

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Załącznik
do uchwały XXXIX/253/2014
Rady Powiatu Rawskiego z dnia 30 października 2014r.

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020**

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. DIAGNOZA	6
2.1. Położenie geograficzne i jego znaczenie	6
2.2. Sieć osadnicza	9
2.3. Demografia	10
2.3.1. Struktura ludności.....	10
2.3.2. Przyrost naturalny.....	13
2.3.3. Migracja.....	14
2.5. Baza ekonomiczna powiatu	14
2.5.1. Gospodarka i usługi.....	14
2.5.2. Budżet powiatu i jego uwarunkowania prawne.....	20
2.6. Zatrudnienie i bezrobocie	25
2.6.1. Stan i struktura zatrudnienia.....	26
2.6.2. Stan i struktura bezrobocia.....	27
2.6.3. Formy ograniczenia bezrobocia.....	30
2.6.4. Bezrobocie na tle innych powiatów.....	36
2.7. Rolnictwo	37
2.7.1. Gleby.....	38
2.7.2. Struktura gospodarstw rolnych.....	39
2.7.3. Produkcja rolna.....	39
2.8. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	41
2.8.1. Gospodarka komunalna.....	41
2.8.2. Gospodarka mieszkaniowa.....	42
2.8.3. Mienie Powiatu Rawskiego.....	45
2.9. Infrastruktura techniczna	54
2.9.1. Infrastruktura drogowa.....	54
2.9.2. Infrastruktura energetyczna.....	60
2.9.3. Infrastruktura teletechniczna.....	61
2.9.4. Infrastruktura gazowa.....	61
2.9.5. Sieć wodociągowa.....	61
2.9.6. Sieć kanalizacji sanitarnej.....	65
2.9.7. Sieć kanalizacji deszczowej.....	67
2.9.8. Ciepłownictwo.....	67
2.10. Infrastruktura społeczna	68
2.10.1. Ochrona zdrowia.....	68
2.10.2. Pomoc społeczna.....	77
2.10.3. Oświata.....	84
2.10.4. Kultura.....	85
2.10.5. Sport.....	85
2.10.6. Turystyka.....	86
2.10.7. Organizacje i stowarzyszenia społeczne.....	87
2.11. Środowisko naturalne	87
2.11.1. Ochrona gleby.....	87
2.11.2. Ochrona wód.....	88
2.11.3. Ochrona powietrza.....	95
2.11.4. Gospodarka odpadami.....	97
2.11.5. Ochrona przyrody.....	101
3. ANALIZA SWOT (SIŁY, SŁABOŚCI, SZANSE, ZAGROŻENIA)	105
3.1. Położenie geograficzne i sieć osadnicza	106
3.2. Demografia	106
3.3. Rolnictwo	107
3.4. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	107
3.5. Gospodarka, zatrudnienie i bezrobocie	108
3.6. Infrastruktura techniczna	110
3.7. Infrastruktura społeczna	111
3.8. Szkolnictwo, kultura, turystyka i sport	113
3.9. Finanse publiczne	114

4. MISJA STRATEGII.....	115
4.1. Cele strategiczne (na podstawie analizy SWOT).....	115
4.2. Cele operacyjne i zadania przypisane celom strategicznym	116
4.3. Wieloletni plan inwestycyjny	123
4.3.1. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – edukacja, sport.....	125
4.3.2. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – drogi powiatowe	126
4.3.3. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – ochrona zdrowia.....	130
4.3.4. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – pozostałe zadania inwestycyjne	131
4.3.5. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – inwestycje ponadlokalne	132
5. SYSTEM MONITOROWANIA	133
5.1. Istota monitoringu	133
5.2. Instytucje monitorujące	133
5.3. Źródła danych	133
5.4. Raportowanie	134
5.5. Wskaźniki monitoringu	134
6. WDROŻENIE I AKTUALIZACJA STRATEGII.....	136

1. WPROWADZENIE

W chwili powstania w 1998 r. samorząd powiatowy przejął wiele kompetencji i obowiązków związanych z pełnieniem zadań ponadgminnych, które w myśl zasady subsydiarności mogły być lepiej realizowane na szczeblu ponadlokalnym. Władze powiatowe pełnią rolę dualistyczną. Z jednej strony są administratorem środków publicznych, z drugiej zaś są odpowiedzialne za rozwój społeczności lokalnych zarówno w aspekcie gospodarczym jak i społecznym.

Zrównoważony rozwój powiatu osiągnąć można między innymi dzięki strategicznemu zaplanowaniu celów i projektów, a następnie konsekwentnym wdrażaniu ich w życie. Strategia Rozwoju Powiatu pozwala na długoterminne planowanie działań w Powiecie, ma także znaczący wpływ na możliwości skutecznego zarządzania Powiatem, jak również korzystania z funduszy unijnych.

Dokument jako opracowanie diagnostyczno - planistyczne pozwala uporządkować i usystematyzować aktywność Powiatu w perspektywie 7 lat. Takie ustalenie horyzontu czasowego wiąże się ściśle z uwarunkowaniami wynikającymi z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Podstawową metodą działania instytucji unijnych jest długoterminne programowanie. W Unii Europejskiej przyjęty okres programowania wynosi siedem lat. Poprzednie okresy programowania obejmowały lata 2004 – 2006 i 2007 – 2013. Z tego względu pożądane jest skorelowanie horyzontu czasowego Strategii Rozwoju Powiatu ze standardami europejskimi.

Powszechnie stosowaną i uznaną za efektywną metodą zarządzania w jednostkach samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne. Metoda ta polega na wytyczeniu kluczowych kierunków działań realizowanych na rzecz rozwoju przez podmioty działające i mające realny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych w przestrzennie określonym obszarze.

Instrumentem władz spełniającym wymogi dotyczące zarządzania w układach terytorialnych i realizującym reguły wynikające z demokratyzacji życia politycznego i demokratyzacji procesów decyzyjnych jest w powiecie rawskim „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego - Strategia Rozwoju na lata 2014-2020”, zwany w treści PRL, dokumentem strategicznym lub strategią.

„Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego – Strategia Rozwoju na lata 2014-2020” jest narzędziem wspomagającym planowanie i zarządzanie tymi dziedzinami działalności gospodarczej i społecznej jednostki samorządu terytorialnego, które wchodzą w jego zakres kompetencji oraz tymi, które pozostają poza zakresem kompetencji tego szczebla, a stanowią przedmiot żywotnych zainteresowań społeczności lokalnej. Stanowi pomost współpracy między samorządem lokalnym a innymi szczeblami władzy publicznej (administracją samorządową gmin i województwa oraz administracją rządową). Ze względu na układ kompetencji w zakresie polityki gospodarczej głównymi partnerami powiatu jest obecnie samorząd wojewódzki oraz samorządy gminne.

Opracowanie i uchwalenie PRL jest wyrazem inicjatywnej funkcji samorządu lokalnego oraz dokumentem wymaganym przy aplikowaniu o zewnętrzne środki rozwojowe. PRL *może pełnić trzy zasadnicze funkcje*, jak każda inna forma planowania gospodarczego w sferze publicznej:.

1. *Funkcja decyzyjna* obejmuje realizację zatwierdzonych celów strategicznych i operacyjnych w celu podjęcia określonych decyzji gospodarczych. Wówczas strategia staje się uzasadnieniem dla przygotowania odpowiednich decyzji dla Zarządu Powiatu Rawskiego oraz uchwał Rady Powiatu Rawskiego.

2. *Funkcja koordynacyjna*, której zadaniem jest określenie porządku działań. Ze względu na niepewność warunków obiektywnych nie powinna to być koordynacja „na sztywno”. Pewne działania powinny być wszakże ułożone wyprzedzająco w stosunku do innych, aby można było stworzyć dogodne warunki skuteczności działań następczych. W ramach tej funkcji, poza sekwencyjnym porządkiem działań, na podkreślenie zasługuje potrzeba kojarzenia działań równoczesnych. Są to najczęściej działania między sobą skojarzone komplementarnie. Przykładowo wyznaczenie terenów inwestycyjnych powinno być komplementarnie skojarzone z budową dróg dojazdowych czy nowymi fragmentami infrastruktury technicznej. W praktyce komplementarność działań rzadko jest zachowywana, głównie ze względu na niewystarczające środki finansowe. Strategia powinna jednak informować zarówno o następczym jak i komplementarnym (równoczesnym) układzie przedsięwzięć gospodarczych.
3. *Funkcja szerokiej informacji o polityce rozwoju powiatu* na tle gospodarczych, społecznych i prawnych uwarunkowań rozwoju. Informacja ma być odbierana przez wszystkie partnerskie szczeble władzy publicznej, przez podmioty potencjalnie zainteresowane inwestowaniem na terenie powiatu i przez społeczność lokalną coraz bardziej angażującą się w sprawy rozwoju swojego terenu. Informacja o polityce rozwoju wyrażonej w strategii lokalnej będzie też istotna dla wszystkich zewnętrznych podmiotów finansujących programowe przedsięwzięcia inwestycyjne.

Metodologia opracowania strategii jest zgodna z wymogami stawianymi przed tego rodzaju dokumentami zarówno przez Unię Europejską, instytucje międzynarodowe, jak i krajowe. Oznacza to, iż dokument spełnia wszystkie wymogi proceduralne związane z ubieganiem się o pozabudżetowe środki pomocowe. Zarówno metodologia, jak i tryb opracowania prezentowanej strategii sprawia, że jest ona zapisem działań długo, średnio i krótkookresowych, które są realne do wdrożenia zarówno w warunkach istniejącego ustawodawstwa i wynikających z niego możliwości finansowych działania, jak i poparcia władz samorządowych gmin i środowisk społecznych.

Proces jej opracowywania miał charakter społeczny, polegał bowiem na akceptacji każdego jej etapu przez środowiska lokalne. Taki tryb opracowywania dokumentu wynikał z chęci uzyskania poparcia dla zapisów jakie w strategii się znalazły, zarówno ze strony władz samorządowych w gminach, jak i innych podmiotów działających w powiecie.

Prezentowany „Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego - Strategia rozwoju na lata 2014-2020” składa się z trzech zasadniczych części:

1. **Diagnoza** stanu rozwoju społeczno-gospodarczego obejmującą zarówno podstawowe wskaźniki ilościowe, charakteryzujące poziom rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, jak i interpretację zjawisk jakościowych oraz trendów mających najistotniejszy wpływ na przebieg procesów rozwojowych.
2. **Analiza SWOT** (sił, słabości, szans i zagrożeń), będąca podsumowaniem części diagnostycznej, która porządkuje informacje i dane zawarte w diagnozie, w układzie wymaganym dla zidentyfikowania celów strategicznych i operacyjnych.
3. **Misja strategii**, która zawiera zapis celu nadrzędnego i celów strategicznych, wynikający zarówno z analizy SWOT, jak i rozpoznanych w drodze konsultacji, preferencji szeroko rozumianych środowisk lokalnych; dekompozycję celów strategicznych na cele operacyjne i zadania oraz monitoring, zawierający za-

pis podstawowych wskaźników statystycznych i miar jakościowych, umożliwiającą śledzenie tempa oraz zakresu osiągania celów i realizacji zadań.

Strategia jako dokument mający otwarty charakter wymaga okresowej oceny i dokonywania ewentualnych modyfikacji. Otwartość dokumentu oznacza elastyczność oraz podatność na korekty i modyfikacje. Z drugiej strony Strategia wyznacza pewne generalne ramy działania, określając w sposób jednoznaczny misję i wizję powiatu. Potencjalne zmiany merytorycznych postanowień Strategii w żadnym wypadku nie mogą jednak naruszać jej podstaw jakimi są misja powiatu i strategiczne cele.

Niniejsza Strategia Rozwoju stanowi dokument komplementarny z innymi „powiatowymi” opracowaniami, m.in.: dotyczącymi przeciwdziałaniu bezrobociu, pomocy społecznej oraz pomocy osobom niepełnosprawnym, jak również dokumenty w zakresie ochrony środowiska.

Podkreślić należy, iż niniejsza Strategia jest kontynuacją koncepcji długookresowego planowania zapoczątkowaną Strategią Rozwoju Powiatu Rawskiego – Planem Rozwoju Lokalnego na lata 2001 - 2006 przyjętym Uchwałą nr XXV/135/2000 z dnia 26.01.2000 Rady Powiatu Rawskiego z dnia 26 stycznia 2001 r. Dokument ten w ogólnym zarysie przedstawiał podstawowe cele jakie stały przed Powiatem na progu jego funkcjonowania. Rozwinięciem tego dokumentu był przyjęty w 2006 roku Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego Strategia Rozwoju na lata 2007 – 2013 (uchwała XLII/270/2006 Rady Powiatu Rawskiego z dnia 7 lipca 2006 r.). Dokument ten określał wszystkie cele, jakie stoją przed powiatem, które zostały określone ustawowo, zawierał też zasady finansowania tychże celów.

Nowa Strategia w nowym okresie programowania środków unijnych, otwiera kolejne spektrum spraw i problemów, które winny być przez Powiat zdiagnozowane a następnie zrealizowane.

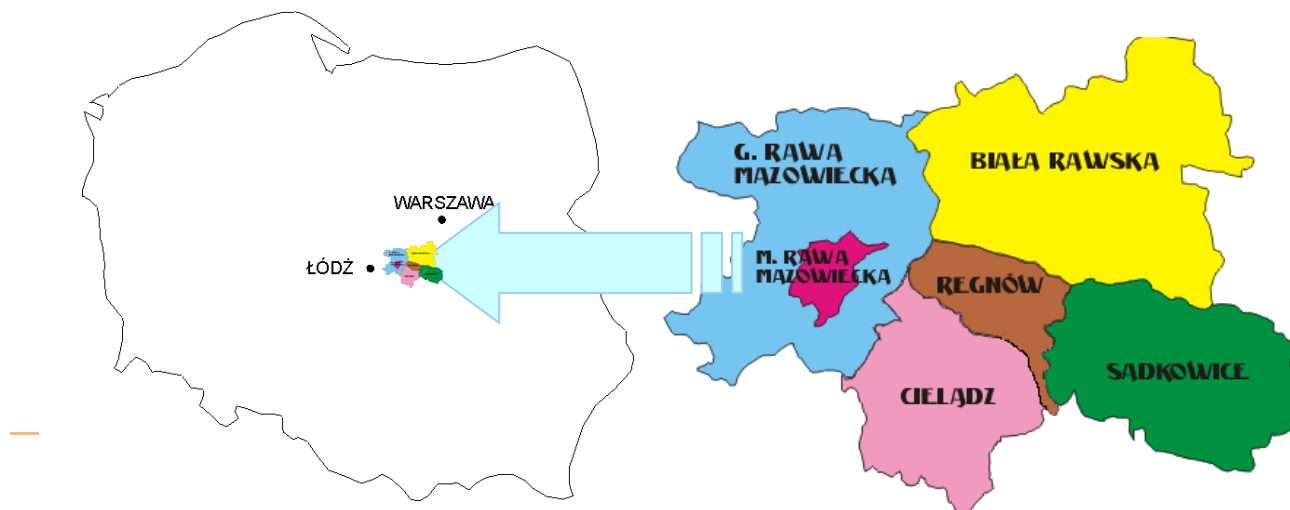
„Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Rawskiego - Strategia Rozwoju na lata 2014-2020” jest spójna z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, tj.: *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie; Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.; Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.; Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2020 r.*; krajowych strategii sektorowych oraz *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020*.

Niniejsza Strategia została opracowana przez pracowników Starostwa pod kierownictwem Wicestarosty Mariana Krzyczkowskiego, we współpracy z Radnymi Rady Powiatu, Członkami Zarządu Powiatu i kierownikami jednostek organizacyjnych powiatu.

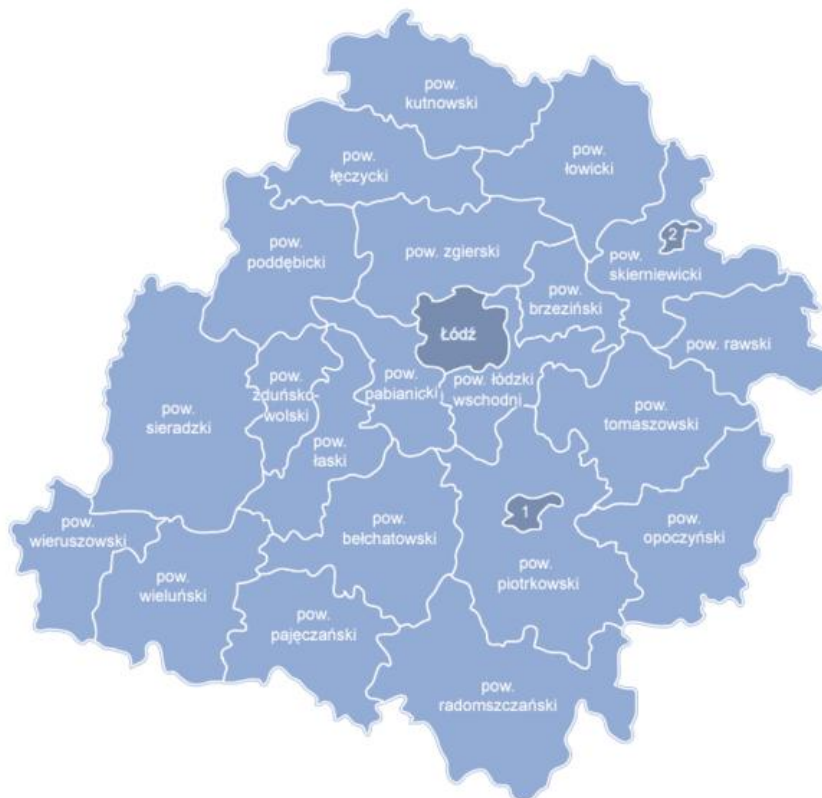

2. DIAGNOZA

2.1. Położenie geograficzne i jego znaczenie

Powiat rawski znajduje się we wschodniej części województwa łódzkiego. Jego powierzchnia, wynosząca 646 km² sprawia, że jest jednym z mniejszych powiatów.

Źródło: www.pl.wikipedia.org

W skład powiatu wchodzi miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała oraz gminy: Cielądz, Rawa Mazowiecka, Regnów i Sadkowiec.

Rawa Mazowiecka (współrzędne geograficzne: 20°10'E 51°45'N) jest stolicą powiatu rawskiego, liczy niespełna 18 tys. mieszkańców.

W związku z tym, że Rawa Mazowiecka jest miastem powiatowym, pełni ważne funkcje związane z obsługą administracyjną mieszkańców miasta i powiatu. Na terenie miasta znajdują się siedziby władz samorządowych oraz instytucji ważnych dla rozwoju społeczno – gospodarczego.

Dużą zaletą powiatu rawskiego jest korzystna lokalizacja w układzie komunikacyjnym kraju. Powiat i miasto Rawa Mazowiecka położone są między Łodzią a Warszawą, przy drodze ekspresowej S8. W listopadzie 2005 r. została oddana do użytku obwodnica miasta, usprawniająca komunikację na odcinku Warszawa – Łódź. W pobliżu biegną też odcinki autostrad A1 i A2. Rawa Mazowiecka zlokalizowana jest więc korzystnie pod względem dostępności komunikacyjnej.

Pod względem fizyczno - geograficznym obszar powiatu, zgodnie z podziałem zaproponowanym przez prof. J. Kondrackiego, leży w południowo-zachodniej części Wysoczyzny Rawskiej, będącej częścią makroregionu – Wzniesienia Południowomazowieckie. (Kondracki J., 1988).

Wysoczyzna Rawska rozciąga się po wschodniej stronie szerokiej i głęboko wciętej doliny Rawki. W jej południowej części ciągną się pagórki morenowe związane ze strefą maksymalnego zasięgu lądolodu środkowopolskiego – stadium Warty. Wysokość bezwzględna tych form w rejonie Cielądza i dalej na wschód, dochodzi miejscami do 180 –190 m n.p.m. Całość Wysoczyzny Rawskiej z wyjątkiem den większych dolin leży powyżej 150 m n.p.m., wznosząc się maksymalnie do 210 m n.p.m. na południe od Mszczonowa.

Przez obszar powiatu biegnie granica pomiędzy kutnowskim i rawskim odcinkiem antyklinorium pomorsko-kujawskiego a niecką brzeźną. Tę ważną strefę graniczną podkreślają długie uskoki stwierdzone w okolicach Rawy Mazowieckiej i na południe od Żychlina. Obszary, które w swym podłożu posiadają wał pomorsko-kujawski, stanowią najwyżej wzniesione części Wysoczyzny Rawskiej.

Podstawowe znaczenie dla budowy geologicznej i rzeźby współczesnej ma okres czwartorzędowy, szczególnie zlodowacenie środkowopolskiego stadium Warty. Wykorzystanie surowców mineralnych na omawianym terenie jest ograniczone w zasadzie do utworów czwartorzędowych. Brak jest wychodni litych skał mezozoicznych, a jurajskie wapienie i margle m.in. z okolic Rawy Mazowieckiej są przykryte grubą powłoką czwartorzędową i w chwili obecnej nie przedstawiają wartości gospodarczej. Podstawowe znaczenie dla budownictwa i drogownictwa mają czwartorzędowe złoża surowców ilastych i okrucowych. Wśród tych pierwszych wyróżnić można gliny zwalowe i utwory ilaste, stanowiące podstawowy surowiec do produkcji cegły. W obrębie miasta Rawa Mazowiecka udokumentowane jest złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej – czwartorzędowych ilów zastoiskowych – „Duchowizna”.

Na omawianym terenie można wyróżnić doliny rzek: Rawki i Rylki (130–150 m n.p.m.) wraz z tarasami oraz rzeki Białki. Bardziej urozmaicona jest dolina Rawki posiadającej kręty bieg, liczne meandry i starorzecza, które można obserwować szczególnie między Rawą Mazowiecką a sąsiadującą z nią od północy wsią Żydomicę. Pozostałą część stanowi wysoczyzna morenowa (150–185 m n.p.m.). W dolinach znajdują się współczesne osady rzeczne (mady) oraz utwory organogeniczne (mursze i torfy).

Osią układu hydrograficznego jest rzeka Rawka – główny ciek odwadniający, będący prawobrzeżnym dopływem Bzury. Jest to typowa rzeka nizinna, zachowana niemal w nienaruszonym stanie i z tego względu chroniona na całej swojej długości poprzez ustanowienie rezerwatu przyrody.

W północno-wschodniej części miasta Rawa Mazowiecka rzeka ta otrzymuje prawobrzeżny dopływ – Rylkę. Te dwa cieką stanowią podstawowy układ hydrograficzny. Jego uzupełnieniem są liczne drobne strugi lub rowy oraz sztuczny zbiornik retencyjny Dolna zasilany przepływowo przez Rawkę. Przez teren miasta Rawa Mazowiecka przebiega dział wodny IV rzędu pomiędzy podzlewniami Rylki i Białki.

W dolinach rzek oraz w obniżeniach terenowych wody gruntowe występują płytko, tj. od 1 do 3 m. Na wysoczyźnie zalegają na różnych głębokościach, bo od 2 do 20 m. Najstarsze użytkowane poziomy wodonośne występują w piaskach, piaskowcach oraz wapieniach i marglach jury górnej. Znajdują się one m.in. w położonych w pobliżu Rawy Mazowieckiej wsiach: Soszyce i Wilkowice.

Obraz szaty roślinnej jest nie tylko wynikiem właściwości środowiska przyrodniczego, lecz także trwającej na tym obszarze od tysiącleci działalności człowieka. Na podstawie geograficznego zróżnicowania, roślinności, warunków fizyczno-geograficznych i klimatycznych ustalony został przez prof. W. Szaferę podział kraju na działy i krainy geobotaniczne. Według tego podziału Wysoczyzna Rawska należy do krainy Mazowieckiej. (Szafer W., 1972).

Wysoczyzna Rawska nie jest zbyt zasobna w naturalne zbiorowiska roślinne. Stanowią je w większości:

- bory mieszane (gdzie obok sosny w domieszce spotykamy lipę drobnolistną i modrzew polski),
- bory świeże (sosna),
- lasy mieszane (świerk, sosna, dąb).

W drzewostanach jako gatunek panujący występuje sosna pospolita, jako gatunki domieszkowe na siedliskach ubogich i kwaśnych spotykamy wyłącznie brzozę, a na żyzniejszych – dąb, świerk, grab, buk i inne.

Dosyć dobrze zachowane płaty dąbrowy świetlistej występują w okolicach Rawy Mazowieckiej (uroczyska: Kaleń i Rawski Las).

Dla ochrony resztek naturalnych zbiorowisk roślinnych utworzono rezerваты m.in.:

- Babsk - gmina Biała Rawska – las dębowo-sosnowy z udziałem lipy drobnolistnej,
- Trębaczew - gmina Sadkowiec – świetlista dąbrowa,
- rezerwat przyrody Rawka – rzeka, od źródeł do ujścia z przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 metrów, stanowi rezerwat częściowy.

Opisany teren według podziału rolniczo-klimatycznego R. Gumińskiego należy do dzielnicy środkowej. Klimat tej dzielnicy cechuje duży wpływ mas powietrza z Atlantyku. Dzięki temu zimy są tu łagodne z krótkotrwałymi okresami mrozów i częstymi odwilżami. Lata też nie są zbyt upalne. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 7,7°C Najzimniejszym miesiącem jest styczeń ze średnią temperaturą poniżej -2,8°C, a najcieplejszym lipiec z temperaturą ok. +18°C. Wartości te nie odbiegają od tych, które są notowane w sąsiednich regionach.

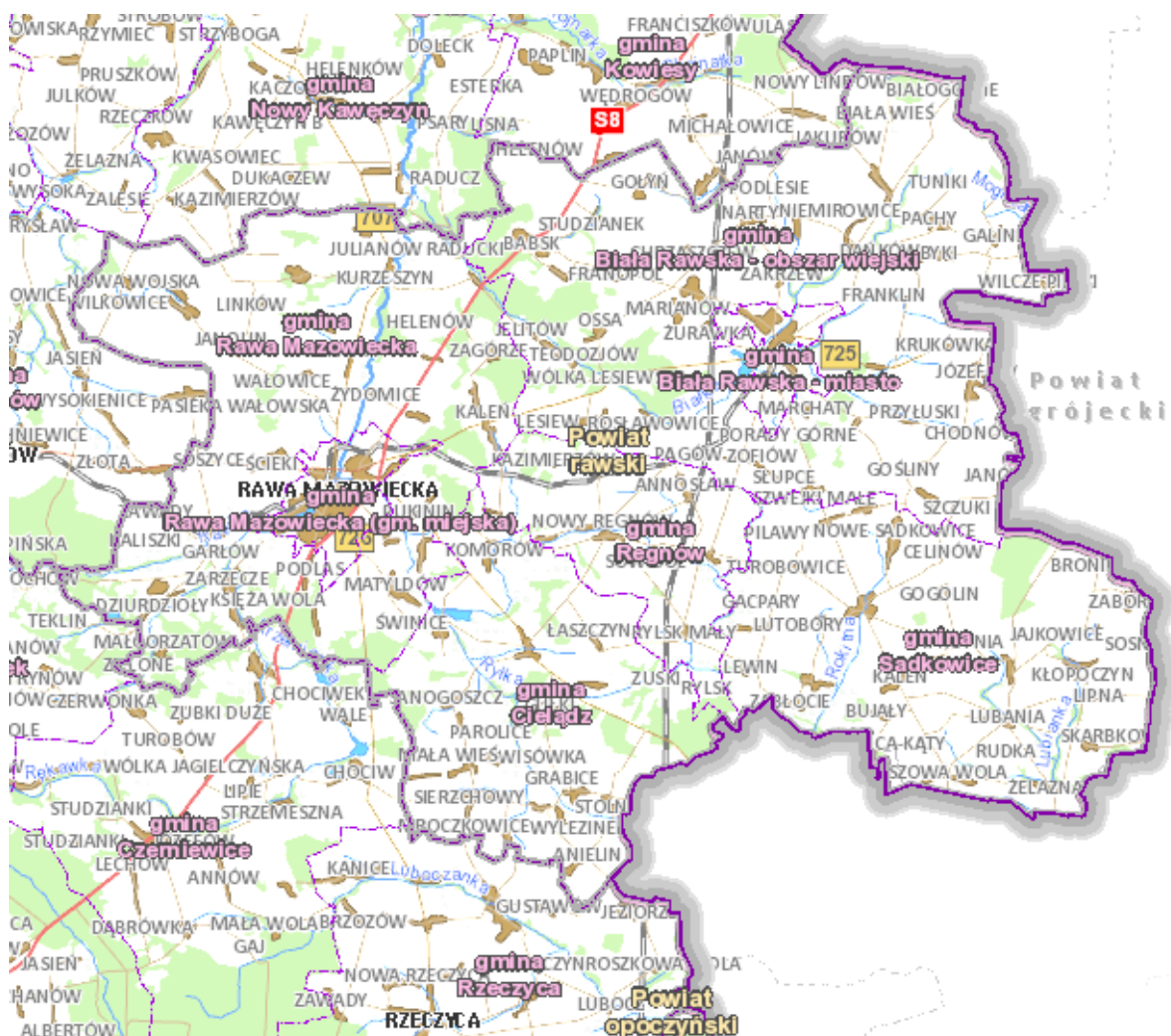
Na tle Polski, rejon wyróżnia się jedną z najwyższych rocznych sum całkowitego promieniowania słonecznego. Dni z przymrozkami jest w ciągu roku 110–118. Pierwsze przymrozki występują już na przełomie września i października, a ostatnie pojawiają się jeszcze w maju. Okres wegetacyjny wynosi średnio 209 dni.

W półroczu zimowym przeważają wiatry z kierunków południowo-zachodnich i zachodnich, a w półroczu letnim wiatry północno-zachodnie i zachodnie. Suma rocznych opadów wynosząca od 575–600 mm, jest podobna jak w pozostałych krainach środkowej Polski. Przewaga opadów nad parowaniem występuje w okresie od stycznia do kwietnia, a w sierpniu, wrześniu, październiku występuje deficyt wody. Taki układ korzystniejszy jest dla produkcji zbóż i dla użytków zielonych, ujemnie zaś wpływa na produkcję roślin okopowych.

2.2. Sieć osadnicza

Powierzchnia terenów zabudowanych w powiecie rawskim wynosi ponad 2000 hektarów (nie włączając w to miasta Rawa Mazowiecka). Średnia gęstość sieci osadniczej wynosi ok. 77 osób na km². Obszarami o największej koncentracji ludności, zabudowy i infrastruktury są miasta: Rawa Mazowiecka i Biała Rawska oraz wsie Kurzeszyn i Boguszyce w gminie Rawa Mazowiecka, wsie: Sadkowice, Kaleń, Lubania i Trębaczew w gminie Sadkowice, wsie: Cielądz, Sierzchowy i Komorów w gminie Cielądz oraz wsie: Regnów i Regnów Nowy w gminie Regnów.

Źródło: www.geoportal.lodzkie.pl/imap/

Strategicznymi terenami o największej presji rozwojowej w zakresie budownictwa mieszkaniowego i przemysłu są miasta Rawa Mazowiecka i Biała Rawska oraz wsie: Konopnica, Podlas, Ścieki, Julianów, Matyldów, Głuchówek, Kurzeszyn i Boguszyce w gminie Rawa Mazowiecka, wsie: Sadkowice, Kaleń, Paprotnia, Trębaczew, Lubania i Lewin w gminie Sadkowice, wsie: Regnów i Rylsk Duży w gminie Regnów oraz wieś Cielądz.

Na terenie gminy Biała Rawska w dolinie rzeki Białki, w rejonie wsi: Roślawowice, Porady Górne, Wólka Lesiewska, Julianów Lesiewski, Teodozjów i Jelitów planowana jest budowa zalewu wraz z terenami rekreacyjnymi.

Zasoby mieszkaniowe w większości stanowią budynki mieszkalne jednorodzinne w gospodarstwach rolnych oraz jedno i wielorodzinne na osiedlach mieszkaniowych w miastach.

W Rawie Mazowieckiej zasoby mieszkaniowe to głównie zasoby miejscowych spółdzielni mieszkaniowych oraz budynki komunalne administrowane przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego. Istniejące zasoby mieszkaniowe prawie w całości zabezpieczają potrzeby ludności w tym zakresie.

2.3. Demografia

Według danych GUS na dzień 31.12.2013 r. powiat rawski liczył 49.577 mieszkańców, w stosunku do roku 2012 (49.612 osób) ubyło 35 osób.

Tendencja spadkowa liczby ludności w powiecie rawskim utrzymuje się od 2000 roku. Na terenie miasta i gminy Biała Rawska liczba ludności utrzymała się na takim samym poziomie, zaś w pozostałych gminach zanotowano spadki. Największy w gminie Regnów -0,91% (17 osób), najmniejszy w mieście Rawa Mazowiecka - 0,17% (31 osób)

Ludność według faktycznego miejsca zamieszkania ogółem (stan na 31 XII) w gminach

	<i>liczba ludności</i>					<i>wskaźnik dynamiki</i>			
	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2009/08</i>	<i>2010/09</i>	<i>2011/10</i>	<i>2012/11</i>
m.Rawa Mazowiecka	17567	17554	17866	17850	17819	99,9	101,7	99,9	99,8
m. i gm. Biała Rawska	11549	11399	11666	11576	11579	98,7	102,3	99,2	100,0
gm.Cielądz	4068	4051	4098	4095	4084	99,6	101,2	99,9	99,7
gm. Rawa Mazowiecka	8627	8629	8658	8685	8622	100,0	100,3	100,3	99,3
gm. Regnów	1820	1808	1855	1871	1854	99,3	102,6	100,9	99,1
gm. Sadkowice	5664	5612	5697	5687	5654	99,1	101,5	99,8	99,4
powiat rawski	49295	49053	49840	49764	49612	99,5	101,6	99,8	99,7

2.3.1. Struktura ludności

Struktura ludności według płci w skali powiatu od lat wykazuje tendencję stabilną. Utrzymuje się nieco powyżej jednopunktowa przewaga kobiet nad mężczyznami (50,57% i 49,43%, co w liczbach bezwzględnych stanowi 567 osób). Najwyższa różnica występuje w mieście Rawa Mazowiecka – liczba kobiet jest o 3,98% (709 osób) wyższa, natomiast w gminach: Cielądz, Regnów i Sadkowicach występuje sytuacja odwrotna - liczba kobiet jest mniejsza od liczby mężczyzn – 1,18% w Sadkowicach, 2,06% w Cielądzu oraz 2,60% w Regnowie.

Stan ludności wg płci w poszczególnych gminach przedstawia poniższe zestawienie

	Lata		Ludność w 2013 r.			
	2012	2013	kobiety	%	mężczyźni	%
m. Rawa Mazowiecka	17819	17819	9264	51,99	8555	48,01
m. i gm. Biała Rawska	11579	11555	5784	50,06	5771	49,94
gm. Cielądz	4084	4072	1994	48,97	2078	51,03
gm. Rawa Mazowiecka	8622	8671	4357	50,25	4314	49,75
gm. Regnów	1854	1846	899	48,70	947	51,30
gm. Sadkowice	5654	5614	2774	49,41	2840	50,59
ogółem powiat	49612	49577	25072	50,57	24505	49,43

Analiza struktury demograficznej ludności powiatu rawskiego według ekonomicznych grup wieku wykazuje, że największą grupę na dzień 31.12.2013r. stanowiła ludność w wieku produkcyjnym tj. 31171 osób, co stanowi 59,0% ogółu ludności powiatu, w stosunku do roku 2004 (63%) nastąpił spadek o 4%.

Najmniejszą grupę stanowiła ludność w wieku poprodukcyjnym 6176 osoby, co stanowi 18,3% i od roku 2003 wzrosła o 2,5%.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 18,8% (9344 osoby) i spadła o 4,6% w stosunku do 2003 (23,4% - 11 663 osoby).

Najkorzystniejsza relacja pomiędzy ludnością w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym występuje w mieście Rawa Mazowiecka, w gminach, poza gminą Rawa Mazowiecka, jest wyższa od przeciętnej powiatu, która wynosi 59%, najwyższa w gminie Regnów i Sadkowice.

Charakterystyczne jest, że udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym systematycznie rośnie: 26,7% - 2010r., 27,5 - 2011r., 28,2% - 2012r. oraz 29,1% - 2013r.

Jak kształtują się relacje w poszczególnych gminach przedstawia tabela zamieszczona poniżej.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Ludność powiatu rawskiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2013¹

Powiat Gminy	ludność ogółem	ludność w wieku						Udział osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym [%]
		przedprodukcyjnym 0 – 17 lat		produkcyjnym 18 – 64 lata		poprodukcyjnym 65 lat i więcej		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
OGÓŁEM 2010	49840	9790	4810	31621	14618	8429	5768	57,6
m. Rawa Mazowiecka	17866	3255	1566	12015	5807	2596	1872	48,7
m. i gm. Biała Rawska	11666	2365	1181	7241	3284	2060	1386	61,1
gm. Cielądz	4098	810	390	2540	1122	748	515	61,3
gm. Rawa Mazowiecka	8658	1802	922	5363	2430	1493	1025	61,4
gm. Regnów	1855	400	190	1074	472	381	254	72,3
gm. Sadkowice	5697	1158	561	3388	1503	1151	734	68,2
OGÓŁEM 2011	49764	9575	4706	31532	14 528	8657	5946	57,8
m. Rawa Mazowiecka	17850	3205	1537	11891	5732	2754	1978	50,1
m. i gm. Biała Rawska	11576	2261	1139	7226	3256	2089	1402	60,2
gm. Cielądz	4095	802	388	2550	1126	743	506	60,6
gm. Rawa Mazowiecka	8685	1775	909	5384	2428	1526	1049	61,3
gm. Regnów	1871	394	188	1088	477	389	258	72,0
gm. Sadkowice	5687	1138	545	3393	1507	1156	753	67,6
OGÓŁEM 2012	49612	9442	4622	31345	14406	8825	6043	58,3
m. Rawa Mazowiecka	17819	3193	1531	11703	5611	2923	2101	52,3
m. i gm. Biała Rawska	11579	2237	1120	7222	3261	2120	1415	60,3
gm. Cielądz	4084	793	385	2552	1124	739	496	60,0
gm. Rawa Mazowiecka	8622	1740	888	5359	2405	1523	1043	60,9
gm. Regnów	1854	382	178	1098	477	389	258	70,2
gm. Sadkowice	5654	1097	520	3411	1522	1146	740	67,8
OGÓŁEM 2013	49577	9344	4555	31171	14341	9062	6176	59,0
m. Rawa Mazowiecka	17819	3225	1545	11511	5525	3083	2194	54,8
m. i gm. Biała Rawska	11555	2193	1091	7223	3261	2139	1431	60,0
gm. Cielądz	4072	776	371	2542	1114	754	509	60,2
gm. Rawa Mazowiecka	8671	1717	875	2973	2421	1560	1061	58,4
gm. Regnów	1846	365	163	1100	490	381	246	67,8
gm. Sadkowice	5614	1068	510	3401	1529	1145	735	65,1

¹ Źródło na podstawie danych z GUS, Bank Danych Regionalnych wg stanu na dzień 31 XII

Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)

Powiat Gminy	2004	2010	2011	2012	2013
m. Rawa Mazowiecka	49	48,7	50,1	52,3	54,8
m. i gm. Biała Rawska	68	61,1	60,2	60,3	60,0
gm. Cielądz	76	61,3	60,6	60,0	60,2
gm. Rawa Mazowiecka	71	61,4	61,3	60,9	58,4
gm. Regnów	84	72,3	72,0	70,2	67,8
gm. Sadkowie	75	68,2	67,6	67,8	65,1
OGÓŁEM POWIAT	63	57,6	57,8	58,3	59,0
woj. łódzkie					60,2
Polska					57,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS Banku Danych Regionalnych

2.3.2. Przyrost naturalny

Ruch naturalny ludności w 2013 r.²

wyszczególnienie	małżeństwa	urodzenia żywe	zgony		przyrost naturalny	małżeństwa	urodzenia żywe	zgony		przyrost naturalny	
			ogółem	w tym niemowląt				ogółem	w tym niemowląt	2013 2004	
			w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności			
m. Rawa Mazowiecka	101	192	166	0	26	5,7	10,8	9,33	-	1,5	2,3
m. i gm. Biała Rawska	66	111	134	1	-23	5,7	9,6	11,59	-	-2,0	-2,6
gm. Cielądz	19	50	48	0	2	4,7	12,3	11,76	-	0,5	-1,9
gm. Rawa Mazowiecka	34	94	89	0	5	3,9	10,9	10,32	-	0,6	-2,4
gm. Regnów	15	18	22	1	-4	8,1	9,7	11,88	-	-2,2	3,8
gm. Sadkowie	35	61	70	1	-9	6,2	10,8	12,43	-	-1,6	-1,0
OGÓŁEM POWIAT	270	526	529	2	-3	5,5	10,6	10,68	-	-0,1	-0,3

² Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych, sta na 31XII

2.3.3. Migracja

Migracje na pobyt stały wg typów i kierunków w 2013 r.³

wyszczególnienie	napływ (zameldowania)				odpływ (wymeldowania)				saldo migracji	
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	zagranicę	ogółem	na 1000 osób
M. Rawa Mazowiecka	192	55	135	2	260	106	153	1	-68	-3,8
M. i Gm. Biała Rawska	100	46	53	1	126	58	68	0	-26	-2,2
Gm. Cielądz	44	28	16	0	39	30	9	0	5	1,2
Gm. Rawa Mazowiecka	140	105	35	0	98	65	33	0	42	4,9
Gm. Regnów	18	6	12	0	22	9	13	0	-4	-2,2
Gm. Sadkowice	38	20	18	0	70	42	28	0	-32	-5,7
Powiat rawski	532	260	269	3	615	310	304	1	-83	-1,7

2.5. Baza ekonomiczna powiatu

Ukształtowana pod wpływem czynników przyrodniczych, historycznych, a także rynkowych, baza ekonomiczna powiatu rawskiego jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Jej podstawą jest obecnie mała i średnia przedsiębiorczość pozarolnicza, skupiona w sektorze gospodarki prywatnej, która koncentruje się w na obszarach miast. Największy udział w tej dziedzinie gospodarki ma przemysł zlokalizowany w Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej na pozostałym obszarze funkcją dominującą jest rolnictwo, charakteryzujące się wysokim rozdrobnieniem agrarnym oraz silnie zróżnicowaną intensywnością produkcji, z wyjątkiem gmin Sadkowice i Biała Rawska, gdzie obserwowana jest koncentracja upraw sadowniczych oraz działalności związanej z przetwórstwem owoców.

2.5.1. Gospodarka i usługi

Z punktu widzenia formy udziału w działalności gospodarczej dzielimy ludność na dwie grupy: czynną oraz bierną zawodowo. W pierwszej znajdują się osoby, które utrzymują się z wykonywanej osobiście pracy przynoszącej dochód oraz członkowie rodzin pomagający stale i bez wynagrodzenia w pracy tym osobom. Grupa druga to osoby niepracujące, ale uzyskujące dochody z rent, emerytur, stałych zasiłków itp.

Aktywni zawodowo zatrudniani są w trzech działach gospodarki narodowej:

Sektor I sektor rolniczy

Sektor II sektor przemysłowy

Sektor III sektor usługowy, na który składają się: transport, łączność, handel, gospodarka komunalna i mieszkaniowa, nauka, oświata, kultura, ochrona zdrowia, opieka społeczna i pozostałe.

³ Źródło: Baza danych regionalnych GUS.

W 2007 r. najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze rolniczym 55,8%, w usługach – 25,4%, a w sektorze przemysłowym – 18,8% (dla Polski wartości te wynosiły odpowiednio: 21,0%, 49,4% oraz 29,6%) – patrz tabela poniżej

Pracujący w 2004 r. i 2006 r. z rolnictwem indywidualnym (w % ogółu zatrudnionych)⁴

Miasto/ gmina	Sektor rolniczy		Sektor przemysłowy		Usługi rynkowe		Usługi nierynkowe	
	2004	2006	2004	2006	2004	2006	2004	2006
Polska	21,9	21,0	29,2	29,6	26,9	27,8	22,0	21,6
woj. łódzkie	27,9	26,8	29,1	29,5	22,0	23,4	21,0	20,4
pow. rawski	56,1	55,8	18,6	18,8	11,2	11,4	14,1	14,0
pow. skierniewicki	78,9	77,7	6,3	8,1	6,2	5,6	8,6	8,6
pow. tomaszowski	34,1	32,9	30,4	30,0	16,4	18,1	19,1	18,9
pow. grójecki	61,2	59,2	17,2	18,3	8,3	9,6	13,3	12,9
pow. żyrdowski	23,1	22,7	29,0	28,2	24,9	27,2	23,0	21,9

W 2011 r. współczynnik aktywności zawodowej, tj., udział osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności ogółem wynosił 57,4 (dla Polski i dla województwa wartości te wyniosły odpowiednio - 54,5 i 54,2) zaś wskaźnik zatrudnienia, czyli udział osób pracujących w liczbie ludności ogółem wyniósł 53,4 (dla Polski – 47,8, dla województwa – 47,7). Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w 2011 r.⁵

Miasto/ gmina	Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia
Polska	54,5	47,8	12,4
woj. łódzkie	54,2	47,7	11,9
pow. rawski	57,4	53,4	7,0

Od 2004 r. notowano systematyczny wzrost liczby jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON zwiększyła się z 3769 w 2004 r. do 4095 w 2013 r., tj. o 326 co stanowi przyrost o 8,6%. Dane dla poszczególnych gmin przedstawione zostały poniżej.

⁴ Źródło: „Powiaty w Polsce”, GUS 2007; „Powiaty w Polsce”, GUS 2005.

⁵ Źródło: Spis Powszechny 2011

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w powiecie rawskim w latach 2004 i 2013⁶

Miasto/ gmina	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON				
	liczba		na 1000 ludności		stosunek 2013 r. do 2004 r.
	2004	2013	2004	2013	
m. Rawa Mazowiecka	2201	2304	124	129,3	+4,7
m. i gm. Biała Rawska	588	693	51	60,0	+17,8
gm. Cielądz	195	181	47	44,4	-7,2
gm. Rawa Mazowiecka	493	617	58	71,2	+31,5
gm. Regnów	91	97	49	52,5	+25,2
gm. Sadkowice	201	203	36	36,2	+0,1
pow. rawski	3769	4095	76	82,6	+8,6

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w roku 2004 i 2013

Rok	Podmioty wg sektorów własnościowych ogółem powiat	sektor publiczny			sektor prywatny						
		ogółem	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	spółki handlowe	ogółem	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	spółki handlowe	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	spółdzielnie	fundacje	stowarzyszenia i organizacje społeczne
2004	3769	149	115	3	3620	3122	87	15	24	2	86
2013	4095	148	110	5	3947	3252	155	25	23	7	130

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych przeważały te z sektora prywatnego, w którym działały w 2013 r. 3947 jednostek, co stanowiło 96,4 % wszystkich jednostek gospodarczych działających w powiecie. Wartość ta od lat pozostaje na podobnym poziomie.

Najwięcej jednostek, wg sekcji polskiej klasyfikacji PKD, działało w handlu – 1460, co stanowiło 35,6% (zanotowano tu spadek o 6,7% w stosunku do roku 2004, co wiązać można z działaniem na terenie miast sklepów wielkopowierzchniowych), budownictwie – 464 (11,3%), przetwórstwie przemysłowym - 373 (9,1%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej - 252 (6,1%)

Pod względem nasycenia działalnością gospodarczą poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu dominowały miasto Rawa Mazowiecka (56,3% wszystkich jednostek), Miasto i Gmina Biała Rawska (16,9%) oraz gmina Rawa Mazowiecka (15,1%).

Wskaźnik liczby jednostek gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przyjął tam odpowiednio wartości: 129,3, 60,0 i 71,2. Najmniej wynosił on w gminie Sadkowice (36), co można wiązać ze szczególnie rozwiniętym na tym terenie rolnictwem. Taki sam układ zaobserwowano także w 2004 r. Oznacza to, że miasto i naj-

⁶ Źródło: Dane z internetowej bazy danych GUS.

bliższe jego okolice stanowią wyraźne centrum pozarolniczej działalności gospodarczej.

Większość firm działających na gminnym rynku to mikroprzedsiębiorcy, czyli podmioty zatrudniające mniej niż 10 pracowników lub bazujących na samozatrudnieniu. W

W 2012 r. przeciętne zatrudnienie, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, wyniosło:

	ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	przemysł i budownictwo	handel, naprawa samochodów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
powiat rawski	5883,0	56,3 (0,96%)	2153,2 (36,6%)	1166 (19,8%)	2507,5 (42,6%)

Pomimo tego, iż 96,4 % zarejestrowanych jednostek stanowią te z sektora prywatnego, zatrudnienie w nich znalazło jedynie niecałe 60% ogółu zatrudnionych. Oznacza to, iż zatrudnienie, pomimo postępujących procesów prywatyzacyjnych, w przeważającej mierze kreowane jest przez sektor publiczny. Sytuacja taka nie zmienia się od wielu lat.

Zauważyć również można stabilizującą rolę rynku pracy, którą odgrywa, tzw. „budżetówka”, tzn. jednostki sektorów: administracja publiczna, edukacja, ochrona zdrowia.

Do zakładów pracy powiatu rawskiego zatrudniających, na koniec 2013 r., największą liczbę pracowników należały:

Zakłady w powiecie rawskim zatrudniające największą liczbę pracowników (stan na XII 2013r.)⁷

Nazwa zakładu	Liczba zatrudnionych [stan na XII 2012]	Branża
PARTNERS Sp. z o.o. Warszawa Oddział Rawa Mazowiecka.	593	produkcja spożywcza
CONCACT CENTER Sp. z o.o.	240+90 (firmy zewnętrzne)	telekomunikacja
FOOD SERVICE	242	branża mięsna
METALBUD Sp. z o.o.	237	produkcja maszyn dla przetwórstwa mięsa
AMG Centum Medyczne sp. z o.o. Szpital Świętego Ducha w Rawie Mazowieckiej	212	
OSSA sp. z o.o.	194	Obiekt hotelowy
HERCO Sp. z o.o.	142	produkcja metalowych wyrobów gotowych (gwoździ)
Zakłady Mięsne RAWA Sp. z o.o.	141	branża mięsna
FAM Cynkowanie Ogniowe	137	Cynkowanie
PHH STANLEY	120	produkcja

⁷ Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy.

MGL sp. z o.o.	106	Produkcja regałów sklepowych
SIÓDEMKA Sp. z o.o.	100	Przesyłki kurierskie
ELSAM Sp. z o.o.	83	Regeneracja używanych części samochodowych
EMKA MEBLE sp. z o.o.	66	Produkcja mebli
Zakład Piekarniczo-Cukierniczy Janusz Chylak	64	Produkcja wyrobów cukierniczych
Fabryka Mebli RAWA	58	Produkcja mebli

Łącznie pracowały w nich 2825 osób, co stanowiło 48% ogółu zatrudnionych. Dominujące gałęzie stanowiły przemysł spożywczy (zwłaszcza przetwórstwo mięsa) i lekki, z którymi związane są tradycje gospodarcze regionu. Silnie reprezentowany jest też przemysł maszynowy oraz lekki.

Duże znaczenie dla gospodarki powiatu ma potencjał produkcyjny związany z wielohektarowymi gospodarstwami sadowniczymi oraz uprawami warzyw, występującymi głównie w gminach Biała Rawska i Sadkowiec

Na terenie powiatu dominują usługi o charakterze lokalnym. Usługi wyspecjalizowane zlokalizowane są w miastach: Rawa Mazowiecka i Biała Rawska.

Usługi ponadlokalne, tj. stacje paliw, hotele zlokalizowane są wzdłuż ważniejszych szlaków komunikacyjnych biegnących przez powiat.

Większość usług świadczona jest w siedzibach poszczególnych gmin, a ich dostępność przestrzenna w poszczególnych gminach jest w miarę jednorodna. Na terenie powiatu nie występują obszary charakteryzujące się specjalizacją w zakresie jakiegokolwiek rodzaju usług.

Liczba i rodzaj placówek usługowych jest odpowiedzią na społeczne zapotrzebowanie. Świadczy o tym rodzaj usług w zakresie budownictwa i mechaniki pojazdowej.

Podsumowując stwierdzić można, iż nasycenie powiatu usługami należy uznać za zadowalające. Trzeba jednak zaznaczyć, że jakość oferowanych usług bywa w wielu przypadkach niezadowalająca.

Ponadto na rozwój usług w powiecie wpływa konkurencyjność placówek usługowych zlokalizowanych w powiatach ościennych. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że pełnią one funkcje komplementarne i substytucyjne w stosunku do usług zlokalizowanych w powiecie.

Tempo przemian strukturalnych w gospodarce powiatu, przejawiające się wzrostem zatrudnienia w usługach jest niedostateczne (patrz tabela nr 1). Jest to często wynikiem tego, iż część potrzeb w zakresie usług zapewniona jest w, tzw. sferze gospodarki sąsiedzkiej, a część usług świadczona jest w „szarej strefie”.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji PKD oraz miast i gmin w 2013 r.⁸

Miasto/ gmina	Ogółem		Sektoria A Rolnictwo, leśnictwo, fowiewstwo i leśnictwo		Sektoria C Przetwórstwo przemysłowe		Sektoria D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę		Sektoria E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz dzia- łalność związana z rekultywacją		Sektoria F Budownictwo		Sektoria G Handel hurtowy i detaliczny; na- prawa pojazdów samochodowo- wych, włączając motocykle		Sektoria H Transport, gospodarka magazy- nowa i łączność		Sektoria I Działalność związana z zakwa- terowaniem i usługami gastro- nomicznymi		Sektoria J Informacja i komunikacja		Sektoria K Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa		Sektoria L Działalność związana z obsługa rynku nieruchomości		Sektoria M Działalność profesjonalna, na- ukowa i techniczna		Sektoria N Działalność w zakresie usług administracyjnej i działalności wspierająca		Sektoria O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	
	L. jedn.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%	L. jed.	%
M. Rawa Maz.	2304	56,3	12	10,9	200	53,6	1	33,3	12	54,6	235	50,6	816	55,9	137	54,4	59	60,2	49	74,2	77	67,0	75	76,6	166	73,1	37	46,2	15	24,2
M. i Gm. Biała Rawska	693	16,9	36	32,7	60	16,1	1	33,3	4	18,2	78	16,8	248	17,0	46	18,2	20	20,4	6	9,1	18	15,6	12	12,2	29	12,8	24	30,0	15	24,2
Gm. Cielądz	181	4,4	12	10,9	18	4,8	-	-	2	9,1	26	5,6	61	4,2	6	2,4	1	1,0	1	1,5	2	1,7	1	1,0	5	2,2	7	8,8	9	14,6
Gm. Rawa Maz.	617	15,1	22	20,0	64	17,2	1	33,4	3	13,6	93	20,0	241	16,5	45	17,8	12	12,2	6	9,1	10	8,7	9	9,2	21	9,2	9	11,3	10	16,1
Gm. Regnów	97	2,4	7	6,4	13	3,5	-	-	1	4,5	16	3,5	23	1,5	8	3,2	3	3,1	1	1,5	3	2,6	1	1,0	2	0,9	1	1,2	3	4,8
Gm. Sadkowice	203	5,0	21	19,1	18	4,8	-	-	-	-	16	3,5	71	4,9	10	4,0	3	3,1	3	4,6	5	4,4	-	-	4	1,8	2	2,5	10	16,1
Pow. rawski	4095	100	110	100	373	100	3	100	22	100	464	100	1460	100	252	100	98	100	66	100	115	100	98	100	227	100	80	100	62	100

Objaśnienia

L. jed. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

% procentowy udział liczby podmiotów w gminie w stosunku do ogółu podmiotów w powiecie

⁸ Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUS w Łodzi

2.5.2. Budżet powiatu i jego uwarunkowania prawne

Dochody powiatu rawskiego stanowią: subwencje, dotacje celowe i dochody własne. Najwyższe dochody powiat rawski osiągnął w 2010 roku. Największy udział w dochodach budżetowych mają subwencje, wynoszą one ponad 50% dochodów ogółem. Wpływy z dotacji oraz dochodów własnych kształtują się na porównywalnym poziomie w latach 2010 i 2012, natomiast w roku 2011 obserwujemy większą rozbieżność w wysokości tych dochodów.

Dochody powiatu rawskiego wg rodzajów w latach 2010-2012

Lp.	Treść	2010		2011		2012	
		w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
1	Subwencja ogólna	26 229	51,1	27 325	57,0	27 438	55,4
2	Dotacje	13 091	25,5	8 360	17,5	10 427	21,0
3	Dochody własne	12 034	23,4	12 230	25,5	11 687	23,6
	Razem	51 354	100,0	47 915	100,0	49 552	100,0

Największą część subwencji ogólnej w latach 2010-2012 stanowiła subwencja oświatowa. Na pozostałą część składają się: subwencja równoważąca, subwencja wyrównawcza oraz różne rozliczenia finansowe. Analizując powyższą tabelę w 2011 roku procentowy udział subwencji ogólnej wynosił 57,0% dochodów, jest to najwyższy wpływ subwencji w omawianych latach. W 2012 roku w porównaniu do roku poprzedniego kwota subwencji nieznacznie wzrosła, jednak w dochodach ogółem zauważalny jest niewielki spadek udziału tej subwencji.

Rozpatrując udział dotacji w dochodach powiatu w 2010 roku stanowiły 25,5% dochodów ogółem. W 2011 roku nastąpił spadek wpływów z dotacji w porównaniu do roku poprzedniego o kwotę 4 731 tys. zł, zaś w 2012 roku odnotowaliśmy wzrost dotacji o kwotę 2 067 tys. zł. w porównaniu z rokiem minionym. Na dotacje składają się dotacje z budżetu państwa, dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, dotacje z funduszy europejskich oraz z funduszy celowych. W porównywanych latach w dotacjach dominują dotacje z budżetu państwa. W 2011 i 2012 roku stanowią one około 50% dotacji, natomiast w 2010 roku wynosiły one nieco ponad 40%. Najwyższe wpływy z dotacji z budżetów jednostek samorządu terytorialnego powiat rawski osiągnął 2012 roku, tj. 1 609 tys. zł., natomiast najniższe odnotowano w 2011 roku, tj. 1 060 tys. zł.. Analizując dotacje z funduszy europejskich w latach 2011 i 2012 zaobserwowaliśmy znaczny spadek w stosunku do roku 2010, w którym dotacje te wynosiły 6 316 tys. zł. W latach 2010 - 2012 powiat rawski otrzymał dotacje z funduszy celowych na wydatki bieżące i inwestycyjne.

Z powyższej tabeli wynika, iż udział dochodów własnych w dochodach ogółem w latach 2010 i 2012 kształtuje się na takim samym poziomie. W 2011 zauważalny jest nieznaczny wzrost tych dochodów. Największą część dochodów własnych stanowi udział w podatku dochodowym, znaczną część stanowią także wpływy za druki komunikacyjne. Ponadto dochodami własnymi powiatu są: wpływy za sprzedaży majątku, wpływy z najmu i dzierżawy, wpływy z usług, darowizny.

Podsumowując największe dochody powiat rawski osiąga z subwencji oświatowej, następnie z wpływów z udziału w podatku dochodowym oraz z dotacji z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej.

Wydatki powiatu rawskiego stanowią wydatki bieżące i wydatki majątkowe, zdecydowanie większy udział wydatków ogółem stanowią wydatki bieżące. Największe wydatki powiat poniósł w 2010 roku.

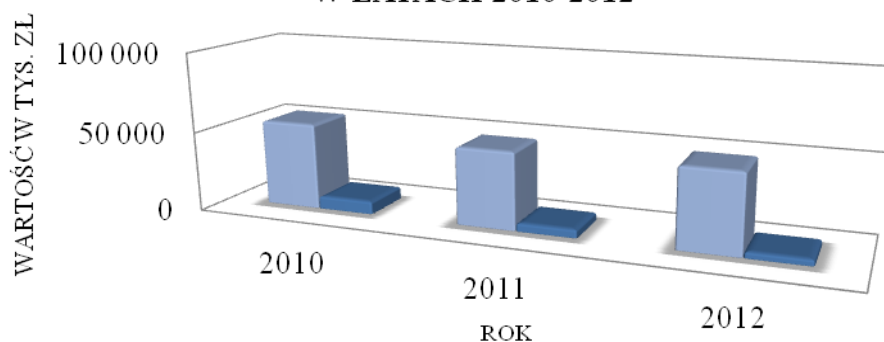
Wydatki budżetowe powiatu rawskiego w latach 2010-2012

Lp.	Treść	2010		2011		2012	
		w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
1	Wydatki bieżące	46 133	85,0	43 231	89,1	45 528	92,0
2	Wydatki majątkowe	8 113	15,0	5 282	10,9	3 944	8,0
	Razem:	54 246	100,0	48 513	100,0	49 472	100,0

W analizowanych latach wzrasta udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem. Wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń kształtują się na porównywalnym poziomie i stanowią znaczną część wydatków bieżących. Wydatki te w 2010 roku wynosiły 60,7%, w 2011 roku 68,3%, natomiast w 2012 roku wynosiły 63,4% udziału w wydatkach bieżących. Znaczną część stanowią również wydatki na zadania statutowe oraz wydatki z udziałem środków Unii Europejskiej. Ponadto na wydatki bieżące składają się dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, obsługa długu oraz poręczenia i gwarancje.

Udział wydatków majątkowych w przedstawianym okresie wydatkach ogółem maleje. Największą część stanowią wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, które z roku na rok wykazują tendencje spadkową. Dotacje na inwestycje w roku 2010 wynosiły 45 tys. zł, natomiast w latach 2011 i 2012 utrzymują się na takim samym poziomie, tj. 40 tys. zł.

WYDATKI MAJĄTKOWE NA TLE WYDATKÓW OGÓŁEM W LATACH 2010-2012

	2010	2011	2012
■ Wydatki ogółem	54 246	48 513	49 472
■ Wydatki majątkowe	8 113	5 282	3 944

Wydatki majątkowe w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 2010-2012

Klasyfikacja budżetowa	2010		2011		2012	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Dz. 010 Rolnictwo i łowiectwo	0	0,0	0	0,0	59	1,5
Dz. 600 Transport i łączność	4 839	59,6	3 551	67,2	2 162	54,8
Dz. 700 Gospodarka mieszkaniowa	0	0,0	0	0,0	45	1,1
Dz. 710 Działalność usługowa	0	0,0	110	2,1	411	10,4
Dz. 750 Administracja publiczna	186	2,3	16	0,3	31	0,8
Dz. 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	70	0,9	0	0,0	0	0,0
Dz. 801 Oświata i wychowanie	0	0,0	279	5,3	404	10,2
Dz. 851 Ochrona zdrowia	70	0,9	155	2,9	237	6,0
Dz. 852 Pomoc społeczna	0	0,0	30	0,6	0	0,0
Dz. 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5	0,1	0	0,0	17	0,4
Dz. 854 Edukacyjna opieka wychowawcza	9	0,1	112	2,1	67	1,7
Dz. 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	32	0,4	55	1,0	511	13,0
Dz. 926 Kultura fizyczna i sport	2 902	35,8	974	18,4	0	0,0
Wydatki majątkowe ogółem	8 113	100,0	5 282	100,0	3 944	100,0

W wydatkach inwestycyjnych we wszystkich latach omawianego okresu zdecydowanie dominują wydatki działu 600 – Transport i łączność. Są to wydatki związane z budową nowych oraz modernizacją istniejących dróg.

W 2010 roku odnotowano także znaczący udział wydatków w dziale 926 – Kultura fizyczna i sport. Wybudowane zostały wówczas dwa Zespoły boisk Orlik 2012 przy Liceum Ogólnokształcącym w Rawie Mazowieckiej oraz przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej. W kolejnych latach udział tych wydatków maleje.

W analizowanym okresie wzrasta udział wydatków z działu 710 - Działalność usługowa związanych z realizacją projektu „Infrastruktura Regionalnego Systemu In-

formacji Przestrzennej Województwa Łódzkiego” zakupiono serwery, bazy danych oraz zestawy komputerowe na potrzeby Projektu.

Na przestrzeni przedstawianych lat uwidacznia się również wzrost wydatków w dziale 801 – Oświata i wychowanie. W 2011 roku wyremontowane zostały pomieszczenia w ZS CEZiU z przeznaczeniem na pracownie zawodowe: diagnostyki samochodowej oraz mechatroniczną, wymieniona została wewnętrzna instalacja kanalizacji sanitarnej w budynku ZSP w Białej Rawskiej wraz z instalacją zasuw przeciwwzalewowej. W 2012 roku wykonana została termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej oraz projekt budowlany termomodernizacji budynku warsztatów w Zespole Szkół CEZiU w Rawie Mazowieckiej z przebudową pomieszczeń wewnętrznych.

W latach 2010 -2012 istotnie wzrósł również udział wydatków działu 851 - Ochrona zdrowia. W 2010 roku wykonano oświetlenie ewakuacyjne wraz z oświetleniem awaryjnym, zakupiono i zainstalowano wentylatory w budynku kotłowni SP ZOZ w Rawie Mazowieckiej. W 2011 roku zakupiono aparaturę i sprzęt medyczny tj.: bronchofiberoskop i myjnię automatyczną do endoskopów oraz przebudowano przyłącze kanalizacji sanitarnej, zewnętrznej w budynku SP ZOZ w Rawie Mazowieckiej. Natomiast w 2012 przebudowano linię średniego napięcia w rejonie Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, wyremontowano kanał spalin tzw. czopuch komina przy kotłowni oraz wymieniono eternitowe pokrycie dachowe na budynku głównym Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

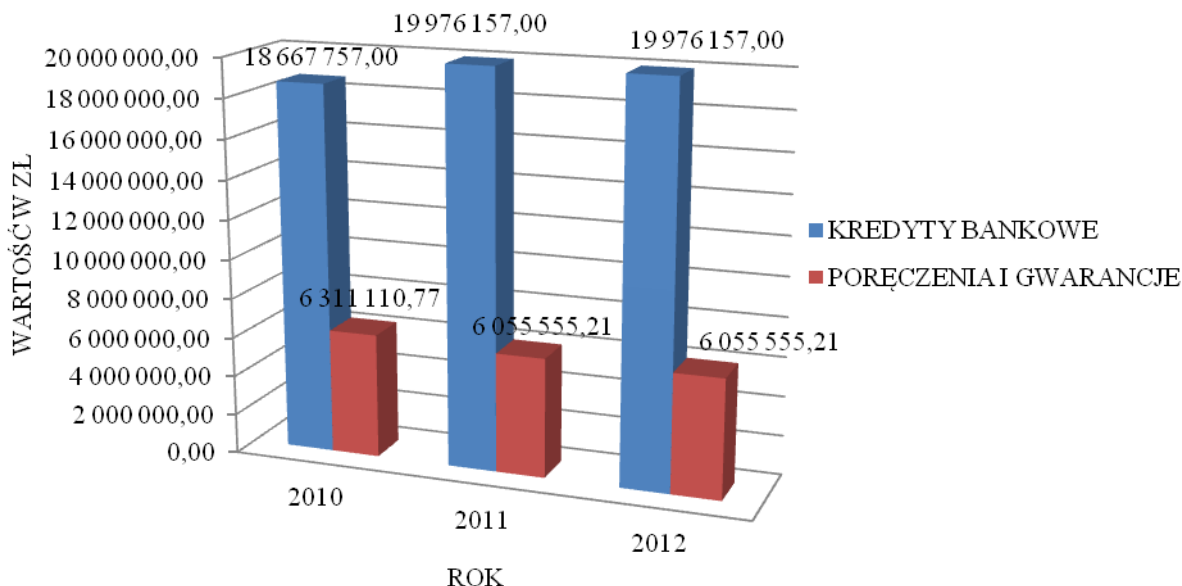
Dług powiatu w latach 2010-2012

		2010	2011	2012
KREDYTY BANKOWE		18 667 757,00	19 976 157,00	19 976 157,00
1	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie deficytu budżetu 2010 r.	Nordea Bank BP-PLN-CBKGD-10-000034 1 200 000,00	800 000,00	400 000,00
2	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie deficytu budżetu oraz a sfinansowanie spłaty otrzymanych krajowych kredytów i pożyczek 2010 r.	Nordea Bank BKO-PLN-CBKGD-10-000019 8 684 210,00	7 815 789,00	6 947 368,00
3	Kredyt Bankowy długoterminowy na sfinansowanie spłaty otrzymanych krajowych kredytów w 2006 r.	Bank Spółdzielczy Biała Rawska 2/C/2006 664 480,00	0,00	0,00
4	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie deficytu budżetu oraz spłaty otrzymanych krajowych kredytów w 2007r.	Bank Spółdzielczy Biała Rawska 2/2007/JST/FRM/565958 2 523 427,00	2 215 454,00	1 907 481,00
5	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie spłaty otrzymanych krajowych kredytów i pożyczek w 2008 r.	Bank Spółdzielczy Biała Rawska 1/2008/JST/ORM2/565958 232 000,00	0,00	0,00
6	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie spłaty otrzymanych krajowych kredytów i pokrycie deficytu budżetu w 2009 r.	Bank Spółdzielczy Skierniewice 116/KG010/09 5 363 640,00	4 827 276,00	4 290 912,00
7	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie spłaty otrzymanych krajowych kredytów w 2011 r.	Bank Gospodarstwa Krajowego O/Łódź Ł/0/5/11/1096 0,00	3 009 238,00	2 708 438,00
8	Kredyt bankowy długoterminowy na sfinansowanie deficytu budżetu w 2011 r., wydatki majątkowe	Bank Gospodarstwa Krajowego O/Łódź Ł/0/6/11/0582 0,00	1 308 400,00	1 177 560,00
9	Kredyt bankowy długoterminowy na spłaty otrzymanych krajowych kredytów w 2012 r.	Bank Spółdzielczy Biała Rawska 2/2012/JST/ORM/565958 0,00	0,00	2 544 398,00
PORĘCZENIA I GWARANCJE		6 311 110,77	6 055 555,21	6 055 555,21
1	Podjęta Uchwała Rady Powiatu o poręczeniu kredytu w 2005r. - umowa poręczenia została podpisana w listopadzie 2005 r.	Nordea Bank 2 999 999,99	2 833 333,31	2 833 333,31
2	Podjęta Uchwała Rady Powiatu o poręczeniu kredytu w 2007r. - umowa poręczenia została podpisana w listopadzie 2007r.	Nordea Bank 3 311 110,78	3 222 221,90	3 222 221,90
OGÓLEM:		24 978 867,77	26 031 712,21	26 031 712,21

Dług powiatu rawskiego w roku 2010 wynosił 24 978 867,77 zł, w 2011 i 2012 utrzymał się na takim samym poziomie i wynosił 26 031 712,21 zł. Poręczenia i gwarancje w 2010 roku wynosiły 6 311 110,77 zł, w kolejnych badanych latach utrzymuje się na poziomie 6 055 555,21 zł.

DLUG POWIATU W LATACH 2010-2012

Kredyty bankowe w 2010 roku stanowiły 74,7 % długu ogółem, pozostałe 25,3 % to poręczenia i gwarancje. W 2011 i 2012 kredyty bankowe stanowiły 76,7 % długu ogółem i wzrosły w stosunku do roku 2010.

W 2011 roku powiat rawski spłacił dwa kredyty długoterminowe zaciągnięte na spłatę otrzymanych krajowych kredytów i pożyczek, jak również otrzymał dwa kredyty – na spłatę otrzymanych krajowych kredytów oraz pokrycie deficytu budżetu.

2.6. Zatrudnienie i bezrobocie

Na rynku pracy utrzymują się problemy o charakterze strukturalnym, jak niska aktywność zawodowa, niskie przepływy z bierności do aktywności zawodowej, wysokie ryzyko opuszczenia rynku pracy na dłuższy czas przez kobiety, które decydują się na założenie rodziny, bezrobocie długotrwałe oraz niska mobilność zawodowa oraz przestrzenna mieszkańców powiatu rawskiego. Dodatkowo nakładają się na to problemy związane z postępującym procesem starzenia się ludności, co z kolei stwarza ryzyko pojawienia się w przyszłości deficytów siły roboczej. Ponadto utrzymują się stałe cechy naszego rynku pracy, jak sezonowość oraz niekorzystna struktura zarejestrowanych w urzędzie pracy osób bezrobotnych – ok. 53% bezrobotnych nie posiada wykształcenia średniego, co czwarty bezrobotny nie ma doświadczenia zawodowego, a 3 na 10 bezrobotnych nie posiada kwalifikacji zawodowych. Są to czynniki utrudniające znalezienie zatrudnienia, szczególnie, że co czwarty bezrobotny pozostaje w ewidencji przez okres ponad 12 miesięcy od momentu zarejestrowania się (ok. 26%).

Skala bezrobocia i jego negatywne skutki dla społeczności lokalnej powodują konieczność podejmowania działań inspirowanych przez urząd pracy. Są to działania zaliczane do aktywnej polityki rynku pracy, dające realne szanse zatrudnienia i aktywizujące bezrobotnych. Liczba zarejestrowanych w PUP na dzień 31.10.2013r. wynosiła 1865 osób. Jest to zmniejszenie w porównaniu do grudnia 2012r. o 86 osób, tj. o 4,4 %. Efektywność działań Urzędu odzwierciedla także wskaźnik stopy bezrobocia w powiecie rawskim wg stanu na dzień 30.09.2013r. – 9,2%, jeden z najniższych w województwie łódzkim, przy czym stopa bezrobocia w całym województwie łódzkim – 13,7%, natomiast w kraju – 13,0%.

Jedną z charakterystycznych cech bezrobocia jest wysoki udział osób zagrożonych bezrobociem długotrwałym. W miarę upływu czasu dezaktualizują się umiejętności i doświadczenie zawodowe osób pozostających bez pracy. Poza tym proporcjonalnie do czasu przebywania bez pracy bezrobotni mają trudności w dostosowaniu się do potrzeb nowoczesnego rynku pracy, maleje motywacja do poszukiwania i utrzymania zatrudnienia.

Złożona sytuacja na rynku pracy wymaga zdecydowanych oraz przemyślnych działań w zakresie aktywnej polityki rynku pracy. Stosowanie różnych, dostępnych form pomocy zarówno bezrobotnym jak i pracodawcom oraz podejmowanie współpracy z innymi partnerami rynku pracy, w tym z podmiotami niepublicznymi, jest odpowiedzialnością urzędu na zapotrzebowanie rynku pracy.

2.6.1. Stan i struktura zatrudnienia

Powiat rawski zamieszkuje prawie 50 tys. mieszkańców, z czego 82,2% stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Liczba zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na dzień 31.12.2012r. wynosiła 1951 osób, a stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 9,2%.

Bezrobotni w wieku do 25 lat stanowili 23,4 % ogółu bezrobotnych, a osoby w wieku powyżej 50 roku życia 23,3%.

Bezrobotni najczęściej posiadali wykształcenie średnie zawodowe – 26,7% oraz gimnazjalne i podstawowe – 26,3%, wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 26,1% bezrobotnych, średnie ogólnokształcące 9,6%, a wykształcenie wyższe 11,3%.

Spośród 31.532 osób w wieku produkcyjnym zamieszkałych na terenie powiatu rawskiego (dane statystyczne na dzień 31.12.2011r.) osób pracujących było 15.815, tj. 50,2%, w tym najwięcej pracujących było w sektorze rolnictwa 52,5%, a w przemyśle i budownictwie 16,3%. W stosunku do 2010r. liczba pracujących wzrosła o 164 osoby, tj. o 1%.

Struktura zatrudnienia w latach 2010-2011 na terenie powiatu rawskiego⁹

Wyszczególnienie	2010	2011	Wzrost/ spadek	
			liczba	%
Liczba zatrudnionych ogółem	6014	6103	+ 89	101,5
Zatrudnieni w sektorze publicznym	2375	2331	- 44	98,2
Zatrudnieni w sektorze prywatnym	3639	3772	+ 133	103,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	65	60	- 5	92,3
Przemysł i budownictwo	2285	2285	0	0

⁹ Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Łodzi Oddział w Brzezinach

Handel, Transport i gospodarka magazynowa, Zakwaterowanie i gastronomia, Informacja i komunikacja	1164	1184	+ 20	101,7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Obsługa rynku nieruchomości	154	165	+ 11	107,1
Pozostałe usługi	2346	2409	+ 63	102,7

W analizowanym okresie liczba zatrudnionych wg powyższej klasyfikacji wzrosła o 1,5%. Największy wzrost odnotowano w sekcji: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Obsługa rynku nieruchomości – 7,1% oraz w pozostałych usługach 2,7%. W sekcji zatrudniającej blisko 38% osób Przemysł i budownictwo stan zatrudnienia utrzymał się w latach 2010-2011 na takim samym poziomie.

Struktura gospodarki powiatu analizowana poprzez pryzmat struktury zatrudnienia zmienia się w kierunku pożądanym (wzrost zatrudnienia w sektorze usług). Natomiast największy spadek zatrudnienia odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Spośród wszystkich zatrudnionych na koniec 2011r. najwięcej osób pracowało w pozostałych usługach 39,5% oraz w przemyśle i budownictwie 37,4% ogółu zatrudnionych.

2.6.2. Stan i struktura bezrobocia

Bezrobocie od 2010r. na terenie powiatu rawskiego wykazywało tendencję wzrostową. W analizowanym okresie lat 2010-2012 liczba bezrobotnych wzrosła o 153 osoby.

Liczba bezrobotnych i dynamika bezrobocia w powiecie rawskim w latach 2010-2012¹⁰

Miasto / gmina	Lata		2010		2011		2012		2010/2012	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Miasto Rawa Mazowiecka	774	43,0	824	45,8	823	42,2	- 49		106,3	
Gmina Rawa Mazowiecka	275	15,3	309	17,2	375	19,2	+ 100		136,4	
Miasto i Gmina Biała Rawska	381	21,2	335	18,6	375	19,2	- 6		98,4	
Gmina Cielądz	156	8,7	143	7,9	168	8,6	+ 12		107,7	
Gmina Regnów	55	3,1	43	2,4	54	2,8	- 1		98,2	
Gmina Sadkowie	157	8,7	146	8,1	156	8,0	- 1		99,4	
Ogółem	1798	100,0	1800	100,0	1951	100	+ 153		108,5	

Największa liczba bezrobotnych zamieszkuje w mieście Rawa Mazowiecka. Jednakże tym bezrobotnym stosunkowo łatwiej znaleźć pracę z uwagi na większą liczbę zakładów pracy na tym terenie oraz dobre połączenie komunikacyjne z większymi aglomeracjami miejskimi.

Szczególnie trudną sytuację zaobserwować można na terenie gmin wiejskich, gdzie funkcjonuje niewielka liczba zakładów pracy. Największy wzrost liczby bezrobotnych odnotowano na terenie gminy Rawa Mazowiecka.

¹⁰ Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy.

Stopa bezrobocia w powiecie rawskim w latach 2010-2012¹¹

lata	2010	2011	2012
Stopa bezrobocia w %	8,4%	8,6%	9,2%

Stopa bezrobocia mierzona stosunkiem liczby bezrobotnych do osób czynnych zawodowo wzrosła w analizowanym okresie o 0,8% w porównaniu do końca 2010r. oraz o 0,6% w porównaniu do końca 2011r.

Struktura bezrobotnych według wykształcenia w latach 2010-2012¹²

lata	Wyższe		Policealne i średnie zawodowe		Średnie ogólnokształcące		Zasadnicze zawodowe		Gimnazjalne i poniżej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2010	139	7,7	431	24,0	176	9,8	509	28,3	543	30,2
2011	198	11,0	443	24,6	162	9,0	530	29,4	467	26,0
2012	221	11,3	521	26,7	187	9,6	509	26,1	513	26,3

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 26,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a w dalszej kolejności znaczący jest udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 26,3% oraz zasadniczym zawodowym – 26,1%. Na koniec 2012r. w stosunku do końca 2010r. nastąpił spadek liczby osób posiadających wykształcenie gimnazjalne i poniżej o 3,9% oraz zasadnicze zawodowe o 2,2%, którym przy obecnych wymogach rynku pracy coraz trudniej znaleźć zatrudnienie.

Przyczyny wysokiego udziału osób o niskich kwalifikacjach w wielu przypadkach są następujące:

- zaniedbania edukacyjne (brak wiedzy ogólnej i zawodowej pewnych grup społecznych i często niemożliwość podjęcia dalszej nauki),
- niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe pewnych środowisk społecznych,
- kwalifikacje potencjalnych pracowników, nie odpowiadające aktualnym, coraz większym wymaganiom rynku pracy,
- łatwa wymienialność tej grupy pracowników – są zwalniani w pierwszej kolejności, a równocześnie brak zainteresowania pracodawców podnoszeniem kwalifikacji tych pracowników.

W ostatnich latach wzrosła liczba osób bezrobotnych posiadających kwalifikacje zawodowe, tj. z wykształceniem wyższym o 3,6% oraz policealnym i średnim zawodowym o 2,7%.

¹¹ Informacja sygnałowa, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

¹² Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPIPS-01 – Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego wg wieku¹³

lata	18-24 lata		25-34 lata		35-44 lata		45-54 lata		55-59 lat		60-64 lata	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2010	492	27,4	466	25,9	267	14,9	375	20,8	166	9,2	32	1,8
2011	494	27,4	494	27,4	272	15,1	332	18,5	171	9,5	37	2,1
2012	455	23,3	587	30,1	312	16,0	362	18,6	186	9,5	49	2,2

Dominującą w tej kategorii grupą bezrobotnych są osoby w wieku 25-34 lata to 30,1% ogółu oraz w przedziale wiekowym 18-24 lata – 23,3%. Wśród ludzi młodych najwięcej jest osób, które ukończyły szkoły i nie znalazły zatrudnienia oraz nie posiadają stażu pracy. Analizując dynamikę według grup wiekowych obserwuje się wzrost liczby osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 lata (+ 4,2%), przy jednoczesnym spadku liczebności w wieku 18-24 lata (- 4,1%), którzy w większości podejmują dalszą naukę w szkołach policealnych lub na studiach wyższych.

Wysoki udział młodzieży wśród bezrobotnych jest spowodowany m.in. tym, że:

- ✓ absolwenci szkół wyższych znajdują się w sytuacji szczególnej, gdyż po raz pierwszy wkraczają na rynek pracy, na którym poszukiwani są przede wszystkim kandydaci posiadający doświadczenie zawodowe,
- ✓ część osób młodych posiada przygotowanie zawodowe nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy,
- ✓ absolwenci szkół mają zbyt wygórowane oczekiwania związane z pierwszą pracą.

Struktura bezrobotnych według stażu pracy w latach 2010-2012¹⁴

Staż pracy	Lata	2010		2011		2012	
		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
do 1 roku		316	17,6	298	16,6	289	14,8
1 - 5 lat		399	22,2	409	22,7	458	23,5
5 – 10 lat		224	12,5	224	12,4	277	14,2
10 – 20 lat		262	14,6	250	13,9	286	14,7
20 – 30 lat		177	9,8	193	10,7	207	10,6
30 lat i więcej		85	4,7	97	5,4	88	4,5
bez stażu		335	18,6	329	18,3	346	17,7

W strukturze osób bezrobotnych dominują osoby posiadające doświadczenie zawodowe od 1 do 5 lat – 23,5% oraz bez stażu pracy – 17,7% (według stanu na koniec 2012r.). Chociaż w ostatnich latach liczba bezrobotnych nie posiadających stażu pracy zmalała o 0,9%, to jednak w dalszym ciągu jest to liczna grupa bezrobotnych.

¹³ Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPiPS-01 – Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

¹⁴ Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPiPS-01 – Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy

W okresie ostatnich trzech lat wzrosła liczba osób bezrobotnych posiadających staż pracy od 5 do 10 lat o 1,7%, ze staże 1-5 lat o 1,3% oraz 20-30 lat o 0,8%. Natomiast największy spadek liczby bezrobotnych odnotowano wśród bezrobotnych posiadających krótki staż pracy do 1 roku o 2,8%.

Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy (lata 2010-2012)¹⁵

lata	do 1 m-ca		1 – 3 m-cy		3 – 6 m-cy		6 – 12 m-cy		12 – 24 m-cy		> 24 m-cy	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
2010	214	11,9	459	25,5	361	20,1	306	17,0	251	14,0	207	11,5
2011	280	15,6	425	23,6	364	20,2	282	15,7	260	14,4	189	10,5
2012	264	13,5	435	22,3	369	18,9	372	19,1	306	15,7	205	10,5

W analizowanym okresie najliczniejszą grupę stanowiły osoby oczekujące na pracę od 1 do 3 m-cy oraz od 3 do 6 m-cy. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszenie się liczby długotrwale bezrobotnych oczekujących na pracę powyżej 24 m-cy – 1,0% oraz w grupach posiadających staż pracy 1-3 m-ce – spadek o 3,2% i 3-6 m-cy – spadek o 1,2%. Dłuższy czas pozostawania bez pracy jest niepokojący ze społecznego punktu widzenia, m.in. z uwagi na:

- narastające zniechęcenie do poszukiwania pracy,
- dezaktualizacja kwalifikacji zawodowych,
- poszerzająca się strefa ubóstwa,
- nasilające się zjawiska patologiczne.

Struktura bezrobotnych według płci w latach 2010-2012¹⁶

Rok	Płeć	Kobiety		Mężczyźni	
		Liczba	%	Liczba	%
2010		827	46,0	971	54,0
2011		851	47,3	949	52,7
2012		934	47,9	1017	52,1

W analizowanym okresie udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł o 1,9% i stanowią one prawie 48% ogółu bezrobotnych. Na koniec 2012r. liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć prawie się zrównała, z niewielką przewagą mężczyzn różnica wynosiła jedynie 4,2%.

2.6.3. Formy ograniczenia bezrobocia

Urzędy pracy wyposażone zostały w usługi i instrumenty służące promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.:

Usługi rynku pracy:

- pośrednictwo pracy
- usługi EURES
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy

¹⁵ Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPIPS-01 – Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania MPIPS-01 o rynku pracy”.

- organizacja szkoleń.

Instrumenty rynku pracy wspierające podstawowe usługi rynku pracy:

- finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego lub pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w związku ze skierowaniem przez powiatowym urząd pracy;
- finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych lub szkolenie poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;
- refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
- finansowanie dodatków aktywizacyjnych;
- refundowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego;
- przyznanie bezrobotnemu jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- prace interwencyjne;
- roboty publiczne;
- staże dla bezrobotnych;
- przygotowanie zawodowe dorosłych;
- prace społecznie użyteczne.

Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która ma wejść w życie w 2014r. wprowadza nowe formy aktywizacji dla klientów PUP:

- 1) nowe narzędzia wspierające tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób bezrobotnych, w tym dla powracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka:
 - grant na telepracę i świadczenie aktywizacyjne,
 - pożyczka z Funduszu Pracy na utworzenie miejsca pracy lub na podjęcie działalności gospodarczej,
 - programy regionalne.
- 2) wsparcie pracodawców zatrudniających młodych pracowników, a w tym:
 - nowe instrumenty wspierające zatrudnienie młodych ludzi na rynku pracy (bony szkoleniowe, bony stażowe, bony zatrudnieniowe, bony na zasiedlenie),
 - zwolnienie z obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - ułatwienie zdobycia stażu zawodowego poprzez refundację składek na ubezpieczenie społeczne za bezrobotnych podejmujących pierwszą pracę.

Na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizację zawodową w 2012r. wykorzystywane zostały środki Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego i PFRON.

Limity środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	2010		2011		2012	
	kwota [w tys. zł]	%	kwota [w tys. zł]	%	kwota [w tys. zł]	%
Prace interwencyjne	173,5	2,1	31,7	1,5	81,2	1,8
Roboty publiczne	298,1	3,6	282,7	13,6	371,4	8,0
Szkolenia	571,7	6,8	332,3	15,9	367,3	7,9
Stáže	2.033,7	24,3	982,3	47,1	1.723,6	37,3
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	4.080,6	48,8	306,0	14,7	1.370,7	29,7
Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy	658,6	7,9	111,1	5,3	438,3	9,5
Reintegracja zawodowa	-	-	-	-	185,0	4,0
Wsparcie pomostowe	415,3	5,0	-	-	-	-
Zwrot kosztów dojazdu	109,4	1,3	18,3	0,9	77,8	1,7
Refundacja KRUS	10,4	0,1	5,2	0,2	1,4	0,1
Inne aktywne formy	8,1	0,1	16,1	0,8	-	-
Ogółem	8.359,4	100	2.085,7	100	4.616,7	100

Limit środków finansowych przeznaczony w 2012r. na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wynosił 4.616.700 zł, w tym środki pozyskane w ramach:

- algorytmu - 1.299.500 zł
- EFS Poddziałanie 6.1.3 „Klucz do sukcesu” - 684.200 zł
- EFS Działanie 6.2 „Mój biznes – Moja szansa” - 1.012.500 zł
- EFS Działanie 7.3 „Komputer – recepta na wykluczenie” - 31.500 zł
- EFS Poddziałanie 7.2.1 „Czas dla kobiet” - 315.600 zł
- EFS Poddziałanie 7.2.1 „Gotowi do pracy – reintegracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych” - 222.200 zł
- Rezerwa Ministra 2012 - 1.001.200 zł
- PFRON - 50.000 zł.

Oprócz środków finansowych przyznanych zgodnie z Algorytmem ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie dotyczących programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012r. Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej pozyskał dodatkowe środki finansowe:

- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację pięciu projektów:
 - 1) „**Klucz do sukcesu**” - Środki finansowe pozyskane na realizację tego projektu w 2012r. to kwota 684.200 zł. Uczestnicy projektu objęci zostali Indywidualnym Planem działania i skorzystali z następujących form wsparcia:
 - szkoleń indywidualnych – 4 osoby,
 - staże – 74 osoby
 - jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – 11 osób.

- 2) **„Komputer – recepta na wykluczenie”** – Wartość projektu na aktywizację osób bezrobotnych to kwota 31.500 zł. Okres realizacji: 01.01.2012r. – 30.04.2012r. Projekt skierowany był do 15 kobiet posiadających wykształcenie min. średnie, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rawie Mazowieckiej jako osoby bezrobotne. Formy wsparcia oferowane w projekcie to:
 - szkolenie „ECDL” – poziom podstawowy,
 - szkolenie z zakresu prawa pracy i elastycznych form zatrudnienia,
 - warsztaty „Aktywne poszukiwanie pracy”.
 - 3) **„Czas dla kobiet”** - Środki finansowe pozyskane na realizację tego projektu to kwota 743.646,60 zł. Okres realizacji od 01.02.2012r. do 31.07.2013r. Grupę docelową projektu stanowiło 50 kobiet zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. będące osobą niepełnosprawną lub długotrwale bezrobotną, lub zamieszkującą na terenach wiejskich. Wsparcie w ramach tego projektu polegało na objęciu każdej uczestniczki trzema formami wsparcia:
 - poradnictwem zawodowym,
 - warsztatami rozwijania umiejętności i kompetencji społecznych,
 - stażem/zajęciami reintegracji zawodowej u pracodawcy trwającym od 5 do 12 miesięcy.
 - 4) **„Gotowi do pracy – reintegracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych”** - Wartość projektu to kwota 351.735,00 zł. Okres realizacji od 01.03.2012r. do 31.05.2013r. Grupę docelową projektu stanowiło 20 osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne. Uczestnicy projektu skorzystali z następujących form wsparcia:
 - poradnictwo psychologiczne,
 - warsztaty rozwijania umiejętności i kompetencji społecznych,
 - zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy / staże trwające od 5 do 12 miesięcy.
 - 5) **„Mój biznes – Moja szansa”** - Wartość projektu to kwota 1.915.551,44 zł. Projekt skierowany był do 100 osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Rawie Mazowieckiej. Okres realizacji od 01.07.2011r. do 30.06.2014r. Formy wsparcia oferowane w projekcie to:
 - indywidualne doradztwo zawodowe – 100 osób,
 - szkolenie z zakresu ABC Przedsiębiorczości – 100 osób,
 - wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności – 82 osoby.
- ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej na realizację trzech projektów:
 - 1) **Aktywizacja osób w wieku do 30 roku życia** – pozyskana kwota to 734,6 tys. zł. Uczestnicy projektu objęci zostali Indywidualnym Planem Działania i skorzystali z następujących form wsparcia:
 - szkolenia – 18 osób,
 - prace interwencyjne – 7 osób,
 - roboty publiczne – 2 osoby
 - staże – 120 osób,
 - refundacje wyposażenia stanowiska pracy – 6 osób,
 - środki na podjęcie działalności gospodarczej – 4 osoby.
 - 2) **Aktywizacja osób w wieku powyżej 50 roku życia** – pozyskana kwota to 133,3 tys. zł. Uczestnicy projektu objęci zostali Indywidualnym Planem Działania i skorzystali z następujących form wsparcia:

- prace interwencyjne – 1 osoba,
 - roboty publiczne – 7 osób,
 - staże – 11 osób,
 - refundacje doposażenia stanowiska pracy – 1 osoba.
- 3) **Aktywizacja osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy** – pozyskana kwota to 133,3 tys. zł na aktywizację 35 osób bezrobotnych w następujących formach wsparcia:
- prace interwencyjne – 1 osoba,
 - roboty publiczne – 5 osób,
 - staże – 21 osób,
 - refundacje doposażenia stanowiska pracy – 3 osoby,
 - środki na podjęcie działalności gospodarczej – 5 osób.
- PFRON – W ramach środków finansowych pozyskanych z PFRON w kwocie 50.000 zł aktywizacja objęto 3 osoby niepełnosprawne: 1 osobę przeszkolono oraz 2 osoby uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Limit środków finansowych z Funduszu Pracy, Unii Europejskiej i PFRON przeznaczony na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2012r. wynosił 4.616.700 zł, w ramach których zaktywizowano 863 osoby bezrobotne w tym: 379 osób skierowano na staże dla bezrobotnych, 233 osoby przeszkolono w ramach szkoleń indywidualnych i grupowych, 73 osoby otrzymały dotacje na podjęcie działalności gospodarczej, 51 osób skierowano na roboty publiczne, 23 osoby na prace interwencyjne, 23 uzyskały zatrudnienie na refundowanych stanowiskach pracy, 50 osób otrzymało zwrot kosztów dojazdu, 26 osób uczestniczyło w reintegracji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz 5 osób otrzymało refundację składek KRUS.

Największe środki Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego zaangażowane są w przedsięwzięcia charakteryzujące się wysoką efektywnością – stopą ponownego zatrudnienia (liczba zatrudnionych w ramach danej formy do liczby zatrudnionych po zakończeniu okresu refundacji).

Efektywność aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2010-2012

Aktywne formy	Efektywność [%]		
	2010	2011	2012
Prace interwencyjne	77,3%	88,9%	83,3%
Roboty publiczne	34,2%	40,0%	29,4%
Staże	55,7%	53,8%	55,7%
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	100%	100%	100%
Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy	100%	100%	100%
Szkolenia	50,0%	19,6%	47,1%

Jak wynika z powyższej tabeli największą efektywnością charakteryzują się:

- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej
- refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy
- prace interwencyjne
- staże
- szkolenia
- roboty publiczne.

Programy realizowane w 2013r.

Szacowane środki finansowe na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację zawodową osób bezrobotnych w 2013r. wyniosą 3.960.500 zł, co pozwoli na zaktywizowanie poprzez różne formy subsydiowane ok. 720 osób bezrobotnych z różnych grup ryzyka.

Programy realizowane będą ze środków finansowych przyznanych zgodnie z Algorytmem ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie dotyczących programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012r. w wysokości 1.422.000 zł oraz pozyskano znaczne środki z Europejskiego Funduszu Społecznego w kwocie 2.178.900 zł i z rezerwy Ministra 299.600 zł. W listopadzie 2013r. PUP w Rawie Mazowieckiej złożył kolejny wniosek o dodatkowe środki na aktywizację osób bezrobotnych z rezerwy Ministra na rozwój przedsiębiorczości na kwotę 300.000 zł i oczekuje na jego rozpatrzenie.

Szacuje się, że limit środków finansowych na 2013r. wyniesie ok. 3.960.500 zł, w tym z EFS 2.178.900 zł:

- środki finansowe przyznane algorytmem	- 1.422.000 zł
- EFS Poddziałanie 6.1.3 „Klucz do sukcesu”	- 1.280.400 zł
- EFS Działanie 6.2 „Mój biznes – Moja szansa”	- 460.700 zł
- EFS Poddziałanie 7.2.1 „Czas dla kobiet”	- 354.500 zł
- EFS Poddziałanie 7.2.1 „Gotowi do pracy – reintegracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych”	- 83.300 zł
- Rezerwa Ministra 2012	- 299.600 zł
- PFRON	- 60.000 zł
Razem	- 3.960.500 zł

Plan aktywizacji osób bezrobotnych na 2013r.

Forma aktywizująca	Ilość osób	Zakładana efektywność
staże	409	60%
prace interwencyjne	44	80%
refundacje kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy	12	100%
jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	46	100%
Szkolenia zawodowe i w Klubie Pracy „Szukam pracy”	105	50%
roboty publiczne	47	30%
Reintegracja zawodowa	16	20%
zwrot kosztów dojazdu	38	
ubezpieczanie KRUS	3	

Środki Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego w znacznej mierze przeznaczone będą na aktywizację osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zgodnie z art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013r. poz. 674 ze zm.), tj.:

- 1) bezrobotnych do 25 roku życia,
- 2) bezrobotnych długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, o którym mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, albo kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 3) bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- 5) bezrobotnych samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 6) bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 7) bezrobotnych niepełnosprawnych.

2.6.4. Bezrobocie na tle innych powiatów

Stopa bezrobocia w kraju na koniec 2012r. wynosiła 13,4%. Zarówno liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Rawie Mazowieckiej, jak i stopa bezrobocia powiatu rawskiego jest jedną z najniższych w województwie łódzkim, w związku z czym w tym rankingu nasz powiat zajmuje jedno z czołowych miejsc w województwie.

Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w województwie łódzkim¹⁷

<i>Województwo łódzkie</i>	<i>Liczba bezrobotnych</i>	<i>Stopa bezrobocia</i>
Zgierz	11 700	18,6
Tomaszów Mazowiecki	8 641	18,3
Łask	3 779	18,2
Pabianice	8 020	17,4
Kutno	7 332	17,4
Opoczno	5 430	17,0
Radomsko	7 562	16,9
Brzeziny	1 894	16,1
Poddębice	2 714	15,6
Łęczyca	3 313	15,2
Zduńska Wola	4 196	15,1
Pajęczno	3 019	14,5
Woj. Łódzkie – ogółem	151 036	14,0
Piotrków Trybunalski	8 936	p.13,7; m. 12,7
Sieradz	7 076	13,5
Bełchatów	7 386	12,9
Łódź – Wschód	3 391	12,6
Wieluń	4 232	12,3
Łódź	40 987	12,1
Wieruszów	2 092	11,5
Łowicz	3 594	10,8
Rawa Mazowiecka	1 951	9,2
Skierniewice	3 791	p. 9,1; m. 12,3

¹⁷ Dane GUS na koniec 2012r.

Bezrobocie w powiecie rawskim na tle powiatów ościennych¹⁸

Powiat	Liczba bezrobotnych (stan na 31.12.2012r.)	Stopa bezrobocia (stan na 31.12.2012 r.)
Grójec	3 754	8,8
Skierniewice	3 791	9,1
Rawa Mazowiecka	1 951	9,2
Łódź – Wschód	3 391	12,6
Żyrardów	4 046	15,1
Tomaszów Mazowiecki	8 641	18,3

Spośród w/w powiatów ościennych na terenie powiatu rawskiego liczba bezrobotnych jest jedną z najmniejszych, natomiast stopa bezrobocia jest niewiele wyższa niż w powiecie grójeckim i skierniewickim.

2.7. Rolnictwo

Powiat rawski cechują niezbyt korzystne warunki do produkcji rolnej. Ogólna powierzchnia powiatu rawskiego wynosi 64620 ha, z czego użytki rolne zajmują powierzchnię 44189 ha, co stanowi 68,38% ogólnej powierzchni powiatu, w tym grunty orne zajmują 40246 ha (91,07%), łąki – 1781 ha (4,03%), pastwiska - 2162 ha (4,9%).

Powierzchnia użytków rolnych w powiecie rawskim wg stanu na 31.XII.2012 r.

Gmina	Ogólna powierzchnia gminy [ha]	Powierzchnia użytków rolnych [w ha]				% udział UR w stosunku do pow. gminy
		Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Ogółem pow. UR	
m. Rawa Maz.	1427	515	41	47	603	42,26
gm. Rawa Maz.	16322	10004	500	705	11209	68,67
m. i gm Biała Rawska	20824	13252	227	520	13999	67,22
gm. Cielądz	9301	5889	567	394	6850	73,64
gm. Regnów	4635	2925	133	107	3165	68,28
gm.Sadkowice	12111	7661	313	389	8363	69,05
Powiat rawski	64620	40246	1781	2162	44189	68,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów

Użytki rolne w stosunku do powierzchni ogólnej kształtują się na poziomie 68,38% dla powiatu, w poszczególnych gminach mają następujące wartości:

- m. Rawa Mazowiecka - 42,26 %
- gm. Rawa Mazowiecka - 68,67 %
- m. i gm. Biała Rawska - 67,22 %
- gm. Cielądz - 73,64 %
- gm. Regnów - 68,28 %
- gm. Sadkowice - 69,05 %

¹⁸ Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z powiatowych urzędów pracy

2.7.1. Gleby

Na terenie powiatu rawskiego gleby klasy I nie występują. Gleby bonitacji II-IV stanowią 54,43 % użytków
Udział gleb klasy II-IV w gminach przedstawia się następująco:

Struktura użytków rolnych według klas bonitacyjnych w powiecie rawskim wg stanu na 31.12.2012 r.¹⁹

GMINA	Pow. użytków rolnych [ha]	Użytki rolne [ha]														% udział klas II – IVb do ogólnej pow. UR	
		Grunty orne [ha]							Łąki [ha]				Pastwiska [ha]				
		II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI	III	IV	V		VI
m. Rawa Maz	603	-	4	13	30	122	261	85	5	22	12	2	-	29	16	2	37,31
gm. Rawa Maz	11209	-	9	343	982	1492	4896	2282	4	108	280	108	8	252	367	78	28,53
m. i gm. Biała Rawska	13999	-	321	3350	3397	2813	2339	1032	22	79	109	17	41	212	231	36	73,11
gm. Cielądz	6850	-	30	113	583	1173	2495	1495	16	220	268	63	4	111	259	20	32,85
gm. Regnów	3165	-	17	356	599	638	1001	314	1	60	59	13	7	56	40	4	54,79
gm. Sadkowice	8363	16	241	2097	2202	1478	1304	323	46	122	137	8	50	159	154	26	76,66
Pow. rawski	44189	16	622	6272	7793	7716	12296	5531	94	611	865	211	110	819	1067	166	54,43

¹⁹ Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów

Udział gleb klasy II-IV w gminach przedstawia się następująco :

m. Rawa Mazowiecka	- 37,31 %
gm. Rawa Mazowiecka	- 28,53 %
m. i gm. Biała Rawska	- 73,11 %
gm. Cielądz	- 32,85 %
gm. Regnów	- 54,79 %
gm. Sadkowice	- 76,66 %
Średnia powiatu	- 54,43 %

2.7.2. Struktura gospodarstw rolnych

Według danych uzyskanych z urzędów gmin w powiecie rawskim na dzień 31.XII.2012 r. było 6612 gospodarstw rolnych, z tego gospodarstwa w przedziale do 1 ha stanowiły – 6,29%, 1-5 ha 42,41 %, 5-10 ha - 32,50%, o 10 - 15 ha – 12,70%, powyżej 15 ha 6,10 %.

W poszczególnych gminach przeważają gospodarstwa w przedziale 1 – 5 ha, poza gminą Sadkowice, w której najwięcej jest gospodarstw w przedziale 5 – 10 ha.

W stosunku do ogólnej powierzchni gospodarstw w poszczególnych gminach najwięcej gospodarstw w było: w przedziale 1 – 5 ha w gminie Rawa Mazowiecka - 53,10 %, w przedziale 5-10 ha w gminie Sadkowice - 37,91%, w przedziale 10 – 15 ha w gminie Sadkowice - 16,29%, powyżej 15 ha w gminie Regnów - 10,56%. .

Indywidualne gospodarstwa rolne wg grup obszarowych²⁰

Lp.	Wyszczególnienie	Gospodarstwa ogółem	Poniżej 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10 – 15 ha	15 i więcej	Średnia gospodarstw (ha)
1	gm. Rawa Mazowiecka	1638	106	870	449	128	85	6,90
2	m. Rawa Mazowiecka	364	148	166	40	3	7	2,95
3	m. i gm. Biała Rawska	1910	23	738	712	306	131	8,08
4	gm. Cielądz	923	54	413	294	118	44	7,14
5	gm. Regnów	445	22	159	149	68	47	8,35
6	gm. Sadkowice	1332	63	458	505	217	89	7,52
	Ogółem	6612	416	2804	2149	840	403	

2.7.3. Produkcja rolna

Powiat rawski to region typowo rolniczy. Ponad 70% jego powierzchni stanowią użytki rolne. Struktura upraw nie uległa w ostatnich latach zmianom, preferuje się uprawę zbóż oraz hodowlę trzody chlewnej i bydła.

W powiecie rawskim, szczególnie w gminach Biała Rawska i Sadkowice, istnieją wieloletnie tradycje sadownicze, głównie produkcji jabłek.

²⁰ Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędów Gmin

2.7.3.1. Produkcja roślinna

Według spisu rolnego z roku 2010 na terenie powiatu rawskiego prowadzona była uprawa zbóż na powierzchni 17919 ha. Porównując wyniki spisu rolnego z roku 2002 stwierdza się spadek w uprawie zbóż o 7,8% a w uprawie ziemniaków o prawie 50%. Powierzchnia sadów w powiecie zajmuje 12940 ha, co stanowi 29% użytków rolnych. Największa powierzchnia sadów w stosunku do użytków rolnych znajduje się w gminie Sadkowice co stanowi 48% powierzchni użytków rolnych oraz w gminie Biała Rawska 41% użytków rolnych. Najmniejsza powierzchnia sadów w stosunku do powierzchni użytków rolnych znajduje się w gminie Cielądz i Rawa Mazowiecka.

2.7.3.2. Produkcja zwierzęca

Według spisu rolnego z 2010 r. stan pogłowia bydła w powiecie rawskim wynosił 5698 szt., stosunku do roku 2002 był to prawie 40% spadek pogłowia. Najwięcej bydła w przeliczeniu na 100 ha UR było w gminach Cielądz - 23,6 szt., Rawa Mazowiecka - 21,5 szt. oraz Regnów - 17,5 szt., przy średniej dla powiatu 13,2 szt. Stan pogłowia krów wynosił 2535 szt., co oznacza spadek p ponad połowę w stosunku do roku 2002. W przeliczeniu na 100 ha UR stan pogłowia krów w gminach kształtował się następująco: Regnów - 11,7 szt., Cielądz - 10,0 szt., Rawa Mazowiecka - 9,1 szt. przy średniej powiatu – 7,3 szt.

Stan trzody chlewnej wg spisu rolnego 2010 wynosił 30996 szt., co oznacza spadek w stosunku do roku 2002 o 25%. Największe pogłowia trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha UR zanotowano w gminach: Rawa Mazowiecka - 131,2 szt., Cielądz - 105,1 szt., Regnów 101,8 szt., przy średniej dla powiatu 71,8 szt. Stan loch wynosił 3137 szt. tj. spadek o 1/3 w stosunku do roku 2002. W przeliczeniu na 100 ha UR pogłowia loch w gminach wyniosło: 16,2 szt. w gminie Rawa Mazowiecka, 12,5 szt. w gminie Regnów oraz 10,3 szt. w gminie Cielądz, przy średniej dla powiatu rawskiego 7,3 szt.

Z powyższego wynika, że produkcja zwierzęca jest znacząca dla działalności rolnej w gminie Rawa Mazowiecka, Regnów, Cielądz, natomiast w gminach Biała Rawska i Sadkowice dominuje produkcja sadownicza.

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach rolnych ogółem w powiecie rawskim w latach 2002 i 2010 r. ²¹

Gmina	pogłowia bydła [w szt.]				trzoda chlewna [w szt.]				owce	
	ogółem		krowy		ogółem		lochy		2002	2010
	2002	2010	2002	2010	2002	2010	2002	2010		
m. Rawa Mazowiecka	5698	59	69	25	1121	73	86	12	45	bd
Rawa Mazowiecka	2595	2066	1489	982	15315	12623	1623	1562	418	bd
m. i g. Biała Rawska	2131	749	1331	348	6204	7615	763	330	147	bd
Cielądz	1631	1350	930	489	7708	6006	804	587	86	bd
Regnów	1029	580	544	224	5359	3381	593	414	-	bd
Sadkowice	1470	894	961	464	5176	1298	697	232	30	bd
POWIAT RAWSKI	9061	5698	5324	2532	40883	30996	4566	3137	726	517

²¹ Źródło: Spis rolny 2002r., 2010r.

Stan pogłowia zwierząt w powiecie rawskim w 2002r. i 2010 r. w przeliczeniu na 100 ha UR²²

Gmina	pogłowie bydła				trzoda chlewna				owce	
	ogółem		w tym krowy		ogółem		w tym lochy			
	2002	2010	2002	2010	2002	2010	2002	2010	2002	2010
m. Rawa Mazowiecka	14,8	6,2	5,0	2,6	84,9	7,7	6,2	1,3	3,2	bd
Rawa Mazowiecka	15,9	21,5	9,1	10,2	93,6	131,2	9,9	16,2	2,6	bd
m. i gm. Biała Rawska	10,2	5,3	6,4	2,4	29,8	53,8	3,7	2,3	0,7	bd
Gm. Cielądz	17,4	23,6	10,0	8,6	82,9	105,1	8,6	10,3	0,9	bd
Gm. Regnów	22,2	17,5	11,7	6,7	115,9	101,8	12,8	12,5	-	bd
Gm. Sadkowice	12,1	9,0	7,9	4,9	42,7	13,8	5,8	2,5	0,2	bd
POWIAT RAWSKI	15,4	13,2	7,3	5,9	75,0	71,8	7,8	7,3	1,3	1,2

2.8. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa

2.8.1. Gospodarka komunalna

Położenie powiatu rawskiego między dwiema największymi aglomeracjami kraju – Warszawą i Łodzią, przy drodze ekspresowej nr 8, powoduje, iż posiada on dogodne warunki do lokalizowania potencjalnych inwestycji z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy Rawa Mazowiecka, miasta Rawa Mazowiecka, miasta i gminy Biała Rawska. Gminy te w swoich planach zagospodarowania przestrzennego, jak i przy gromadzeniu gruntów komunalnych, przejawiają zainteresowanie pozyskaniem i inwestowaniem na terenach położonych wzdłuż drogi nr 8.

Gminy, jako podmioty powołane do pełnienia zadań publicznych, winny podejmować decyzje o gromadzeniu i wykorzystaniu mienia komunalnego zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju, wynikającymi z posiadanych możliwości, oraz zgodnie z zapisami wynikającymi z planów zagospodarowania przestrzennego. Racjonalne gospodarowanie mieniem komunalnym ma dla gmin zasadnicze znaczenie przy zachowaniu ciągłości procesu ich rozwoju gospodarczego. Dlatego też nie może być ono przypadkowe, lecz musi być działaniem o charakterze strategicznym i kompleksowym oraz uwzględniać posiadany przez nie potencjał, taki jak: wysypiska odpadów, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody, sieć wodociągowa i kanalizacyjną.

Miasto Rawa Mazowiecka, gmina Rawa Mazowiecka oraz miasto i gmina Biała Rawska posiadają grunty uzbrojone, mogące stanowić potencjalne oferty sprzedaży. Gminy: Regnów, Sadkowice i Cielądz, będące gminami typowo rolniczymi, ulokowanymi w pewnej odległości od głównych węzłów komunikacyjnych, nie posiadają gruntów komunalnych dających możliwość stworzenia oferty sprzedaży. Tendencja pozyskiwania gruntów komunalnych w gminach Rawa Mazowiecka oraz Sadkowice utrzymuje się na poziomie stałym, a ilość transakcji sprzedaży tego mienia ma tendencję spadkową.

Ogólna powierzchnia terenów inwestycyjnych w Rawie Mazowieckiej to 114 ha Tereny te są zlokalizowane w następujących miejscach

²² Źródło: Spis rolny 2002r., 2010r.

- tereny przemysłowe „Mszczonowska” - północno -wschodnia część miasta, w rejonie ul. Mszczonowskiej i ul. Białej
- tereny przemysłowe „Skierniewicka” - północno zachodnia część miasta, w rejonie ul. Miodowej i ul. Wałowskiej
- podstrefa Rawa Mazowiecka Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - w rejonie ul. Miodowej oraz ulic Reymonta i Opoczyńskiej, w sąsiedztwie drogi ekspresowej S8

Znaczna część gruntów została już zagospodarowana

Stan zagospodarowania mienia powiatowego przedstawiona tabela w pkt 2.8.3

2.8.2. Gospodarka mieszkaniowa

Gospodarka mieszkaniowa i rynek mieszkaniowy to ważne elementy całości procesów społeczno-gospodarczych. To właśnie te procesy mają wpływ na poziom warunków bytowych, koniunkturę gospodarczą, migracje ludności. W dzisiejszych warunkach mieszkanie lub dom nadal są najbardziej kosztowną inwestycją.

Zasoby mieszkaniowe cechują się trwałością (trwalsze od życia użytkowników) i immobilnością (nie można ich przenieść w inne miejsce przestrzeni). Pamiętać także należy o ścisłej współzależności między miejscem zamieszkania, a miejscem pracy. Dla oceny stanu zasobów mieszkaniowych, poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności oraz wypracowania zasad polityki w zakresie mieszkalnictwa na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym potrzebne są dane ilościowe (ilość mieszkańców, wielkość powierzchni, ilość mieszkań itp.), a także dane dotyczące stanu technicznego i własnościowego zasobów mieszkaniowych. Niestety nie wszystkie te dane i informacje można było pozyskać dla potrzeb niniejszego opracowania.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ostatnich latach następował dosyć systematycznie. Widoczny wzrost budowanych mieszkań był głównie wynikiem inwestycji w budownictwie indywidualnym, choć w ostatnim okresie można zaobserwować ożywienie budownictwa spółdzielczego i społecznego.

Stan zasobów mieszkaniowych wg danych na dzień 31.12.2011 r. obrazuje poniższe zestawienie.

Zasoby mieszkaniowe w 2011 r. (stan na dzień 31 XII)²³

wyszczególnienie	Mieszkania [tys.]	Przeciętna liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania [m ²]	Przeciętna powierzchnia mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca [m ² /os.]
woj. łódzkie	977,2	2,59	3,53	65,6	25,30
pow. tomaszowski	44,4	2,72	3,62	66,7	24,49
pow. skierniewicki	11,8	3,24	4,12	87,4	26,97
pow. rawski	16,0	3,11	3,81	76,1	24,47

²³ Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo Łódzkie Podregiony Powiaty Gminy, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź grudzień 2005

Analizując zestawienie zasobów mieszkaniowych w 2011 r. powiatu rawskiego w odniesieniu do województwa łódzkiego oraz dwóch ościennych powiatów (skierniewickiego i tomaszowskiego) stwierdzić należy, że zasoby mieszkaniowe w powiecie rawskim nie odbiegają znacząco od powiatów sąsiednich, jak i województwa.

Biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową mieszkań w przeliczeniu na jedno mieszkanie oraz na mieszkańca uzyskane wskaźniki są zbliżone, co świadczy o wyrównanej strukturze zasobów mieszkaniowych.

Budynki oddane do użytkowania w 2011 r.²⁴

wyszczególnienie	budynki oddane do użytkowania				Kubatura [dm ³]				Kubatura mieszkalna na jednego mieszkańca [m ³ /osobę]
	ogółem	w tym mieszkalne	budownictwo indywidualne		ogółem	w tym mieszkalne	budownictwo indywidualne		
			razem	mieszkalne			razem	mieszkalne	
woj. łódzkie	5500	4064	5018	3884	9067,5	3419,2	4935,2	2839,4	0,13
pow. tomaszowski	291	232	287	230	359,9	182,9	309,4	167,4	0,15
pow. skierniewicki	146	107	139	107	201,1	71,2	115,9	71,2	0,19
pow. rawski	126	74	109	73	307,6	67,1	274,5	54,3	0,13

Na 5500 budynków oddanych do użytkowania w roku 2011 w województwie łódzkim w powiecie rawskim oddano 126. Analizując kubaturę oddanych budynków mieszkalnych przypadającą na jednego mieszkańca powiat rawski plasuje się dokładnie w średniej wojewódzkiej, nieznacznie ustępując sąsiadującemu powiatowi tomaszowskiemu i o wiele bardziej skierniewickiemu.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2011 r.²⁵

wyszczególnienie	Ogółem					w tym w budynkach indywidualnych				
	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa			mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa		
			mieszkań [m ²]	przeciętna jednego mieszkania [m ²]	przeciętna na jednego mieszkańca [m ² /osobę]			mieszkań [m ²]	przeciętna jednego mieszkania [m ²]	przeciętna na jednego mieszkańca [m ² /osobę]
woj. Łódzkie	6022	27737	717714	119,2	0,28	4254	22534	602678	141,7	0,24
pow. tomaszowski	281	1373	35724	127,1	0,30	220	1241	32160	146,2	0,27
pow. skierniewicki	107	597	14916	139,4	0,39	107	597	14916	139,4	0,39
pow. Rawski	121	520	14331	118,4	0,29	73	392	11905	163,1	0,24
miasto Rawa Mazowiecka	65	221	5256		80,9	17	93	2830		166,5
miasto i gmina Biała Rawska	16	89	2916		182,3	16	89	2916		182,3
gmina Cielądz	6	27	718		119,7	6	27	718		119,7

²⁴ Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo Łódzkie 2012. Podregiony, powiaty, gminy - http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/lozdz/ASSETS_12p_06.pdf

²⁵ Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo Łódzkie 2012. Podregiony, powiaty, gminy - http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/lozdz/ASSETS_12p_06.pdf

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

gmina Rawa Mazowiecka	29	152	4505	155,3	29	152	4505	155,3
gmina Regnów	1	5	128	128,0	1	5	128	128,0
gmina Sadkowice	4	26	808	202,0	4	26	808	202,0

Na 6022 mieszkania oddane do użytkowania w roku 2011 w województwie łódzkim w powiecie rawskim oddano 121, w tym w budynkach indywidualnych na 4254 w województwie w powiecie rawskim oddano 73. Analizując powierzchnię oddanych mieszkań przypadającą na jednego mieszkańca powiat rawski, podobnie jak w ilości oddanych mieszkań, plasuje się dokładnie w średniej wojewódzkiej (0,29 i 0,24). Nieco lepsze wyniki osiąga powiat tomaszowski (0,30 i 0,27) i znacznie lepsze skierniewicki (0,39 i 0,39).

Pozwolenia wydane na budowę nowych budynków mieszkalnych w 2011 r.²⁶

Wyszczególnienie i liczba mieszkańców		Liczba pozwoleń na budowę	wskaźnik pozwoleń mieszkańca [%]
woj. Łódzkie	2533681	5721	0,23
pow. Tomaszowski	120907	268	0,22
pow. Skierniewicki	38234	163	0,43
pow. Rawski	49764	151	0,30

W roku 2011, w województwie łódzkim wydano 5721 pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych, w tym 151 w powiecie rawskim. Analizując wskaźnik ilości wydanych pozwoleń na mieszkańca powiat rawski wypada znacznie lepiej niż średnia wojewódzka oraz powiat tomaszowski i gorzej niż powiat skierniewicki.

²⁶ Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Budownictwo w województwie łódzkim w latach 2005 – 2011. Urząd Statystyczny w Łodzi - http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/lodz/ASSETS_Budownictwo_w_woj_lodzkiem_w_latach_2005-2011.pdf

2.8.3. Mienie Powiatu Rawskiego

Stan zagospodarowania mienia powiatu rawskiego²⁷

lp	oznaczenie nieruchomości wg EGiB				obciążenia nieruchomości	przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego	uwagi
	adres	obręb	nr działki	pow. [w ha]			
Miasto Rawa Mazowiecka							
1	Reymonta	4	308/27	4,9978	Służebność przesyłu na rzecz RAWIK (linia energetyczna ; siec wodociąg-kanal). Planowana hipoteka	tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej i składowej oraz usługowej, odprowadzania i oczyszczania wód i ścieków	
2	Reymonta	4	308/28	0,2256	brak	tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów , tereny dróg publicznych -droga dojazdowa	Droga dojazdowa do sąsiednich działek -308/41
3	Reymonta	4	308/41	4,7825	brak	tereny zabudowy usługowej (ok. 4 ha) ; tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów (ok.0,76ha).	objęta ŁSSE
4	Reymonta	4	308/19	0,8514	służebność przesyłu na rzecz PGE.	tereny zabudowy usługowej (ok..0,60 ha) tereny dróg publicznych-ulica dojazdowa (ok..0,25ha)	objęta ŁSSE.

²⁷ Stan na VII 2014 r., Wydział Geodezji, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

5	Reymonta	4	308/5	0,8730	Służebność przesyłu na rzecz RAWIK i na rzecz PGE. Planowana hipoteka	tereny zabudowy usługowej - zdrowia	
6	Reymonta 11	4	308/13	0,1397		tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami	1% ceny oraz 5% ceny na fundusz remontowy wg. Wyceny z 2009 r.
7	Targowa	4	307/7	0,0491	Służebność gruntowa przechodu i przesyłu do dz.307/2 oraz służebność przesyłu na rzecz PGE.	tereny dróg wewnętrznych	
8	Targowa	4	307/12	0,1858	droga dojazdowa do działek od nr 307/16 do 307/21	tereny dróg wewnętrznych	wartość pozostałych 6 udziałów. Przeznaczona do sprzedaży po 1/6 udziału wraz z jedną z działek od nr 307/16 do 307/21. Planowana służebność -PGE
9	Targowa	4	307/16	0,0224	brak	budownictwo szeregowe-usługowe	plus udział 1/9 w działce 307/12
10	Targowa	4	307/17	0,0221	brak	jw.	jw.
11	Targowa	4	307/18	0,0219	brak	jw.	jw.
12	Targowa	4	307/19	0,0218	brak	jw.	jw.
13	Targowa	4	307/20	0,0216	brak	jw.	jw.
14	Targowa	4	307/21	0,0300	brak	jw.	jw.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

15	Warszawska 14	4	307/10	0,6266	Służebność na rzecz RAWIK (sieć wod-kan. i linia kablowa). Planowana służebność przechodu i przejazdu. Planowana hipoteka	tereny zabudowy usługowej-zdrowia	teren po "Starym pogotowiu" - przy Rylce
16	Warszawska 12	4	314	0,3716	HIPOTEKA do 31.12.2018-Pożyczka dla SPZOZ; planowana hipoteka	jw.	zabudowana , obecne pogotowie ratunkowe - przy Szpitalu Św. Ducha;
17	Warszawska 14	4	307/2	0,0037	brak	jw.	użytkowanie wieczyste PGE łódź -Teren SA, stacja transformatorowa
18	Południowa 7	4	696/2	0,1468	brak	tereny mieszkaniowe, tereny użyteczności publicznej	
19	Południowa nr 27	4	696/3	0,1798	brak	tereny mieszkaniowe	1% ceny oraz 15% ceny fundusz remontowy wg wyceny z 2009 roku.
20	Reymonta 4	4	696/4	0,1083	brak	jw..	komórki sprzedawane są wraz z lokalami mieszkalnymi. Pozostały 4 komórki.
21	bn	4	696/8	0,0321	brak	jw.	droga dojazdowa do komórek sprzedaż udziałów łącznie z lokalami mieszkalnymi i komórkami
22	Krakowska	4	1328/20	0,2241	służebność gruntowa przechodu do dz.1328/19 i 1328/9. Służebność przesyłu na rzecz MSG (gaz)	tereny obiektów produkcyjnych-składów i magazynów	

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

23	Krakowska	4	663/40	0,0263	brak	tereny produkcyjno-usługowe i magazynowo-składowych	zabudowana PPP, użytkowanie -PR, własność budynku - PR, własność działki -osoba fizyczna
24	Łowicka 5	4	48/1	0,0355	brak	tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami	zakręt ul. Łowickiej . Budynek mieszkalny i gospodarczy. Pustostan. Przeznaczony do sprzedaży. Wynik przetargu negatywny
25	Łowicka 5	4	48/2	0,0479			
26	Plac Wolności 1	4	178/1	0,0996	brak		siedziba Starostwa Powiatowego
27	Plac Wolności 1	4	178/3	0,0442			jw.
28	Plac Wolności 1	4	178/5	0,0458	brak		jw.
29	Kościuszki 5	4	334/3	0,1462			jw.
30	Tomaszowska 8	4	206/7	0,0163	brak		pod poszerzenie ul. Tomaszowskiej
31	Tomaszowska 8	4	206/14	0,1768			jw.
32	Tomaszowska 8	4	206/9	0,2831	brak		jw.
33	Reymonta nr 14	4	713/3	0,2740			tereny mieszkaniowe
34	Reymonta	5	76	13,2036	HIPOTEKA kaucyjna w 2005 roku -poręczenie kredytu dla Powiatu Rawskiego-do26.12.2016.	tereny zabudowy usługowo-mieszkaniowej (20 działek), tereny parku , turystyki i sportu	Obecnie w części wykorzystywana na lądowisko dla helikoptera ratunkowego . W części wydzierżawiona do 30.09.2015

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

35	b/n	5	3/13	0,7187	służebność gruntowa - dostęp i przyłączenie do linii energetycznej (Kingspan Insulation sp. z o.o.)	cz. działki -tereny dróg pu- blicznych -ulica lokalna ; i cz. dz. tereny produkcyjno- usługowe	droga dojazdowa do działek 3/26, 3/33,3/34,3/31,3/21
36	Opoczyńska	5	3/16	0,1993	j.w.	tereny produkcyjno-usługowe,	droga dojazdowa do działek 3/22 Udziały : Świetlik W 26079/146964 i Powiat 120885/146964
37	Opoczyńska	5	3/30	0,0664	brak	tereny dróg publicznych -ulica lokalna;	na poszerzenie drogi wzdłuż dz. 3/13
38	Opoczyńska	5	3/31	3,0997	służebność gruntowa -dostęp i przyłączenie do linii energe- tycznej (Kingspan Insulation sp. z o.o.) Planowana hipoteka	tereny produkcyjno-usługowe	
39	Opoczyńska	5	3/32	0,0666	jw..	jw.	na poszerzenie drogi wzdłuż dz. 3/13
40	Opoczyńska	5	3/34	1,4169	planowana hipoteka	tereny produkcyjno usługowe	
41	Opoczyńska	5	3/21	2,5000	j.w.	jw.	
42	Opoczyńska	5	3/22	1,6707	brak	tereny produkcyjno-usługowe, komunikacji, urządzeń elektro- energetycznych	ŁSSE
43	Opoczyńska	5	3/23	0,1390	brak	jw.	droga dojazdowa, objęta ŁS- SE
44	Opoczyńska	5	3/25	1,6698	brak	jw.	ŁSSE
45	Opoczyńska	5	3/27	0,0453	brak	tereny dróg publicznych -ulica lokalna;	na poszerzenie drogi wzdłuż dz. 3/13

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

46	Krakowska	5	6/7	12,2224	brak	tereny służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej; tereny użyteczności publicznej; tereny parków	Część gruntu (30m2) użyczenie Kraina Rawski -pod tablice informacyjną. Umowa do 24.07.2019. Część gruntu wydzierżawiona do 30.09.2015
47	bn	5	6/8	0,5392	służebność gruntowa - dostęp i przyłączenie do linii energetycznej (Kingspan Insulation sp. z o.o.)	tereny dróg publicznych -ulica dojazdowa	przeznaczona na drogę dojazdową do dz.6/7
48	bn	5	6/9	0,1917	brak	tereny komunikacji - ulica dojazdowa	jw.
49	bn	5	6/17	0,2443	brak	tereny dróg publicznych-ulica dojazdowa	jw.
50	bn	5	6/19	0,5922	brak	jw.	jw.
51	bn okolica Osada Dolna	6	61/2	0,0575	HIPOTEKA -poręczenie kredytu dla SPZOZ - do 31.10.2015	tereny rolne stanowiące tereny rezerwy budowlanej, tereny komunikacji	Wydzierżawiona do 31.10.2014
52	jw.	6	63/2	5,5575			
53	jw.	6	124	3,6554	jw.	tereny rolne i leśne oraz zabudowy usługowej użyt. publ.	jw.
54	jw.	6	126	17,2364	jw.	tereny rolne i leśne oraz tereny komunikacji, cmentarne i zaopatrzenia w wodę	jw.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Miasto Biała Rawska							
55	Mickiewicza	2	253/14	0,1268		zabudowa mieszkaniowa i użyteczność publiczna	użyczenie do 01.06.2016 r. Miastu i Gminie Biała Rawska
56	Mickiewicza	2	254/9	0,2964		jw.	jw..
57	Mickiewicza	2	254/10	0,0337			na drogę dojazdową do działek 254/9 i 253/14, 254/4, 254/7
58	Mickiewicza	2	254/5	0,0002			użytkowanie wieczyste PGE Łódź -Teren SA
59	Mickiewicza	2	254/7	0,0038			jw.
Gmina Biała Rawska							
60	Żurawia	56	121/4	0,1319	brak		udział po 1/2 Powiat Rawski i Województwo Łódzkie, zaplecze Zarządu Dróg Powiatowych
61	Żurawia	56	124/1	0,2501	brak		zaplecze Zarządu Dróg Powiatowych
WG. Jednostek organizacyjnych							
62	SPZOZ Rawa Mazowiecka ul. Niepodległości 8	4	387/1	0,0150	planowana hipoteka	tereny komunikacji- ulica lokalna , tereny służby zdrowia , opieki społecznej i socjalnej	Wydzielono 3 odrębne lokale użytkowe: 1) udział 149453/172429 - SPZOZ - Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna ; 2)udział 5345/172429 -; użytkowanie Powiat rawski - Stowarzyszenie "DOBRO DZIECI" ; 3) udział 17631/17429 - użytkowanie Powiat rawski- Biblioteka Powiatowa .
63		4	387/2	0,3893	jw.	jw.	

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

64			307/9	1,3964	HIPOTEKA do 31.12.2018- pożyczka dla SPZOZ. Służeb- ność na rzecz RAWIK. Służebność na rzecz PGE (prąd) Planowana hipoteka		
65	ul. Warszawska 14	4	307/11	0,6894	HIPOTEKA do 31.12.2018- pożyczka dla SPZOZ. Planowana hipoteka	tereny zabudowy usługowej- zdrowia	Wydzierżawione na 30 lat - do XII 2043 zabudowana - Szpital Św. Du- cha , ratownictwo Medyczne
66		4	9/2	0,1105			zabudowana DOM Dziecka
67	Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej ul. Łowicka 15	4	9/1	0,2932	Służebność przesyłu na rzecz MSG SP. Zoo (gaz)		udział 4/5 Powiat Rawski i 1/5 Skarb Państwa -PSSE
68	Zespół Szkół Ogólno- kształcących w Rawie Mazowieckiej ul. Kościuszki 20	4	194	1,3889	brak		zabudowana - nieodpłatny trwały zarząd szkoły.
69			309	1,2274	brak		jw.
70			310/2	2,3585		terenu użyteczności publicznej	jw.
71			714/4	0,2209			jw.
72			713/1	0,0692			jw.
73			713/4	0,1611			jw.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

74	Zespół Placówek Specjalnych Rawa Mazowiecka ul. Przemysłowa 2	4	525	1,4473	brak		zabudowana - nieodpłatny trwały zarząd szkoły.
75	Zespół Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej Rawa Mazowiecka ul. Zwolińskiego 46	4	548/2	0,7380		tereny komunikacji-ulica dojazdowa i tereny zabudowy usługowej użyteczności publicznej	zabudowana - nieodpłatny trwały zarząd szkoły.
76			549/3	2,5573	służebność przesyłu -MSG (gaz)	tereny zabudowy usługowej użyteczności publicznej	jw.
77			549/4	0,1285	brak	jw.	
78	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Biała Rawska ul. 15-go Grudnia 18	3	379/1	2,0870			
79			379/2	0,1254			
80			379/3	0,0261			
81			379/4	0,1687			
82			379/5	0,0068			

2.9. Infrastruktura techniczna

2.9.1. Infrastruktura drogowa

Przez obszar powiatu rawskiego przebiega 766,55 km dróg, z czego:

- 45,98 km dróg krajowych, co stanowi 6,0 % wszystkich dróg w powiecie, w tym: 38,68 km dróg ekspresowych, co stanowi 5,05% wszystkich dróg w powiecie, 7,30 km pozostałe drogi krajowe, co stanowi 0,95 % wszystkich dróg w powiecie, zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie Biuro w Łodzi,
- 54,4 km dróg wojewódzkich, co stanowi 7,1 % wszystkich dróg w powiecie, zarządzanych przez Zarząd Województwa Łódzkiego poprzez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi,
- 323,71 km dróg powiatowych, co stanowi 42,2 % wszystkich dróg w powiecie zarządzanych przez Zarząd Powiatu Rawskiego
- 342,46 km dróg gminnych, co stanowi 44,7 % , dla których zarządcą są:
 - Burmistrz Miasta Biała Rawska - 104,30 km
 - Burmistrz Miasta Rawa Mazowiecka - 43,90 km
 - Wójt Gminy Cielądz - 40,00 km
 - Wójt Gminy Rawa Mazowiecka - 53,63 km
 - Wójt Gminy Regnów - 58,80 km, w tym 47 km dróg dojazdowych lokalnych
 - Wójt Gminy Sadkowiec - 41,83 km

Różnica w procentowym udziale dróg powiatowych i dróg gminnych w ogóle dróg w powiecie rawskim, w stosunku do danych uwzględnionych w uwzględnionych w diagnozie strategii Powiatu na lata 2007-2013, wynika z faktu przekwalifikowania dróg powiatowych na drogi gminne.

Nawierzchnie powyższych dróg są różnorodne. Drogi krajowe i wojewódzkie posiadają w 100% nawierzchnie bitumiczne.

Natomiast drogi powiatowe w 87,9% są o nawierzchni bitumicznej, w 3,4 % o nawierzchni brukowcowej i tłuczniowej, w 2,6% o nawierzchni gruntowej wzmocnionej żwirami, żużlem itp. Niestety ciągle jeszcze 6,1% to drogi o nawierzchni gruntowej naturalnej.

Nawierzchnie dróg gminnych w 61,8% są bitumiczne (wzrost o 21,8 % do okresu poprzedniego) , w 8,1% - brukowcowe i tłuczniowe, w 11,6% - gruntowe wzmocnione żwirami itp. a ok. 18,5% to drogi gruntowe naturalne.

Dane te dokładnie ilustruje tabela poniżej.

Rodzaj nawierzchni w danej kategorii

Lp.	Kategoria drogi	Rodzaj nawierzchni w danej kategorii w km oraz %							
		bitumiczna betonowa kostka	%	brukowcowa tłuczniowa	%	gruntowa wzmocniona żwirem, żużlem, itp.	%	gruntowa naturalna	%
1.	Drogi krajowe			-	-	-	-	-	-
	w tym: ekspresowe	38,86							
	pozostałe krajowe	7,30							
2.	Drogi wojewódzkie (54,40 km)	54,4	100	-	-	-	-	-	-
3.	Drogi powiatowe (323,71 km)	284,66	87,9	10,90	3,4	8,50	2,6	19,65	6,1
	w tym: miasto Biała Rawska	10,40	3,2	-	-	-	-	-	-
	miasto Rawa Maz.	7,96	2,5	-	-	-	-	-	-
	drogi zamiejskie	266,30	82,2	10,90	3,4	8,50	2,6	19,65	6,1
4.	Drogi gminne (342,46 km)	211,75	61,8	27,76	8,1	39,59	11,6	63,36	18,5
w tym:	miasto i gmina Biała Rawska	61,00	17,8	11,20	3,3	20,40	6,0	11,70	3,4
	miasto Rawa Maz.	33,20	9,7	1,90	0,6	5,10	1,5	3,70	1,1
	gmina Cielądz	29,00	8,5	11,00	3,2	-	-	-	-
	gmina Rawa Maz	41,00	12,0	1,56	0,4	2,92	0,8	8,15	2,4
	gmina Regnów	20,40 ²⁸	5,9	2,10 ²⁹	0,6	1,70	0,5	34,60 ³⁰	10,1
	gmina Sadkowice	27,15	7,9	-	-	9,47	2,8	5,21	1,5
Ogółem 1-4 - 766,50 km		596,79	77,9	27,76	8,1	39,59	11,6	63,36	18,5

Na terenie miast Rawa Mazowiecka i Biała Rawska znajduje się ogółem 87,66 km dróg, co stanowi 11,4 % wszystkich dróg w powiecie, co przedstawia się następująco:

Lp.	Miasto	Drogi krajowe [km]	%	Drogi wojewódzkie [km]	%	Drogi powiatowe [km]	%	Drogi gminne [km]	%
1.	Biała Rawska	-	-	3,00	0,4	10,80	1,5	8,90	1,0
2.	Rawa Mazowiecka	7,20 ³¹	0,9	6,30	0,8	7,96	2,7	43,90	3,3
Razem		7,20	0,9	9,30	1,2	18,36	4,2	52,80	4,1

Stan techniczny wszystkich dróg oceniono w trzech grupach: jako dobry, średni (niezadowolający) oraz zły, uwzględniając ich kategorię, i tak:

²⁸ w tym drogi lokalne 10,50 km

²⁹ w tym drogi lokalne 1,90 km

³⁰ w tym drogi lokalne 34,60 km

³¹ w tym: 4,85 km - drogi ekspresowe, 2,35 km - pozostałe drogi krajowe

Stan techniczny dróg w powiecie rawskim

Lp.	Kategoria drogi Rodzaj nawierzchni	Stan techniczny dróg					
		dobry		średni (niezadawalający)		zły	
		km	%	km	%	km	%
1.	Drogi krajowe:						
	• bitumiczna,	45,98	100	-	-	-	-
	• pozostałe twarde	-	-	-	-	-	-
	• gruntowe ulepszone	-	-	-	-	-	-
• gruntowe naturalne	-	-	-	-	-	-	
2.	Drogi wojewódzkie						
	• bitumiczna,	22,63	41,6	31,77	58,4	-	-
	• pozostałe twarde	-	-	-	-	-	-
	• gruntowe ulepszone	-	-	-	-	-	-
• gruntowe naturalne	-	-	-	-	-	-	
3.	Drogi powiatowe						
	• bitumiczna,	85,99	26,5	128,46	39,7	70,20	21,7
	• pozostałe twarde	-	-	10,90	3,4	-	-
	• gruntowe ulepszone	-	-	8,50	2,6	-	-
• gruntowe naturalne	-	-	19,65	6,1	-	-	
4.	Drogi gminne:						
	• bitumiczna,	108,75	31,7	70,75	20,7	31,65	9,2
	• pozostałe twarde	14,89	4,3	10,81	3,1	2,66	0,8
	• gruntowe ulepszone	17,34	5,1	12,47	3,6	9,78	2,9
• gruntowe naturalne	31,77	9,3	19,37	5,7	12,21	3,6	

Wszystkie drogi, których nawierzchnie mają stan zły wymagają natychmiastowych zabiegów poprawiających ich stan. Również nawierzchnie dróg w stanie średnim powinny być poddane, w najbliższym czasie, chociażby zabiegom utrzymaniowym.

Ponadto z powyższego zestawienia wynika, że znacząco poprawił się stan dróg krajowych oraz wojewódzkich. Przyczyniły się do tego inwestycje w ostatnim okresie. Jednak jeszcze ok. 50% dróg wojewódzkich na terenie naszego powiatu posiada stan średni, co wskazuje na konieczność bieżących działań.

Natomiast pogorszył się stan dróg powiatowych i gminnych. Pomimo znacznych nakładów przeznaczonych na poprawę stanu tych dróg, efekt nie jest zadawalający. Na taki stan miały wpływ inwestycje na drodze krajowej nr 8 i wojewódzkiej nr 725, z uwagi na to, że transport materiałów do budowy dróg odbywał się właśnie słabszymi konstrukcyjnie drogami powiatowymi i gminnymi. Także system opłat za poruszanie się po drogach: autostradach, ekspresowych, krajowych spowodował, że ruch samochodów, zwłaszcza ciężarowych, przeniósł się z tych dróg na drogi samorządowe.

Stopień skomunikowania wewnętrznego powiatu, poprzez sieć dróg powiatowych i gminnych należy uznać za wystarczający. Zastrzeżenia budzi tylko stan techniczny tych dróg. Przeznaczenie większych środków na drogi powinno rozwiązać ten problem. Sytuacja taka nie odbiega jednak od stanu na drogach w sąsiednich powiatach i w całym województwie łódzkim. Problem ten dotyczy wszystkich dróg w kraju. Chociaż w ostatnim okresie zauważa się więcej inwestycji na drogach.

Gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych, uzupełniana drogami krajowymi i wojewódzkimi, pozwala w pełni zaspokoić wewnętrzne potrzeby powiatu.

Również skomunikowanie zewnętrzne powiatu jest wystarczające.

Przez powiat rawski przebiega dwujezdniowa droga ekspresowa S8 Wrocław-Białystok (Magnice - Wrocław - Oleśnica - Syców - Kępno - Wieruszów - Wieluń - Złoczew - Sieradz - Zduńska Wola - Łask - Pabianice - Rzgów - Łódź - Piotrków Trybunalski - Tomaszów Mazowiecki - Rawa Mazowiecka - Mszczonów - Nadarzyn - Janki Małe - Warsza-

wa - Marki - Radzymin - Wyszaków - Trzcianka - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Stare Jeżewo – Białystok), która ułatwia dojazd zarówno w kierunku stolicy kraju, jak i Śląska.

Dzięki tej drodze poprawił się komfort jazdy i skrócił czas dojazdu do tych ośrodków. Jeszcze lepsze efekty będą, gdy do użytku zostaną oddane pozostałe do wykonania odcinki autostrad A1 i A2, gdzie droga S8 stanie się znaczącym drogowym łącznikiem. Na terenie powiatu rawskiego powstały w związku z tym 4 węzły bezkolizyjne: Rawa Południe, Rawa Północ, Julianów, Babsk oraz 3 wiadukty nad drogą S8. Wyeliminowane zostały tym samym skrzyżowania jednopoziomowe, co będzie miało znaczący wpływ na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Ponadto, powiat rawski ma dobre połączenie z Łodzią dzięki drodze krajowej nr 72 Łódź – Rawa Mazowiecka, Skierniewicami, Nowym Miastem – drodze wojewódzkiej nr 707 Skierniewice – Nowe Miasto i w pozostałych kierunkach: m.in. do Grójca prowadzi droga wojewódzka nr 725 Rawa Mazowiecka a do Opoczna - nr 726 Rawa Mazowiecka –Opoczno-Żarnów. Pozwala to zarówno na dojazd do tych miejscowości, jak i umożliwia komunikację z krajową i europejską siecią dróg.

W cały ten system wplata się część dróg powiatowych i gminnych, które łączą powiat rawski z sąsiednimi powiatami (tomaszowskim, skierniewickim, żyrardowskim, grójec-kim), np. drogi powiatowa nr 4122E Biała Rawska – Nowe Miasto, nr 4110E Rawa Mazowiecka. – Żelechlinek, nr 4101E Piekarowo – Biała Rawska, nr 1316E Wilkowice-granica powiatu rawskiego i skierniewickiego, itd..

Zamierzenia inwestycyjne na drogach w latach 2014 - 2020

1) drogi ekspresowe i krajowe:

Nie przewiduje się na odcinkach przebiegających przez powiat rawski

2) drogi wojewódzkie:

Nie przewiduje się na odcinkach przebiegających przez powiat rawski

3) drogi powiatowe:

Zaplanowane roboty zgodnie z tabelą poniżej

Planowane inwestycje drogowe na drogach powiatowych

Lp.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy [km]	Termin realizacji	Uwagi
1.	Poprawa dostępności komunikacyjnej do drogi woj. nr 725 – przebudowa drogi powiatowej nr 4106E na odc. Wólka Lesiewska-Ossa, remont drogi powiatowej nr 4105E na odc. Wólka Lesiewska-Rosławowice	2,7	2014 - 2015	
2.	Remont drogi powiatowej nr 4101E (Piekarowo)-Biała Rawska na odcinku Grzymkowice-Biała Rawska wraz z poprawą bezpieczeństwa ruchu w obrębie skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 725	5,0	2014 – 2020	
3.	Przebudowa drogi nr 1334E Zawady- Biała Rawska (dokończenie)	2,1	2014-2020	
4.	Przebudowa drogi nr 1316E na odc. Wilkowice-Zglinna	1,1	2014-2020	
5.	Przebudowa drogi nr 4116E Głuchówek-Sanogoszcz -	3,4	2014-2025	
6.	Remont drogi nr 4118E Pukinin-(Mogielnica)	6,0	2014-2025	

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

7.	Przebudowa drogi nr 4120E Biała Rawska-Pągów- Regnów - Komorów	6,0	2014-2025	
8.	Przebudowa drogi nr 4122E na odc. Sadkowice-Kaleń	3,0	2014-2020	
9.	Remont drogi powiatowej nr 4306E(Wiechnowice)-Cielądz-Regnów-Lesiew na odcinku Cielądz-Regnów, od km 8+635 do km 10+160 i od km 12+760 do km 13+270 wraz z budową chodnika na odcinku od km 7+715 do km 8+225	2,0	2014-2020	
10.	Remont drogi nr 4121E Biała Rawska-Rylsk Duży	2,5	2014-2025	
11.	Remont drogi nr 4105E na odc.: Wołucza-Papiernia – 1030 m, Annosław-Rylsk Duży-Rylsk- 3980 m Rylsk- Zuski- dokończenie odcinka 880 m.	5,9	2014-2025	
12.	Remont drogi powiatowej nr 4108E Wałowice-Wilkowice	2,5	2014-2025	
13.	Remont drogi nr 4123E Józefów-Cielądz	15,0	2014-2025	
14.	Remont drogi nr 4129E Kaleń-Lubania	2,5	2014-2020	
15.	Remont drogi nr 4127E Biała Rawska-Chodnów	3,0	2014-2025	
16.	Remont drogi nr 4126E Stara Wieś-Szczuki	5,2	2014-2025	
17.	Remont drogi nr 4102E Wilcze Piętki-(Czesławin)	3,4	2014-2025	
18.	Remont drogi nr 4103E Dańków-(Jakubów)			
19.	Remont drogi nr 4104E Biała Rawska-Babsk	3,0	2014-2025	
20.	Remont drogi nr 4106E Wólka Lesiewska-Babsk	3,0	2014-2025	
21.	Remont drogi nr 4306E Cielądz-Sanogoszcz-Sierzchowy	5,0	2014-2025	
22.	Remont drogi nr 4128E Olszowa Wola – Błędów	5,0	2014-2025	
23.	Remont drogi nr 4130E Broniew-Zaborze	1,5	2014-2025	
24.	Przebudowa drogi nr 4131E na odc. Skarbowa-Żelazna	1,9	2014-2025	
25.	Remont drogi nr 4124E (Godzimierz) - Turobowice	1,5	2014-2025	
26.	Przebudowa drogi nr 1315E (Wysokienice)-Rawa Mazowiecka	4,0	2014-2025	
27.	Remonty kapitalne wiaduktów nad CMK	5 szt	2014-2025	
28.	Remont drogi nr 4306E na odc. Kazimierzów-Lesiew	2,0	2014-2025	
29.	Remont drogi nr 4153E Soszyce-(Podkonice)	1,5	2014-2025	
30.	Remont drogi nr 4109E Kurzeszyn-Janolin	1,0	2014-2025	
31.	Remont drogi nr 1333E (Chojnata)-Grzymkowice	1,5	2014-2020	
32.	Remont drogi nr 4119E Regnów-Rylsk	2,5	2014-2025	
33.	Remont drogi nr 4302 (Chociw)-Sierzchowy-	2,0	2014-2025	

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

	Cielądz			
34.	Przebudowa drogi nr 1321E (Kowiesy)-Zakrzew	3,4	2014-2025	
35.	Przebudowa drogi nr 4113E Sierzchowy-(Bartoszkówka)	1,0	2014-2025	
36.	Przebudowa i remont drogi nr 4114E Gortatowice-Kuczynna	3,5	2014-2025	
37.	Remont drogi nr 4331E Zarzecze-(Łochów)	1,5	2014-2025	
38.	Przebudowa i remont drogi nr 4117E Ossowice-Kaleń	3,0	2014-2025	
39.	Remont drogi nr 4125E Sadkowice-Konstantynów	3,8	2014-2025	
40.	Remont drogi nr 4152 – ul. Konstytucji 3 Maja w Rawie Maz.	0,6	2014-2020	
41.	Remont drogi nr 4100 – ul. Tomaszowska w Rawie Mazowieckiej	0,9	2014-2025	
42.	Remont drogi nr 4110 – ul. Kolejowa ul. 1 Maja, ul. Księża Domki w Rawie Mazowieckiej	2,2	2014-2025	
43.	Remont drogi nr 4152 – ul. Targowa w Rawie Mazowieckiej	0,7	2014-2025	
44.	Budowa drogi – przedłużenie ul. Opoczyńskiej w Rawie Mazowieckiej	0,2	2014-2025	

4) drogi gminne:

Zaplanowane roboty zgodnie z tabelą poniżej

Planowane inwestycje drogowe na drogach gminnych

Lp.	Nazwa zadania	Zakres rzeczowy [km]	Termin realizacji
Miasto i Gmina Biała Rawska	Nie ma planu rozwoju infrastruktury drogowej na lata 2014-2010		
Miasto Rawa Mazowiecka	Brak danych		
Gmina Cielądz	a) droga do trasy nowomiejskiej Zuski do Kuczynny	3,6	2014-2018
	b) droga Cielądz - Ossowice	3,1	2014-2015
	c) droga Sutek - Gułki	2,0	2015-2016
	d) droga od Komorowa do drogi Cielądz - Regnów	2,5	2014-2019

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Gmina Rawa Mazowiecka	a) remont drogi nr 113110E Głuchówek-Leopold	0,9	2015
	b) przebudowa obiektu mostowego w ciągu drogi nr 113102E Kurzeszyn - Przewodowice	30,6	2018
	c) remont drogi nr 113102E Kurzeszyn-Przewodowice	0,807	2016
	d) remont drogi nr 113109E Byszewice-Głuchówek	2,15	2017
	e) remont drogi nr 113107E Kurzeszyn-Helenów-Jakubów	2,575	2016
	f) przebudowa obiektu mostowego w ciągu drogi nr 113111E Księża Wola-Chrusty	15,20	2019
	g) wykonanie nawierzchni bitumicznej na drodze wewnętrznej Niwna-Żydowice	1,75	2015
Gmina Regnów:	a) budowa drogi przemysłowej w Regnowie	1,3	2015
	b) przebudowa drogi gminnej Podskarbice Szlacheckie-Kazimierzów	1,7	2020
	c) przebudowa drogi gminnej Annosław-Zofianów	1,2	2014-2015
	d) przebudowa drogi gminnej Regnów-Annosław	3,1	2017
	e) przebudowy dróg lokalnych:		
	- Regnów - zbiornik	2,3	2016
	- Sławków - Annosław	1,1	2014-2015
	- Rylsk Mały	1,6	2017
	- Kazimierzów - Annosław	0,9	2018
Gmina Sadkowice	a) przebudowa drogi Lubania - Żelazna	2,7	2014-2020
	b) przebudowa drogi Nowe Szwejki - Rzymiec	4,8	2014-2020

2.9.2. Infrastruktura energetyczna

Główny punkt zasilania w energię elektryczną położony jest w północnej części miasta Rawa Mazowiecka. Posiada on rezerwy mocy, w związku z czym możliwa jest rozbudowa sieci oraz dalsze zwiększanie liczby odbiorców energii. Na obszarze miasta występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia ze stacjami transformatorowymi w dostatecznej gęstości. Sieć jest sukcesywnie rozbudowywana w miarę postępującej zabudowy. Można zatem stwierdzić, że zaopatrzenie w energię elektryczną nie stanowi problemu o decydującym znaczeniu dla rozwoju miasta i powiatu rawskiego.

W gminach powiatu rawskiego gospodarstwa domowe są zaopatrzone w energię elektryczną w 100%. Zapotrzebowanie na energię do prowadzenia gospodarstw rolnych, ogrodniczych, sadowniczych jest uzupełniane na bieżąco poprzez realizację modernizacji istniejących, budowę nowych sieci lub budowę trafostacji.

2.9.3. Infrastruktura teletechniczna

W całym powiecie rawskim obserwuje się stałą znaczącą tendencję do zmniejszenia ilości abonentów stacjonarnej sieci telefonicznej, która jest coraz częściej zastępowana telefonią komórkową.

Ze względu na mnogość operatorów telefonicznych pozyskiwanie takich danych jest niemożliwe gdyż nie obrazuje faktycznej telefonizacji obszarów wiejskich.

Z powodzeniem można stwierdzić, że w powiecie rawskim nie występuje problem z dostępem do infrastruktury teletechnicznej.

W niektórych miejscowościach występują ograniczenia w dostępie do przewodowej telefonii szerokopasmowej.

2.9.4. Infrastruktura gazowa

Miasto Rawa Mazowiecka zaopatrywane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia Warszawa – Katowice poprzez dwie stacje redukcyjne: jedna usytuowana przy ul. Mszczonowskiej, druga przy ul. Osada Dolna. Sieć gazownicza obejmuje większą część miasta, długość sieci i liczba odbiorców gazu systematycznie rośnie. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 41139 m, a liczba gospodarstw domowych odbiorców gazu - 4300 szt. Analogicznie w 2004 r. wartości te wynosiły 32211m oraz 4174 szt.

Sieć gazowa na terenie gminy Biała rawska obejmuje niewielki fragment - w gaz z sieci, dostarczony z województwa mazowieckiego, zaopatrzonych jest kilku odbiorców we wsi Szczuki oraz Józefów. Długość sieci wynosi 11.374 m, w tym sieć przesyłowa 5.400m, a sieć rozdzielcza 5.974m. Wskaźnik korzystających z gazu ziemnego dla ogółu mieszkańców w gminie jest niski i wynosi 0,7%. Gaz sieciowy jest dostarczany do gminy dla 26 gospodarstw domowych i 26 budynków niemieszkalnych.

Planuje się budowę sieci gazowej Babsk - Biała Rawska średniego ciśnienia ze stacją redukcyjną w Białej Rawskiej.

Gminy Cielądz i Regnów pozbawione są dostępu do sieci gazowej. Zapotrzebowanie na gaz do celów prowadzenia gospodarstw domowych jest pokrywane gazem butlowym propan-butan ogólnie dostępnym na naszym rynku.

W gminie Rawa Mazowiecka sieć gazowa występuje jedynie we wsi Konopnica i Pukinin. Planuje się budowę sieci gazowej we wsi Żydomice. Do celów prowadzenia gospodarstw domowych wykorzystywany jest propan-butan.

W gminie Sadkowiec gaz sieciowy występuje tylko do 14-tu odbiorców na terenie wsi Broniew i Skarbkowa. Ze względu na koszty budowy sieci oraz na podstawie analizy zapotrzebowania oraz zainteresowania siecią gazową nie planowane są inwestycje w tym zakresie.

Powszechne jest korzystanie z gazu propan-butan w 11 kilogramowych butlach. Jest to bardzo rozpowszechniona forma, ze względu na dostępność punktów wymiany

2.9.5. Sieć wodociągowa

Zaopatrzenie w wodę

Na podstawie danych z gmin, charakterystyka zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przedstawia się następująco w poszczególnych gminach:

- Miasto Rawa Mazowiecka

Administratorem sieci wodociągowej na terenie miasta jest przedsiębiorstwo Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Długość sieci wodociągowej wynosi 42,7 km. Licz-

ba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 16 349 osób, co stanowi 90% zwodociągowania terenu miasta.

Miasto Rawa Mazowiecka zaopatrywane jest w wodę z dwóch ujęć wody:

- ✓ Boguszyce
- ✓ Tatar

Ujęcie Boguszyce – zlokalizowane na lewym brzegu rzeki Rawki. Obejmuje ono trzy studnie głębinowe, z których obecnie eksploatowane są dwie o głębokości 120 i 121 m, które pokrywają ok. 70% zapotrzebowania na wodę w mieście. Woda ujmowana jest z utworów górnopaleozoicznych. Maksymalna wydajność ujęcia wynosi $Q_{\max}h = 350 \text{ m}^3/h$.

Z ujęcia w Boguszycach woda dostarczana jest do Stacji Uzdatniania Wody „Kolejowa”. Dodatkowo do SUW „Kolejowa” potencjalnie może zostać przyłączony otwór odwiercony na gruntach miejskich przy ul. Jeżowskiej, którego zasoby eksploatacyjne wynoszą $50 \text{ m}^3/h$. W roku 2005 oddano do użytkowania inwestycję współfinansowaną z funduszu ERDF, polegającą na modernizacji SUW, umożliwiającą zwiększenie wydajności stacji o $200 \text{ m}^3/h$, tj. do poziomu $400 \text{ m}^3/h$ oraz pełne wykorzystanie możliwości ujęcia. Umożliwiło to zabezpieczenie w całości zapotrzebowania na wodę zgłaszanego przez mieszkańców oraz dla rozwijającego się przemysłu, jak również dało możliwość dostarczenia wody do odległych części miasta.

Ujęcie Tatar – zlokalizowane na prawym brzegu rzeki Rawki, obejmuje jedną studnię głębinową o głębokości 52 m, z której możliwy jest pobór wody w maksymalnej ilości $Q_{\max}h = 102 \text{ m}^3/h$. Przy ujęciu Tatar zlokalizowana jest druga stacja uzdatniania wody o wydajności maksymalnej $102 \text{ m}^3/h$ i wydajności eksploatacyjnej $50 \text{ m}^3/h$, co jest spowodowane zbyt małą średnicą magistrali przesyłowej (Dn 150), która jest przewidywana do przebudowy w przyszłości. Oprócz w/w ujęć na terenie miasta znajdują się jeszcze dwa ujęcia wody:

Na terenie miasta znajdują się jeszcze następujące ujęcia wody:

na terenie LOGIS S.A (terenie po byłych zakładach mięsnych) o zasobach eksploatacyjnych $100 \text{ m}^3/h$, aktualnie wygaszone,

firmy FOOD SERVICE Sp. z o.o. przy ul. Tatar, o głębokości 62 m i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $25 \text{ m}^3/h$,

Szpital Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej o głębokości 36 m i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $12 \text{ m}^3/h$,

będące własnością prywatną, zlokalizowane w północno - wschodniej części miasta o głębokości 26,1 m i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $11 \text{ m}^3/h$.

Poziom zwodociągowania miasta wynosi prawie 92%,

- *Gmina Rawa Mazowiecka*

Administratorem sieci wodociągowej na terenie gminy jest Gminny Zakład do spraw Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji w Rawie Mazowieckiej. Długość sieci wodociągowej wynosi 160,7 km. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 7971 osób, co stanowi 76,1% zwodociągowania terenu gminy.

- *Miasto i Gmina Biała Rawska*

Administratorem sieci wodociągowej na terenie miasta i gminy jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Żurawi. Długość sieci wodociągowej wynosi 155,2 km, w tym miasto – 19,8 km, gmina – 135,4 km.

W Białej rawskiej liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 6153 osób, 1651 przyłączy. Wskaźnik ilości osób korzystających z instalacji wodociągowej w gmi-

nie Biała Rawska wynosi ogółem 53,2%, dla terenu miasta wynosi 87,5% ludności, dla terenów wiejskich - 39,7%.

Podstawą systemu wodociągowania są studnie głębinowe, znajdujące się w miejscowościach: Biała Rawska, Babsk, Galinki, Teodozjów, Żurawia

Ujęcia wody w gminie Biała Rawska

Nazwa stacji	$q - dm^3/sek$	$Q - m^3/h$	Ciśnienie na wyjściu ze stacji	Uwagi
SUW - 1 Biała Rawska ul. Topolowa	26,7	96,3	0,555	Dwa ujęcia o wydajności po 75 m ³ /h każda ze zbiornikiem wieżowym o pojemności 5000m ³ . Projektowany jest zbiornik terenowy o pojemności 1000m ³
SUW-2-Żurawia	-	-	-	Jeno ujecie o wydajności 20 m ³ /h, eksploatacji stacji w układzie jednostopniowego pompowania wody (stacja do likwidacji)
SUW-3-Teodozjów	9,94	35,8	0,45	Jedno ujecie o wydajności 56,0 m ³ /h, eksploatacja stacji w układzie jednostopniowego pompowania wody
SUW-4 Babsk	12,68	45,7	0,446	Jedno ujecie o wydajności 30,0 m ³ /h
SUW-5 Galinki	7,29	26,2	0,53	Jedno ujecie o wydajności 50,0 m ³ /h

- Gmina Cielądz

Administratorem sieci wodociągowej jest Gmina Cielądz. Długość sieci wodociągowej wynosi 85,5 km. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 4194 osób, co stanowi 98% zwodociągowania terenu gminy.

- Gmina Regnów

Administratorem sieci wodociągowej jest Zakład Robót Instalacyjno-Inżynierskich CEWOKAN w Łowiczu. Długość sieci wodociągowej wynosi 52 km. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 1650 osób, co stanowi 87% zwodociągowania terenu gminy.

- Gmina Sadkowice

Administratorem sieci wodociągowej jest Gmina Sadkowice. Długość sieci wodociągowej wynosi 96,6 km. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej 4545 osób, co stanowi 78,8% zwodociągowania terenu gminy.

Podsumowanie

Łączna długość sieci wodociągowej w powiecie rawskim wynosi 592,7 km. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wynosi 40 862 osób, co stanowi 82,4% zwodociągowania terenu powiatu. Poniżej zestawiono liczbę wodociągów publicznych w powiecie:

- Miasto Rawa Mazowiecka -1 wodociąg publiczny,
- Gmina Rawa Mazowiecka – 8 wodociągów publicznych,
- Miasto Biała Rawska – 1 wodociąg publiczny,
- Gmina Biała Rawska – 3 wodociągi publiczne,

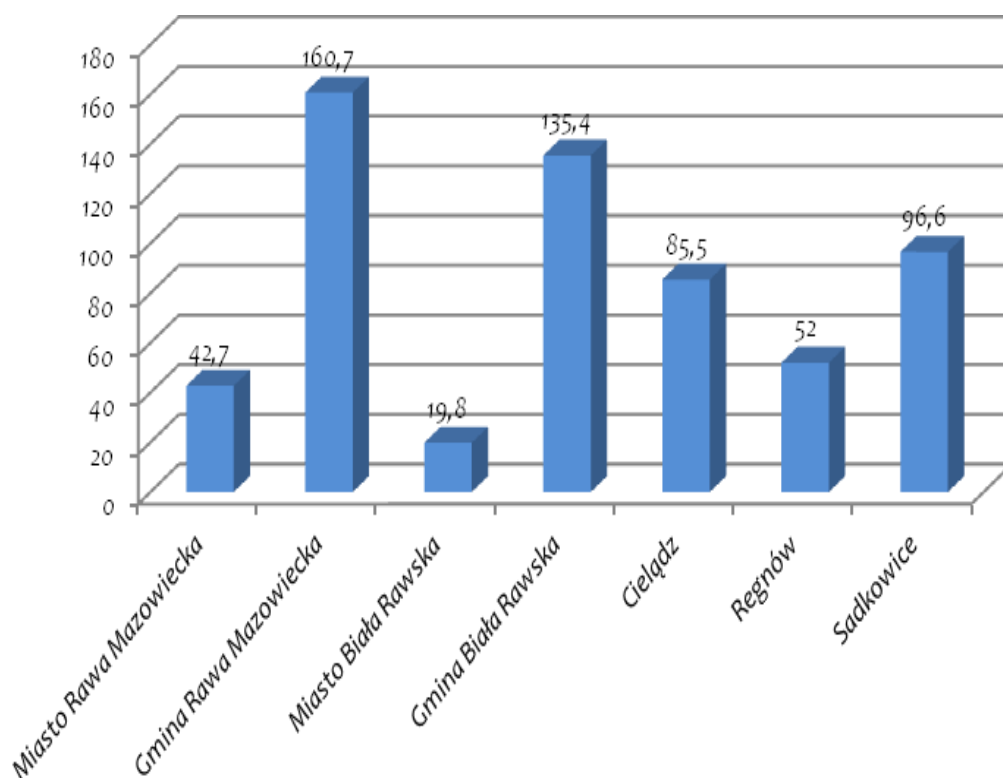

- Gmina Cielądz – 3 wodociągi publiczne,
- Gmina Sadkowice – 3 wodociągi publiczne,
- Gmina Regnów – 1 wodociąg publiczny.

Wodociągami tymi zarządza 6 producentów wody:

- Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. – Rawa Mazowiecka, ul. Słowackiego 70,
- Gminny Zakład ds. Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji - Rawa Mazowiecka, ul. Al. Konstytucji 3 Maja 32,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej – Żurawia 1, gm. Biała Rawska,
- Zakład Robót Instalacyjno-Inżynierskich CEWOKAN w Łowiczu, Katarzynów 17,
- Gmina Cielądz,
- Gmina Sadkowice.

Długość sieci wodociągowej w powiecie rawskim

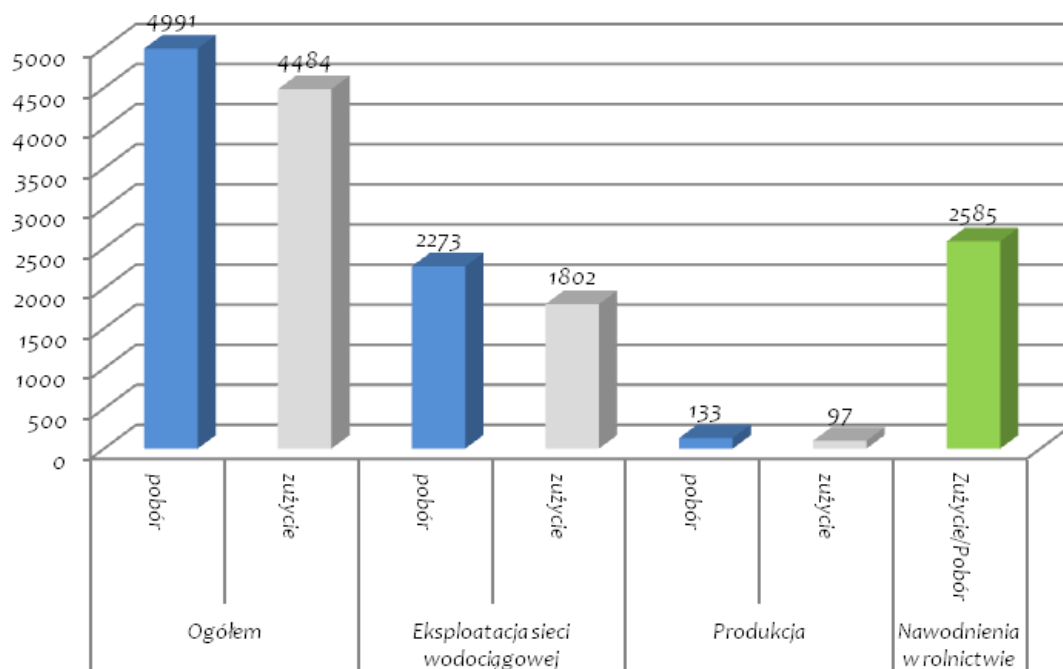

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z gmin powiatu rawskiego, 2013

Wszystkie wodociągi oparte są na 34 studniach głębinowych opartych na warstwach wodonośnych z okresu Jury i Czwartorzędu. Studnie te charakteryzują się dużą czystością i stabilnością składu.

Pobór i zużycie wody w powiecie rawskim w 2012 r.

Źródło: Dane z gmin powiatu rawskiego oraz Bank Danych Lokalnych

Największe zużycie wody w powiecie odnotowują się na potrzeby rolnictwa, a dokładniej na nawodnienia. Niemniej zużywa się wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Produkcja charakteryzuje się najmniejszym zużyciem wody, co potwierdza rolniczy charakter powiatu rawskiego.

2.9.6. Sieć kanalizacji sanitarnej

Gospodarka ściekowa.

Stopień wyposażenia powiatu rawskiego w sieć kanalizacji sanitarnej jest stosunkowo dobry. Kanaly wykonane są z rur kamionkowych, betonowych i PVC. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wraz z przyłączami, wynosi 77,7 km. Siecią kanalizacyjną objętych jest ok. 39 % mieszkańców powiatu rawskiego. W poszczególnych gminach sytuacja wygląda następująco:

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w poszczególnych gminach powiatu

L.p.	Wyszczególnienie	Długość sieci kanalizacji sanitarnej (km)
1	miasto Rawa Mazowiecka	34,4
2	gmina Rawa Mazowiecka	12,3
3	miasto i gmina Biała Rawska	19,7
4	gmina Cielądz	7
5	gmina Regnów	0
6	gmina Sadkowice	3
	POWIAT	76,4

Źródło: Dane z gmin uzupełnione z GUS, 2013

Gminy powiatu rawskiego posiadają na części swojego obszaru systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Najlepiej sytuacja przedstawia się w mieście Rawa Mazowiecka oraz Biała Rawska. W gminie Regnów brak jest zarówno sieci kanalizacyjnej jak i oczyszczalni ścieków, a mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków lub szamb.

Ścieki od mieszkańców oraz od przedsiębiorstw z terenu miasta Rawa Mazowiecka odbierane są poprzez system kanalizacji sanitarnej i następnie kierowane do oczyszczalni ścieków, która zlokalizowana jest na terenie gminy Rawa Mazowiecka na północ od miasta w Konopnicy – Żydomicach.

Dostarczanie ścieków odbywa się w następujący sposób:

- poprzez przepompownię ścieków PSi zlokalizowaną przy ul. Jerozolimskiej,
- przez przepompownię przy ul. Tatar,
- przez przepompownię przy ul. Targowej,
- grawitacyjnie (przede wszystkim z osiedla mieszkaniowego Zamkowa Wola).

Oczyszczalnia przyjmuje również ścieki dostarczane systemem kanalizacji sanitarnej z terenów gminy Rawa Mazowiecka.

Ogółem liczba ludności korzystających z tej sieci wynosi 18493 mieszkańców (17750 mieszkańców miasta Rawa Mazowiecka i 743 mieszkańców gminy Rawa Mazowiecka). W latach 2008-2014 zrealizowano I etap projektu Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka, który objął modernizację i rozbudowę 10 km sieci kanalizacji sanitarnej, 4 km kanalizacji deszczowej oraz 8 km sieci wodociągowej na terenie Rawy Mazowieckiej oraz modernizację oczyszczalni ścieków w Żydomicach.

Zmodernizowana oczyszczalnia umożliwiła zwiększenie poziomu redukcji zanieczyszczeń oraz usprawnienie gospodarki osadowej, w tym możliwość przyrodniczego zagospodarowania ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej w Białej Rawskiej wynosi 21 km, do sieci przyłączonych jest 456 gospodarstw. Sieć kanalizacyjna obejmuje miasto, osiedle mieszkaniowe w Galinkach oraz osiedle Serbinów w Babsku. Wskaźnik ilości osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej w gminie Biała Rawska wynosi ogółem 23,2%, dla terenu miasta wynosi 81,3%, dla terenów wiejskich - 0,6% ludności. Obszar miasta Biała Rawska jest w 92 % skanalizowany.

W gminie działają oczyszczalnie ścieków

- oczyszczalnia ścieków w Żurawi,
- oczyszczalnia w Babsku - obsługująca osiedle mieszkaniowe,
- oczyszczalnia w Galinkach, obsługująca część miejscowości Galinki (osiedle mieszkaniowe)

W pozostałych obrębach wiejskich nie planuje się sieci kanalizacji sanitarnej, natomiast budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

W gminie Cielądz sieć kanalizacji sanitarnej występuje tylko we wsi Cielądz (długość sieci wynosi 7km), na pozostałych obszarach częściowo występują lokalne szamba, zaś w planach są budowy indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Regnów i Sadkowicach jest kanalizacji sanitarnej. Ścieki sanitarne są częściowo odprowadzane do lokalnych szamb. Planuje się budowę „przydomowej” oczyszczalni ścieków dla ośrodka gminno-szkolnego w Regnowie oraz kanalizacji sanitarnej w Sadkowicach. Planowane jest także budowanie indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków.

W gminie Rawa Mazowiecka Sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się we wsi Rossocha oraz Kurzeszyn (skanalizowano 15 % gminy). Ścieki odprowadzane są do lokalnych szamb. Istnieją plany budowy sieci we wsiach: Żydomice, Konopnica, Pukinin, Boguszyce, budowane są także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

2.9.7. Sieć kanalizacji deszczowej

Na terenie powiatu rawskiego sieć kanalizacji deszczowej występuje tylko w mieście Rawa Mazowiecka.

W ramach projektu *Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka* wykonano i zmodernizowano kanalizację deszczową w centrum miasta oraz wybudowano trzy podczyszczanie wód opadowych (separatory) na wylotach do rzek Raki i Ryłki.

Istniejące plany obejmują budowę sieci kanalizacji deszczowej w ul. Dolna, Słowackiego, Łąkowa, osiedle Skierniewicka, Paska, Krasickiego, Żeromskiego, Staffa, Dabrowskiego, Fredry wraz z budową kilku oczyszczalni wód deszczowych.

2.9.8. Ciepłownictwo

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka znajdują się następujące rodzaje kotłowni:

- osiedlowe,
- przemysłowe i użyteczności publicznej,
- indywidualne.

Kotłownie osiedlowe eksploatowane są przez Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. Zakład posiada 2 kotłownie:

- Kotłownia przy ul. Kazimierza Wielkiego wyposażona w 5 kotłów wodnych o łącznej mocy 7,04MW,
- Kotłownia przy ul. Solidarności wyposażona w 4 kotły wodne o łącznej mocy 10,4 MW

Sprawność obydwu kotłowni to ok. 98%. Stan techniczny jest oceniany jako bardzo dobry. Uzdatnianie wody obiegowej dokonywane jest w stacjach uzdatniania Wdy znajdujących się w każdej kotłowni. Podstawowym paliwem w obydwu kotłowniach jest gaz ziemny wysoko metanowy Gz-50, jako paliwo rezerwowe lub w szczycie energetycznym stosowany jest dodatkowo olej opałowy

Niski stopień koncentracji zabudowy na terenach wiejskich i mała liczba budynków wielorodzinnych na terenie miasta nie sprzyja rozwojowi sieci ciepłowniczej.

W mieście do sieci ciepłowniczej podłączonych jest 11 budynków mieszkalnych - bloków wielorodzinnych (ogółem 326 mieszkań), które zaopatrywane są w ciepło użytkowe i w ciepłą wodę. Sieć ciepłownicza oparta jest o dwie kotłownie zlokalizowane przy ul. na ul. Mickiewicza i Wojska Polskiego. Kotłownia miejska jest zmodernizowana, jej moc wynosi 2,9 kW, używanym paliwem jest biomasa.

Pozostałe obszary zaopatrują się z indywidualnych źródeł ciepła lub lokalnych kotłowni. Większe urządzenia energetyczne spalania paliw są w kotłowniach w budynkach użyteczności publicznej i zakładach przemysłowych. W niektórych obiektach przeprowadzono modernizację urządzeń grzewczych poprzez wprowadzenie nowocześniejszych, bardziej ekologicznych pieców oraz wprowadzeniu oleju opałowego jako czynnika grzewczego.

Sieć ciepłownicza na terenie gminy Biała Rawska zaopatruje w ciepło tylko bloki w mieście Biała Rawska,

Z sieci ciepłowniczej w gminie Cielądz korzystają jedynie budynki na osiedlu byłego PGR. Pozostałe obszary są zaopatrywane w ciepło z indywidualnych źródeł ciepła i indywidualnych kotłowni.

Na obszarze gmin Regnów, Rawa Mazowiecka oraz Sadkowiec nie występuje sieć ciepłownicza. Ciepło pozyskiwane jest z indywidualnych kotłowni.

2.10. Infrastruktura społeczna

2.10.1. Ochrona zdrowia

Podstawowe założenia w definicji związane z ochroną zdrowia.

Zdrowie, według definicji Światowej Organizacji Zdrowia jest to stan pełnego fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu, a nie tylko całkowity brak choroby czy kalectwa.

W ostatnich latach definicja ta została uzupełniona o sprawność do prowadzenia produktywnego życia społecznego i ekonomicznego, a także o wymiar duchowy.

Zdrowie traktowane jest powszechnie jako dobro ogólne, dobro podstawowe lub jako prawo przysługujące każdemu obywatelowi, gwarantowane zapisem konstytucyjnym.

Ochrona zdrowia - jest nauką o zapobieganiu i leczeniu chorób, a także o utrzymaniu dobrego samopoczucia fizycznego i psychicznego poprzez korzystanie ze świadczeń zdrowotnych, oraz pokrewnych profesji medycznych. Według Światowej Organizacji Zdrowia, ochrona zdrowia obejmuje wszelkie działania mające na celu promowanie zdrowia, do których zalicza się środki zapobiegawcze, łagodzące i lecznicze, stosowane nie tylko w stosunku do jednostek, ale także w stosunku do populacji. Świadczenie takich usług stanowi o systemie opieki zdrowotnej.

Opieka zdrowotna - jest pojęciem znacznie węższym niż „ochrona zdrowia” – określa się ją jako program świadczeń zgodnych z wiedzą medyczną, niezbędną dla promocji i utrzymania zdrowia, które powinny być dostępne poszczególnym jednostkom i całej populacji. (wg WHO).

Ambulatoryjna opieka zdrowotna – obejmuje udzielanie przez świadczeniodawców świadczeń opieki zdrowotnej osobom nie wymagającym leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych.³²

Ambulatoryjna opieka zdrowotna dzieli się na;

- podstawową opiekę zdrowotną,
- specjalistyczną opiekę zdrowotną.

Podstawowa opieka zdrowotna – to udzielanie świadczeń zdrowotnych profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych oraz pielęgnacyjnych z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii, udzielane w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.

³² Zgodnie z definicją zawartą w art. 5 pkt 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Specjalistyczna opieka zdrowotna – to świadczenie opieki zdrowotnej we wszystkich dziedzinach medycyny z wyłączeniem świadczeń udzielanych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Świadczenia zdrowotne to działania służące profilaktyce, zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich udzielania.

Promocja zdrowia – działania umożliwiające poszczególnym osobom i społeczności zwiększenie kontroli nad czynnikami warunkującymi stan zdrowia i przez to jego poprawę, promowanie zdrowego stylu życia oraz środowiskowych i indywidualnych czynników sprzyjających zdrowiu.

Dostępność do świadczeń opieki zdrowotnej (określana w kategorii rodzaju, ilości i miejsca świadczonych usług) jest wskaźnikiem zależnym od wielu czynników. Należą do nich: istniejąca infrastruktura (liczba lekarzy, pielęgniarek, podmiotów leczniczych itp.) system dróg i połączeń komunikacyjnych, lokalizacja, organizacja pracy placówek, a nawet koszt leczenia, gdyż dochody materialne członków zbiorowości lokalnej mogą ułatwić lub utrudnić korzystanie z określonych rodzajowo świadczeń zdrowotnych.

Z danych statystycznych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat liczba i rodzaj podmiotów leczniczych na terenie Powiatu Rawskiego nie uległa zmianie i kształtuje się następująco.

Placówki służby zdrowia funkcjonujące na terenie powiatu³³.

Lp.	Rodzaj placówki	2012 rok	Uwagi
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej	1	W skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej wchodzi następujące przedsiębiorstwa: 1) Szpital Św. Ducha; 2) Dział Ratownictwa Medycznego; 2) Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna;
2.	Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	9	
3.	Apteki	10	
4.	Punkty apteczne	3	
5.	Indywidualna praktyka stomatologiczna	20	
6.	Indywidualna praktyka lekarska	35	

Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna (p.o.z.) zapewnia świadczenia lecznicze, diagnostyczne, profilaktyczne, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej i pediatrii udzielane w miejscu zamieszkania oraz środowisku nauczania i wychowania, w warunkach ambulatoryjnych lub domowych.

Świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są przez podmioty lecznicze, które mają zawarte umowy z NFZ na świadczenia lekarza p.o.z., świadczenia pielęgniarki p.o.z., świadczenia położnej p.o.z. oraz świadczenia pielęgniarki szkolnej p.o.z.

Wykaz podmiotów leczniczych świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Rawskiego przedstawia poniższa tabela.

Wykaz podmiotów leczniczych świadczących usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej dane z 2012 roku:

Lp.	Podmiot leczniczy	Uwagi
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej	Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Rawie Mazowieckiej
2.	NZOZ „RAW-MEDICA” s. c. w Rawie Mazowieckiej	
3.	NZOZ Przychodnia Lekarska „REMEDIUM” s.c. w Rawie Mazowieckiej	
4.	NZOZ Centrum Medyczne VERBENA w Rawie Mazowieckiej	
5.	NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Tadeusz Musiał w Cielądzu	
6.	NZOZ „KALMED” s.c. w Kaleniu	
7.	NZOZ Centrum Medyczne” SALUS „ s.c. w Białej Rawskiej	

³³Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej i Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Rawie Mazowieckiej.

8.	NZOZ „ESKULAP” w Białej Rawskiej	
9.	NZOZ GADENT Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej	
10.	NZOZ VITA-MED z siedzibą w Rawie Mazowieckiej	W skład NZOZ VITA-MED wchodzi: Przychodnia w Sierchowach Przychodnia w Dankowie Przychodnia w Regnowie

Jak wynika z powyższych danych na terenie każdej gminy znajduje się placówka ochrony zdrowia świadcząca usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Zatem dostęp osób ubezpieczonych do świadczeń w powyższym zakresie jest bardzo dobry.

Pacjenci przyjmowani są w tych placówkach przez lekarza w dniu zgłoszenia, według kolejności w której się zgłaszają.

Wskaźnikiem dostępności jest nie tylko czas oczekiwania na usługę ale również odległość od miejsca zamieszkiwania do miejsca udzielania świadczeń i czas dojazdu środkami transportu publicznego, który związany jest z istniejącym systemem dróg i połączeń komunikacyjnych. Ponieważ pacjenci deklarowali swoją przynależność głównie do tej placówki ochrony zdrowia, która znajduje się najbliżej ich miejsca zamieszkania, zatem czas dojazdu został maksymalnie zminimalizowany. Pacjenci, którzy z różnych przyczyn nie mogą dojechać do placówki mają udzielane świadczenia zdrowotne w miejscu zamieszkania w ramach wizyt domowych.

Specjalistyczna opieka zdrowotna

Istotną rolę w systemie ochrony zdrowia pełni specjalistyczna opieka zdrowotna, która zapewnia świadczenia zdrowotne w różnych dziedzinach medycyny, z wyłączeniem podstawowej opieki zdrowotnej. Świadczenia te realizowane są w poradniach specjalistycznych znajdujących się w podmiotach leczniczych funkcjonujących na terenie miasta Rawa Mazowiecka i miasta Biała Rawska. Z analizy danych wynika, że w 2012 roku wyraźnie zmniejszyła się liczba poradni specjalistycznych w porównaniu do lat ubiegłych, a co się z tym wiąże także dostępność do świadczeń w nich realizowanych. W 2011 roku na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonowało 50 poradni specjalistycznych, zaś w 2012 liczba ta wynosiła 33, zmniejszyła się o 17 poradni. Likwidacji uległy: 3 poradnie chirurgiczne, 4 poradnie dermatologiczne, 3 poradnie kardiologiczne, 2 poradnie otolaryngologiczne, 2 poradnie urologiczne, poradnia ortopedyczna, rehabilitacyjna, zdrowia psychicznego. Liczba poradni specjalistycznych jest nie wystarczająca w stosunku do potrzeb społeczności lokalnej, zwłaszcza w zakresie usług kardiologicznych, chirurgicznych, ortopedycznych, dermatologicznych, co przejawia się wydłużonym czasem oczekiwania na uzyskanie porady w danej specjalności. Wykaz poradni specjalistycznych funkcjonujących na terenie Powiatu Rawskiego przedstawia poniższa tabela.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Poradnie specjalistyczne funkcjonujące na terenie Powiatu Rawskiego- dane za 2012 rok.

Poradnie wg zakresu świadczeń	Rok 2012	
	liczba	podmiot leczniczy
Alergologiczna	2	NZOZ Centrum Medyczne „Salus” S.C. w Białej Rawskiej NZOZ Gadent Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej
Chirurgii ogólnej	2	NZOZ Gadent Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej
Diabetologiczna	2	NZOZ Raw-Medica s.c. w Rawie Mazowieckiej NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium” s. c. w Rawie Mazowieckiej
Dermatologiczna	1	NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej
Endokrynologiczna	1	NZOZ Gadent Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej
Ginekologiczno-położnicza	4	NZOZ Eskulap w Białej Rawskiej NZOZ „Raw-Medica” s. c. w Rawie Mazowieckiej NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium” s.c. w Rawie Mazowieckiej NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej
Kardiologiczna	1	NZOZ Eskulap w Białej Rawskiej
Logopedyczna	1	NZOZ Eskulap w Białej Rawskiej
Neurologiczna	1	NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej
Onkologiczna	1	SPZOZ w Rawie Mazowieckiej
Okulistyczna	3	SPZOZ w Rawie Mazowieckiej NZOZ Eskulap w Rawie Mazowieckiej NZOZ „Raw-Medica” s.c. w Rawie Mazowieckiej
Otolaryngologiczna	1	NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej
Odwykowa i leczenia uzależnień	1	SPZOZ w Rawie Mazowieckiej
Gruźlicy i chorób płuc	1	SPZOZ w Rawie Mazowieckiej
Rehabilitacyjna	3	NZOZ „Raw-Medica” s. c. w Rawie Mazowieckiej NZOZ Verbena Centrum Medyczne w Rawie Mazowieckiej NZOZ Gadent Sp z o.o. w Rawie Mazowieckiej
Reumatologiczna	1	NZOZ Eskulap w Białej Rawskiej
Ortopedyczna	2	SPZOZ w Rawie Mazowieckiej NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium” w Rawie Mazowieckiej
Urologiczna	1	NZOZ „Raw-Medica” s. c. w Rawie Mazowieckiej
Gastroenterologiczna	1	NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium” s.c. w Rawie Mazowieckiej
Poradnia leczenia bólu	1	NZOZ NEK-MED. Sp. j. w Rawie Mazowieckiej
Zdrowia psychicznego	2	NZOZ Centrum Medyczne Verbena w Rawie Mazowieckiej NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium” s. c. w Rawie Mazowieckiej

Świadczenia zdrowotne z zakresu stomatologii

Świadczenia z zakresu stomatologii są odrębnie kontraktowane przez NFZ – poza podstawową opieką zdrowotną i ambulatoryjną opieką specjalistyczną.

Dostępność do usług stomatologicznych na przestrzeni ostatnich lat uległa poprawie. Mimo to jest nadal niewystarczająca w stosunku do potrzeb, co przejawia się w długich okresach oczekiwania na poradę. Spowodowane jest to brakiem odpowiedniej liczby gabinetów stomatologicznych udzielających świadczeń w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, głównie na wsiach, oraz limitem punktów przypadających na 1 lekarza określonych przez NFZ.

W roku 2012 leczenie stomatologiczne mieszkańcom powiatu rawskiego zapewniały następujące podmioty, które zawarły umowy z NFZ.

Gabinety stomatologiczne funkcjonujące w 2012 roku – posiadające umowy z NFZ.

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa świadczeniodawcy</i>
1.	NZOZ „Stomatologia” Rawa Mazowiecka ul. Konstytucji 3 Maja 11
2.	NZOZ Przychodnia lekarska „Remedium” S.C. Rawa Mazowiecka ul. Konstytucji 3 Maja 9B
3.	NZOZ MED – DENT Skierski Paweł Rawa Mazowiecka ul. Jeżowska 64
4.	Gabinet Stomatologiczny Katarzyna Sidoruk – Jacak Rawa Mazowiecka ul. Armii Krajowej 2 Regnów 86
5.	NZOZ Eskulap Biała Rawska ul. Jana Pawła II NR 55
6.	NZOZ ER – DENT Filia Rawa Mazowiecka. ul. Niepodległości 8
7.	Prywatny gabinet dentystyczny Justyna Wildner Biała Rawska ul. Mickiewicz 25
8.	Centrum Optyczno-Okulistyczne Szeląga Rawa Mazowiecka ul. Mickiewicza 2A

Świadczenia zdrowotne z zakresu rehabilitacji leczniczej i fizjoterapii ambulatoryjnej

Rehabilitacja lecznicza w warunkach ambulatoryjnych są to specjalistyczne świadczenia zdrowotne udzielane w poradni rehabilitacyjnej. Rehabilitacja w warunkach domowych to świadczenie opieki zdrowotnej udzielane w miejscu zamieszkania pacjentom, którzy nie poruszają się samodzielnie i nie mogą sami dotrzeć do placówki rehabilitacyjnej.

Gabinety rehabilitacji, fizjoterapii i fizykoterapii tworzone są głównie w tych podmiotach leczniczych, które świadczą usługi dla dużej populacji ludności. Wiąże się to zarówno z wymaganiami w zakresie bazy lokalowej (brak odpowiednich pomieszczeń w małych ośrodkach zdrowia) jak i odpowiedniego wyposażenia gabinetu. Zapotrzebo-

wanie na tego typu usługi, tak w mieście jak i na wsi jest bardzo duże, co spowodowane jest wzrostem zachorowań na choroby układu kostno-stawowego oraz dużą urazowością. Generalnie obserwuje się na terenie Powiatu rozwój tej dziedziny medycyny. Pacjentom oferuje się coraz szerszy zakres zabiegów, które dotychczas nie były dostępne na naszym terenie np. krioterapia.

Na terenie Powiatu Rawskiego świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej i fizjoterapii realizują następujące podmioty lecznicze:

- NZOZ „Eskulap” w Białej Rawskiej,
- NZOZ „Gadent” s.c. w Rawie Mazowieckiej,
- NZOZ „Raw-Medica” w Rawie Mazowieckiej,
- NZOZ „Verbena” w Rawie Mazowieckiej.

Zabezpieczenie świadczeń zdrowotnych osobom starszym, przewlekle i nieuleczalnie chorym

Świadczenia opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej to wszechstronna, całościowa opieka nad świadczeniobiorcami chorującymi na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące choroby. Opieka ta ma na celu zapobieganie bólowi i innym objawom somatycznym oraz ich uśmierzenie, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych.

Starzenie się organizmu powoduje pogorszenie ogólnej jakości życia, rozwijają się różne stany patologiczne stanowiące zaostrzenie wcześniejszych chorób przewlekłych lub powstania ich od nowa. Osoby starsze stanowią tę część populacji, która najczęściej korzysta z usług placówek p.o.z. lub szpitali. Opieka ambulatoryjna dla tej grupy osób najczęściej obejmuje świadczenia z zakresu medycyny ogólnej, które w przypadku osób sprawnych fizycznie realizowane są w placówkach lecznictwa otwartego, natomiast osoby niesprawne otrzymują świadczenia w środowisku domowym.

Ponieważ z każdym rokiem wzrasta zapotrzebowanie na tego typu usługi, racjonalnym staje się ich rozwijanie (tworzenie placówek, tworzenie łóżek geriatrycznych w szpitalu). Na terenie powiatu rawskiego brak jest podmiotów leczniczych takich jak: zakład pielęgnacyjno - opiekuńczy czy zakład opiekuńczo - leczniczy, które realizowałyby świadczenia z zakresu opieki długoterminowej.

W roku 2012 na terenie Powiatu Rawskiego, opiekę w ramach zawartej umowy z NFZ, analogicznie jak w latach ubiegłych, zapewniały:

1. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej NEK-MED. s.c. z siedzibą w Rawie Mazowieckiej przy ul. Armii Krajowej 2 - Opieka długoterminowa domowa;
2. Stowarzyszenie Hospicjum z siedzibą w Rawie Mazowieckiej przy ul. Tomaszowskiej 10 J, - Poradnia domowej opieki hospicyjnej;

Liczba tych podmiotów jest nie wystarczająca w stosunku do potrzeb w tym zakresie.

Dostępność do zaopatrzenia w leki

Ważną rolę w zaspokojeniu potrzeb zdrowotnych ludności spełniają również apteki. Ich liczba na terenie powiatu rawskiego jest wystarczająca. Dostępność do usług farmaceutycznych zapewniają również punkty apteczne zlokalizowane na wsiach, gdzie funkcjonują podmioty lecznicze (niejednokrotnie zlokalizowane w tym samym budynku).

Zgodnie z art. 94 ust 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 roku Prawo farmaceutyczne, Rada Powiatu Rawskiego, po zasięgnięciu opinii samorządu aptekarskiego oraz wójtów, burmistrzów uchwaliła rozkład godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie powiatu w dni powszednie, niedziele, święta i dni wolne od pracy, a także w porze noc-

nej, w formie dyżurów. Harmonogram dyżurów pełnionych przez poszczególne apteki jest publicznie dostępny.

Szczegółowe rozmieszczenie aptek i punktów aptecznych przedstawia poniższa tabela.

Rozmieszczenie aptek i punktów aptecznych w powiecie rawskim w 2012 r.

Lp.	Nazwa apteki	Adres
1.	Apteka „Nad Rawką”	96-200 Rawa Mazowiecka ul. Słowackiego 68
2.	Apteka „Eskulap”	96-200 Rawa Mazowiecka Al. Konstytucji 3-go Maja 18
3.	Apteka „Verbena”	96-200 Rawa Mazowiecka ul. Krakowska 9
4.	Apteka Tanich Leków OLMED	96-200 Rawa Mazowiecka ul. Kościuszki 1
5.	Apteka Św. Stanisława Rawa Mazowiecka-Centrum	96-200 Rawa Mazowiecka Al. Konstytucji 3-go Maja 2
6.	Apteka „Panaceum”	96-200 Rawa Mazowiecka ul. Kazimierza Wielkiego 36 B
7.	Apteka „Centralna”	96-230 Biała Rawska ul. Jana Pawła II 55
8.	Apteka „Malva”	96-230 Biała Rawska ul. Jana Pawła II 17
9.	Apteka J. Głuszc	96-230 Biała Rawska ul. Mickiewicza 32 B
10.	Apteka „Pod Jarzębiną”	Regnów 86 96-232 Regnów

Lp.	Nazwa punktu aptecznego	Adres
1.	Punkt Apteczny „Beata”	Dańków 3 96-230 Biała Rawska
2.	Punkt Apteczny	Kaleń 53 96-206 Sadkowice
3.	Punkt Apteczny Pro-Medica	Sadkowice 14 96-206 Sadkowice

Stacjonarne całodobowe świadczenia zdrowotne szpitalne

Na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonuje 1 Szpital im. Św. Ducha, który do 1 kwietnia 2014 r. wchodził w strukturę organizacyjną Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej. Jest to jedyna tego typu placówka, sprawująca opiekę stacjonarną, na terenie Powiatu Rawskiego.

W Szpitalu udzielane są całodobowo świadczenia gwarantowane w trybie planowym lub nagłym, obejmujące proces diagnostyczno-terapeutyczny od chwili przyjęcia pacjenta do chwili jego wypisu lub zgonu.

W szpitalu funkcjonowały następujące oddziały:

- Oddział chirurgiczny - liczba łóżek 30
- Oddział wewnętrzny - liczba łóżek 35
- Oddział dziecięcy - liczba łóżek 22
- Oddział ginekologiczny - liczba łóżek 13
- Oddział położniczy w systemie matka przebywa razem z noworodkiem na sali - liczba łóżek 13 (+ 14 łóżeczek noworodkowych + 5 inkubatorów)
- Oddział pulmonologiczny - liczba łóżek 35

Liczba łóżek rzeczywistych w 2012 roku wyniosła 148 (bez łóżeczek noworodkowych i inkubatorów). Licząc łącznie z noworodkowymi i inkubatorami wynosi 167.

Brak jest łóżek opieki długoterminowej, geriatrycznych, rehabilitacyjnych, mimo starzenia się społeczeństwa powiatu i dużego zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-lecznicze stacjonarne, całodobowo poza domem pacjenta.

Potencjał wykonawczy oddziałów szpitalnych uwzględniający w szczególności liczbę i kwalifikację personelu medycznego, wyposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną oraz możliwości diagnostyczno-terapeutyczne w określonej dziedzinie medycyny, zapewniające łącznie jakość i bezpieczeństwo udzielanych świadczeń gwarantowanych plasował Szpital do I poziomu referencyjnego.

Ratownictwo Medyczne

W strukturze organizacyjnej SPZOZ znajdował się Dział Pomocy Doraźnej, na który składały się m.in.: zespoły ratownictwa medycznego, stanowiące przed szpitalną część Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego.

Rozmieszczenie zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego w Powiecie Rawskim w 2012 roku przedstawiało się następująco:

- Zespół ratownictwa medycznego specjalistyczny „S”
 - lokalizacja: miasto Rawa Mazowiecka,
 - rejon operacyjny: teren całego Powiatu Rawskiego
- Zespół ratownictwa medycznego podstawowy „P”
 - lokalizacja: miasto Rawa Mazowiecka
 - rejon operacyjny: teren całego Powiatu Rawskiego,
- Zespół ratownictwa medycznego podstawowy „P”
 - lokalizacja: miasto Biała Rawska
 - rejon operacyjny: Gmina Biała Rawska, Gmina Sadkowiec .
- Zespół ratownictwa medycznego podstawowy „P”
 - lokalizacja : miejscowość Głuchów – powiat skierniewicki
 - rejon operacyjny: Gmina Głuchów oraz Gmina Żelechlinek.

Taka lokalizacja zespołów ratownictwa medycznego uwzględniała dojazd do miejsca zdarzenia w wymaganym czasie, tj. maksymalnym czasie dotarcia, który nie może być dłuższy niż 15 minut w mieście powyżej 10 tysięcy mieszkańców i 20 minut poza miastem powyżej 10 tysięcy mieszkańców (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Dz. U. Nr 191, poz. 1410, z późn. zm.).

Zespoły ratownictwa medycznego udzielają osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego pomocy medycznej w miejscu zdarzenia oraz transportują je do najbliższego, pod względem czasu dotarcia, szpitalnego oddziału ratunkowego lub szpitala wskazanego przez dyspozytora medycznego lub lekarza koordynatora ratownictwa medycznego.

Od 1.01.2014 roku świadczenia z zakresu leczenia stacjonarnego szpitalnego, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz ratownictwa medycznego realizowane są przez podmiot leczniczy AMG Centrum Medyczne Sp. z o.o. z siedzibą w Lublinie. Firma AMG Centrum Medyczne Sp. z o. o. wyłoniona została w pisemnym przetargu ograniczonym, ogłoszonym i przeprowadzonym przez Dyrektora SPZOZ w Rawie Mazowieckiej. Podmiot ten świadczy powyższe usługi na bazie wydzierżawionych na okres 30 lat, od SPZOZ w Rawie Mazowieckiej, nieruchomościach, sprzęcie i aparaturze medycznej oraz przejętych na podstawie art. 23¹ Kodeksu Pracy pracowników Zakładu.

Powyższa Firma jest podmiotem leczniczym, w rozumieniu art. 4, pkt 1, ust.1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, wpisanym do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą prowadzonego przez Wojewodę Lubelskiego.

Gabinety prywatnej indywidualnej praktyki lekarskiej

Znaczącym elementem, mającym charakter alternatywny w systemie opieki zdrowotnej w powiecie rawskim jest zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych ludności przez sektor prywatny.

Na terenie powiatu funkcjonuje 59 gabinetów prywatnych. Ich liczba w stosunku do lat ubiegłych utrzymuje się na tym samym poziomie. Największą liczbę stanowią gabinety stomatologiczne i internistyczne, w następnej kolejności gabinety pediatryczne i ginekologiczne.

Niewielką liczbę stanowią gabinety neurologiczne, kardiologiczne i psychiatryczne. Ma to związek z małą liczbą lekarzy o tych specjalnościach.

Gabinety prywatnej praktyki lekarskiej w powiecie rawskim w 2012 r.

Lp.	Rodzaj gabinetu	Liczba
1.	Gabinet stomatologiczny	20
2.	Gabinet ginekologiczny	5
3.	Gabinet laryngologiczny	2
4.	Gabinet okulistyczny	3
5.	Gabinet internistyczny	12
6.	Gabinet pediatryczny	6
7.	Gabinet neurologiczny	1
8.	Gabinet psychiatryczny	2
9.	Gabinet kardiologiczny	2
10.	Gabinet rehabilitacyjny	2
	Razem	59

2.10.2. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna i piecza zastępcza.

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. (źródło: MPiPS).

Zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu gminy realizują ośrodki pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonuje 6 ośrodków pomocy społecznej:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej
- 3) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej

- 4) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Cielądzu,
- 5) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Regnowie
- 6) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkowicach

Pomoc społeczna świadczona przez OPS- y polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Celem działania Ośrodka jest rozpoznawanie i zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek powinien w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielniania się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, jak również zapobiegać powstawaniu nowych problemów społecznych rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.

Podstawową przyczyną korzystania z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Rawskiego jest ubóstwo i bezrobocie. Zaraz za nimi pojawia się pomoc osobom chorym i niepełnosprawnym, a także potrzeba ochrony macierzyństwa i bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące liczby rodzin, które korzystały z pomocy świadczonej przez OPS-y na terenie powiatu.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy OPS

Wyszczególnienie	Lata poprzednie	
	Rok 2011	Rok 2012
Liczba rodzin ogółem	444	419
Liczba osób w rodzinach	910	887

Rodziny korzystające ze świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego

Wyszczególnienie	Lata poprzednie	
	Rok 2011	Rok 2012
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	2.890	2.892
Liczba rodzin pobierających fundusz alimentacyjny	162	213
Liczba dłużników alimentacyjnych	152	142

Osoby korzystające z usług opiekuńczych

Wyszczególnienie	Lata poprzednie	
	Rok 2011	Rok 2012
Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 61-70	11	8

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 71-80	37	31
Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku 81 i więcej	39	41
Razem w roku	87	80

Ośrodki Pomocy Społecznej udzielały wsparcia potrzebującym mieszkańcom swoich gmin, a także wypłacały świadczenia w postaci zasiłków rodzinnych, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych z funduszu alimentacyjnego oraz zapomogi z tytułu urodzenia dziecka.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych czy wielodzietnych,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Rodzaje problemów oraz ich układ ilościowy

Lp	Problemy	Liczba rodzin	
		2011	2012
1	Ubóstwo	422	421
2	Bezrobocie	375	356
3	Niepełnosprawność	323	330
4	Długotrwała choroba	383	376
5	Rodziny niepełne	99	94
6	Rodziny wielodzietne	54	49
7	Rodziny z problemem alkoholowym	106	96
8	Ochrona macierzyństwa	128	128
9	Bezdomność	25	19
10	Zdarzenie losowe	13	9
11	Przemoc w rodzinie	6	4
12	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	15	25
13	Klęska żywiołowa lub ekologiczna	2	0

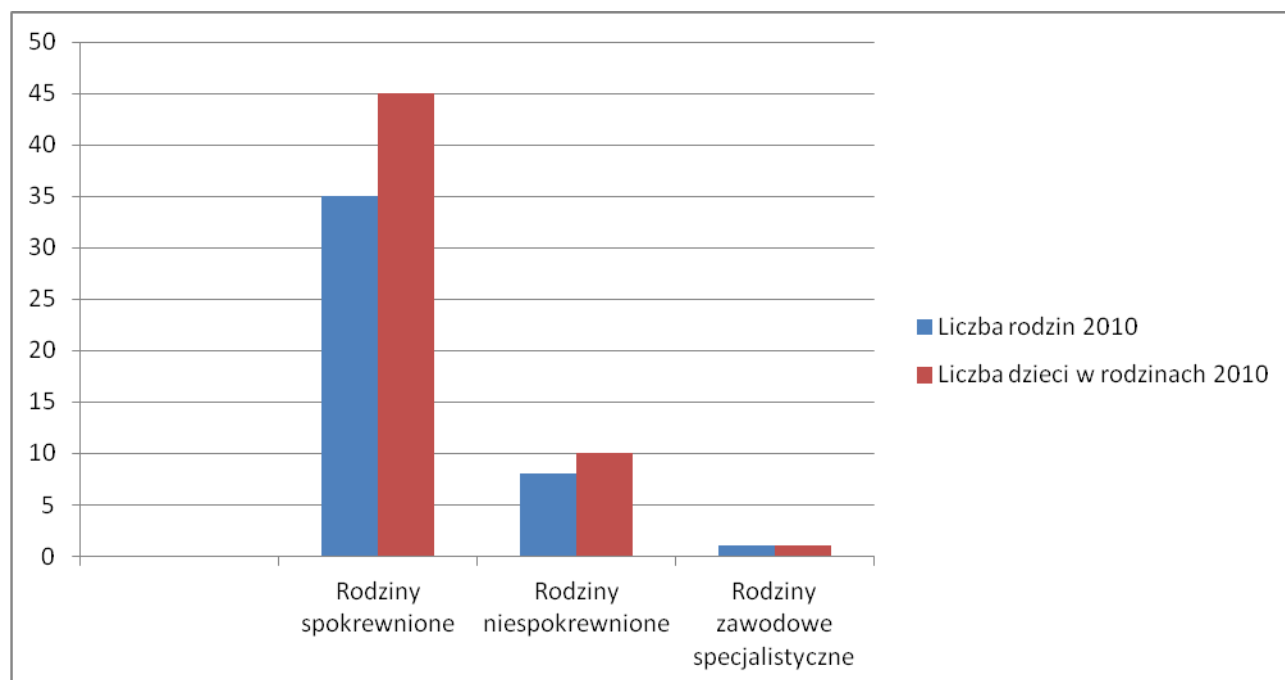
Powiat Rawski obejmuje swoją opieką osoby pełnoletnie opuszczające domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2011 roku 7 wychowankom udzielono pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie – w formie rzeczowej natomiast w 2012 roku pomoc taką otrzymały 3 osoby.

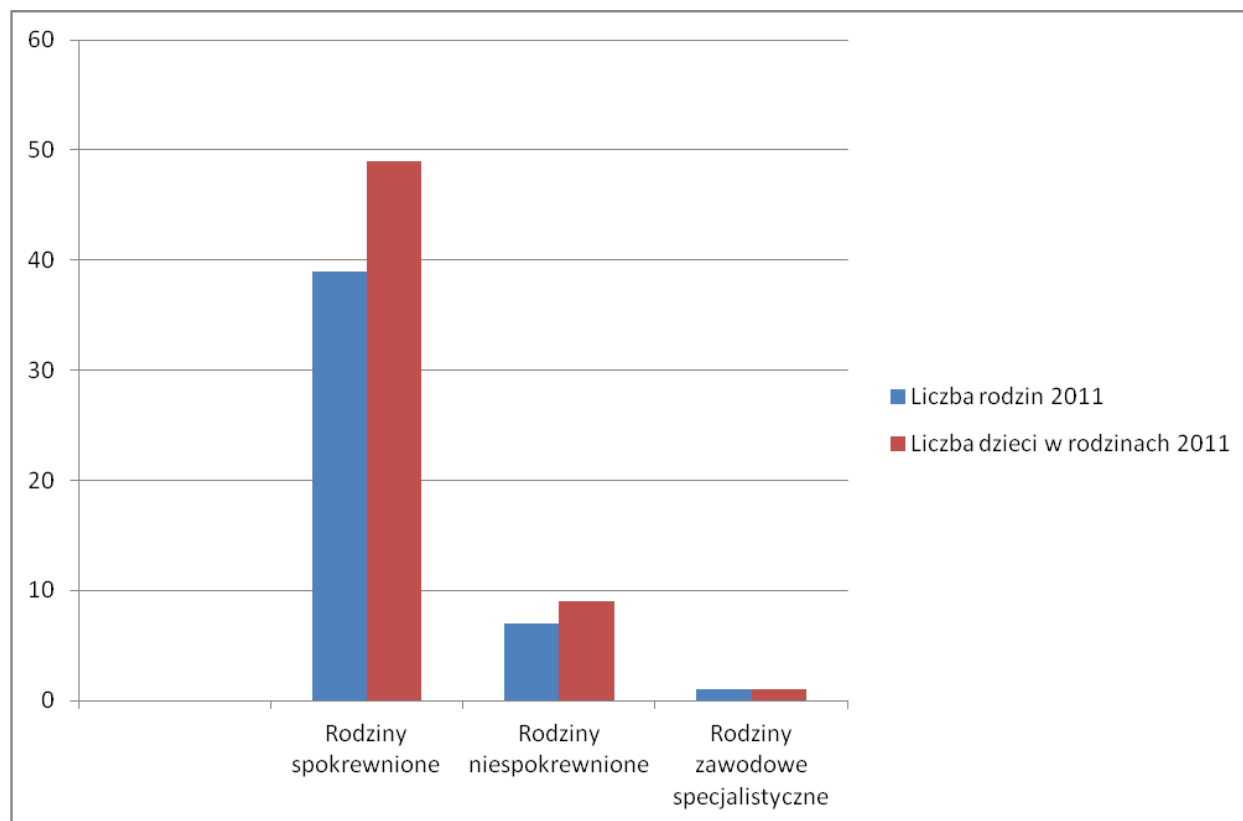
W 2011 roku w powiecie rawskim funkcjonowało 47 rodzin zastępczych, w których umieszczonych na mocy postanowień sądów, było 59 dzieci w tym 39 rodzin spokrewnionych, w których przebywało 49 dzieci, 7 rodzin niespokrewnionych, w których przebywało 9 dzieci oraz 1 rodzina zawodowa specjalistyczna, w której przebywało 1 dziecko. Wszystkie rodziny korzystały ze świadczenia na częściowe utrzymanie dzieci w rodzinie zastępczej.

Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie rawskim w latach 2010 - 2011

Rodzaj rodziny	2010	2010	2011	2011
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
Rodziny spokrewnione	35	45	39	49
Rodziny niespokrewnione	8	10	7	9
Rodziny zawodowe specjalistyczne	1	1	1	1

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Powiat Rawski w roku 2011 objął swoją opieką 18 pełnoletnich usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych. Osobom tym udzielono pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie – w formie rzeczowej.

Z dniem 1 stycznia 2012r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r. poz.135 ze zm.).

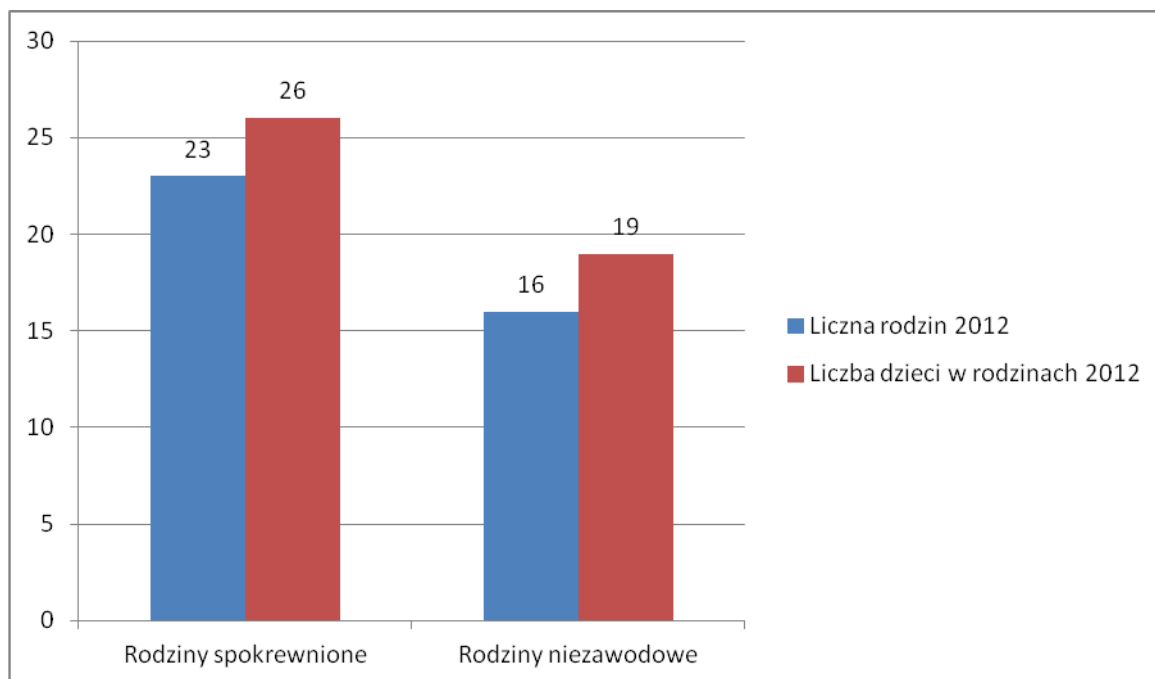
Głównym założeniem ustawy jest profilaktyka oraz praca z rodziną biologiczną przez lokalny system wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminy wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Zgodnie z w/w ustawą na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zostało wyznaczone Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej, które objęło swoją opieką 39 rodzin zastępczych, w tym 16 rodzin niezawodowych i 23 rodziny spokrewnione. Rodziny zastępcze, na ich wniosek, obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2012 roku 26 rodzin zostało objętych taką opieką.

Liczba rodzin zastępczych oraz liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie rawskim w 2012 roku.

Rodzaj rodziny	2012	2012
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
Rodziny spokrewnione	23	26
Rodziny niezawodowe	16	19
OGÓŁEM	39	45

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo - wychowawcza tj. Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej. Jest ona placówką opieki całkowitej dla dzieci i młodzieży w wieku od 3-18 lat.

Działalność placówki ma na celu przede wszystkim dobro dziecka oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego i intelektualnego dziecka. W ramach prac opiekuńczo-wychowawczych w placówce prowadzone są: zajęcia wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapie indywidualne, pedagogizacja rodzin, zajęcia w pracowni komputerowej. Ponadto placówka zapewnia wychowankom pomoc w usamodzielnieniu się.

Liczba wydanych skierowań do placówki opiekuńczo-wychowawczej w latach 2011 – 2012

Lata	Liczba wydanych skierowań
2011	14
2012	6

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej w latach 2011-2012

Lata	Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej.
2011	33
2012	33

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Dzieci przebywające w Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej to dzieci pochodzące nie tylko z terenu powiatu rawskiego, ale również z terenu innych powiatów takich jak: łowickiego, brzezińskiego, pączęńskiego, łęczyckiego, radomszczańskiego, piotrkowskiego, żyrardowskiego, kolskiego, sochaczewskiego.

Liczba dzieci pochodzących z terenu powiatu rawskiego, przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2011-2012

Lata	Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej.
2011	1
2012	4

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej od wielu lat podejmuje szereg działań, mających na celu zmniejszenie liczby wychowanków w placówce opiekuńczo – wychowawczej. W tym celu współpracuje z ośrodkami pomocy społecznej, kuratorami, placówkami oświatowymi, placówkami opieki zdrowotnej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie. Placówka prowadzi także pracę z rodzinami naturalnymi wychowanków, której celem jest udzielenie pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu trudności życiowych, odbudowy więzi, a w konsekwencji doprowadzenie do powrotu dziecka pod opiekę rodziców.

Liczba wychowanków, którzy opuścili placówkę opiekuńczo-wychowawczą w latach 2011-2012

	2011	2012
Rodzina naturalna	3	2
Usamodzielnienie	4	5
Inne placówki	2	1
Przysposobienie dziecka	0	1

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości placówkę opiekuńczo-wychowawczą zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu przyznaje się pomoc na:

1. kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie;
2. udziela się pomocy w uzyskaniu: odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia.

Liczba usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych objętych opieką PCPR w latach 2011-2012

Lata	2011	2012
Liczba usamodzielniających się wychowanków objętych opieką PCPR	9	5

Źródło: dane PCPR, opracowanie własne

Pełnoletni wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo- wychowawcze i rodziny zastępcze borykają się z problemem dotyczącym możliwości uzyskania lokalu mieszkalnego. Z myślą o nich, na terenie powiatu rawskiego, utworzono mieszkania chronione, które przygotowują do samodzielnego życia, zapewniają warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, wsparcia w integracji ze społecznością lokalną.

2.10.3. Oświata

Na działania edukacyjne w powiecie rawskim składają się obszary działania wychowania przedszkolnego, podstawowego (w tym specjalnego), gimnazjalnego (w tym specjalnego) i ponadgimnazjalnego, w którym znaczne miejsce zajmują szkoły niepubliczne.

Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych działające na terenie naszego powiatu to: Zaoczne Liceum Ogólnokształcące „Forum” oraz Studium i Technikum Ekonomiczne „Forum” w Rawie Mazowieckiej, Szkoła Policealna i Technikum Uzupełniające dla Dorosłych w Rawie Mazowieckiej, Prywatny Zespół Szkół Zawodowych dla Dorosłych w Rawie Mazowieckiej oraz Zasadnicza Szkoła Zawodowa Rzemiosła w Rawie Mazowieckiej.

Na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonują cztery publiczne szkoły ponadgimnazjalne, tj. Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Rawie Mazowieckiej (od 1 lipca 2013 r. weszło w skład nowo utworzonego Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Rawie Mazowieckiej), Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława Reymonta w Rawie Mazowieckiej, Zespół Szkół-Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. Mikołaja Kopernika w Rawie Mazowieckiej, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej. Ponadto Publiczne Gimnazjum w Rawie Mazowieckiej (od 1 lipca 2013r. weszło w skład nowo utworzonego Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Rawie Mazowieckiej), Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Rawie Mazowieckiej oraz Zespół Placówek Specjalnych, w skład którego wchodzi Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy i Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii.

W trzech z wymienionych zespołów szkół funkcjonują internaty. Szkoły kształcą w następujących typach szkół: Liceach Ogólnokształcących, Technikach kształcących w różnorodnych kierunkach oraz Zasadniczych Szkołach Zawodowych. W jednym z zespołów funkcjonuje publiczne Technikum Uzupełniające dla Dorosłych i Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Szkoły ponadgimnazjalne stale troszczą się o wprowadzanie nowych, atrakcyjnych i potrzebnych na rynku pracy kierunków kształcenia.

Powiat Rawski prowadzi szkolnictwo specjalne w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym wchodzącym w skład Zespołu Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej, gdzie działają: szkoła podstawowa specjalna dla upośledzonych w stopniu lekkim oraz umiarkowanym i znacznym, gimnazjum specjalne dla upośledzonych w stopniu lekkim oraz umiarkowanym i znacznym, szkoła zawodowa specjalna, szkoła przysposabiająca do pracy oraz placówka opiekuńczo – wychowawcza (internat). W zespole działa także Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii dla dzieci z upośledzeniem w stopniu lekkim i zaburzeniami zachowania i emocji.

Zespół Placówek Specjalnych w Rawie Mazowieckiej w pełni zaspakaja potrzeby w zakresie kształcenia specjalnego dla terenu powiatu rawskiego, jak również przyległych gmin i powiatów sąsiednich.

Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach wynika z postępującego niżu demograficznego.

Działalność oświatowa finansowana jest ze środków ogólnej subwencji oświatowej z budżetu państwa. Środki te zabezpieczają jedynie podstawową działalność szkół i placówek tj. płace i utrzymanie budynków. Inwestycje przeprowadzone w niektórych szkołach czy placówkach zostały zrealizowane przy dużym udziale środków własnych powiatu, częściowego dofinansowania z dotacji celowych, z dopłat Totalizatora Sportowego oraz z pożyczek Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska.

W Rawie Mazowieckiej nie funkcjonują uczelnie wyższe, ze względu na małe zainteresowanie mieszkańców powiatu oraz bliskość dużych ośrodków akademickich w Łodzi, Warszawie, Tomaszowie Mazowieckim oraz Piotrkowie Trybunalskim. Znacząca część młodzieży pobiera także naukę w prywatnych wyższych uczelniach w Łowiczu i Skiernewicach.

2.10.4. Kultura

W powiecie rawskim działają dwa ośrodki kultury: Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej i Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Białej Rawskiej. W ośrodkach tych prowadzone są zajęcia w kołach: muzycznych, fotograficznych, plastycznych, sportowych i innych.

Duże znaczenie odgrywają działające na terenie powiatu zespoły ludowe: „Wilkowianie”, „Linkowiaci”, „Zespół Śpiewaczy z Boguszyca”, „Jarzębina”, „Cymbarka”, „Pod Różą”, „Wspomnienie”, „Pod Basztą”, „Pro Musica”, „Chór Nadzieja”, „Marzenie”, Zespół „MAWiKaRo” i Orkiestra Strażacka z Regnowa, oraz zespoły dziecięce „Tęcza” i „Mali Rawianie”, które prezentują swój dorobek na imprezach okolicznościowych i „Dożynkach Powiatowych”.

Jedynym muzeum na terenie powiatu jest Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej, które oprócz wystaw okolicznościowych oferuje dwie stałe ekspozycje: „Salonik Babuni” i „Izba Rawska”.

Twórcy ludowi prężnie działający na terenie powiatu rawskiego to hafciarki, malarki, rzeźbiarze, kowale artystyczni, krasomówcy i autorzy wierszy.

Działalność kulturalna jest generalnie niedofinansowana. Jednostki samorządu terytorialnego wspomagają ze środków własnych zakupy strojów ludowych dla zespołów oraz dofinansowują koszty wyjazdów na prezentacje krajowe. Zapotrzebowanie na kulturę jest dużo większe niż oferowane formy istniejących ośrodków.

2.10.5. Sport

W powiecie rawskim działają dwa stowarzyszenia związane z działalnością sportową: Powiatowy Szkolny Związek Sportowy i Powiatowe Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe.

Funkcjonuje 37 klubów sportowych, w tym 16 Uczniowskich Klubów Sportowych. W powiecie znajduje się 18 hal sportowych, w tym: 1 hala widowiskowo – sportowa, Aquapark, 1 stadion piłkarski i 10 boisk piłkarskich, sztuczne lodowisko, 5 boisk wielofunkcyjnych typu „Orlik 2012” i 2 „Białe Orliki”.

Wszystkie szkoły i placówki powiatowe prowadzone przez Powiat Rawski posiadają sale gimnastyczne. Najlepszymi warunkami może pochwalić się Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Wł. Reymonta w Rawie Mazowieckiej, który posiada salę gimnastyczną oddaną do użytku w lutym 2005r. Jest to największa sala gimnastyczna w placówkach szkolnych, jej wymiary wynoszą 12x24 m. Szkoła ta posiada również boisko do gry w piłkę nożną ze sztuczną nawierzchnią i bieżnię tartanową oddane do użytku w październiku 2005.

W Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Marii Skłodowskiej Curie w Rawie Mazowieckiej i Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Białej Rawskiej w roku 2010 zostały oddane boiska wielofunkcyjne typu „Orlik 2012”. Zespół Szkół – Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. Mikołaja Kopernika w Rawie Mazowieckiej posiada boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią.

Najbardziej popularną dyscypliną sportu w powiecie rawskim jest piłka nożna, uprawiana w 19 klubach sportowych, na miejscu drugim plasuje się piłka siatkowa, a następnie lekka atletyka i tenis stołowy.

Pod względem organizacyjnym najlepszymi klubami sportowymi w powiecie są: RKS „Mazovia” Rawa Mazowiecka, LKS Biała Rawska, LKS „Orlęta” Cielądz, LKS „Sokół” Regnów, GLKS Wołuczka, LKS „Sobpol” Konopnica oraz UKS-y: MUKS „Juwenia” Rawa Mazowiecka, MLUKS „Dwójka” Rawa Mazowiecka, MLUKS „Rawa” Rawa Mazowiecka, LUKS Boguszyce i UKS „Judo Rawa” Rawa Mazowiecka.

Cyklicznymi imprezami sportowymi są m.in. Ogólnopolski Turniej Piłki Siatkowej Juniorek o puchar Starosty Rawskiego, Ogólnopolski Turniej Piłki Siatkowej Juniorów o puchar Przewodniczącej Rady Powiatu Rawskiego, turnieju piłki nożnej, zawody strzeleckie, zawody wędkarskie, maraton pływacki.

Zainteresowanie sportem w powiecie jest bardzo duże, o czym świadczą dobre wyniki we współzawodnictwach oraz stale rosnąca liczba klubów sportowych, pomimo iż środki finansowe na sport są niewystarczające.

Sport jest bardzo ważną dziedziną życia społecznego, którą warto wspierać z uwagi na niekwestionowane efekty wychowawcze i zdrowotne dla dzieci i młodzieży, a dla dorosłych jest alternatywą spędzania wolnego czasu.

2.10.6. Turystyka

Malowniczy krajobraz Wysoczyzny Rawskiej, połacie sadów i pól uprawnych, kompleksy leśne z rezerwatami przyrody, piękna dolina Rawki z licznymi meandrami i stawy bogate w ryby. Monumentalne ruiny rawskiego zamku, zabytkowe pałace i dwory otoczone parkami, drewniane świątynie i przydrożne kapliczki. Stale rozbudowana baza noclegowa, gastronomiczna i rekreacyjna, wreszcie doskonałe położenie komunikacyjne w centrum Polski, w połowie drogi z Łodzi do Warszawy, przy drodze ekspresowej S8. To wszystko sprawia, że powiat rawski może być - i z pewnością jest - atrakcyjnym celem turystyki przyjazdowej. Po latach został wydany przewodnik turystyczny po Ziemi Rawskiej, z którego możemy dowiedzieć się o położeniu powiatu rawskiego, powierzchni i ludności, budowie geologicznej i ukształtowaniu terenu, sieci rzecznej i zbiornikach wodnych, szacie roślinnej, świecie zwierzęcym, klimacie, rolnictwie, przemyśle i usługach, ochronie przyrody oraz rezerwach przyrody: rezerwacie wodnym „Rawka”, rezerwat leśnym „Babsk”, rezerwat leśnym „Trębaczew” oraz około 30 pomnikach przyrody.

Na terenie powiatu znajduje się 14 zespołów sakralnych, wśród których wyróżnić trzeba zabytek najwyższej klasy „0” - modrzewiowy kościół w Boguszycach. Poza tym na uwagę zasługują rawski kościół Ojców Pasjonistów p.w. Św. Pawła od Krzyża oraz kościół ewangelicko – augsburski, a także świątynie w Białej Rawskiej, Regnowie i Lewinie.

Świadectwem rozwoju budownictwa prywatnego począwszy od pierwszej połowy XIX w. są spotykane liczne szlacheckie pałace i dwory których jest 18. Do najstarszych należy wybudowany w 1833r. pałac w Babsku. Bardzo ciekawy jest zespół pałacowy w Białej Rawskiej oraz zespoły pałacowo - parkowe w Rososze, a także dwór w Starych Bylinach.

Na bazę noclegową Powiatu Rawskiego składają się: potężny nowoczesny kompleks hotelu „Ossa Congress & Spa”**** z rozbudowaną bazą gastronomiczną i rekreacyjną, zlokalizowany w zabytkowym parku ośrodek szkoleniowo - konferencyjny „Pałac Chojnata”, hotele i obiekty hotelarskie w miejscowości Podlas, Niwna oraz w Rawie Mazowieckiej oraz Ośrodek Agroturystyczny „Żurawia” położony nad kompleksem stawów w sąsiedztwie Białej Rawskiej. Ofertę noclegową uzupełnia rozwinięta baza gastronomiczna o zróżnicowanym standardzie.

W Starostwie Powiatowym działa punkt informacji turystycznej gdzie można uzyskać wszelkie informacje dotyczące turystyki w powiecie.

2.10.7. Organizacje i stowarzyszenia społeczne

Stan organizacji i stowarzyszeń społecznych w gminach powiatu rawskiego na dzień 31 XII 2013 r. wyniósł ogółem 91 stowarzyszeń, w tym 10 stowarzyszeń zwykłych, 81 stowarzyszeń zarejestrowanych przez Sąd i posiadających osobowość prawną.

2.11. Środowisko naturalne

2.11.1. Ochrona gleby

Gleby na terenie Powiatu Rawskiego wykształciły się na piaskach słabogliniastych (gleby bielcowe) oraz na piaskach gliniastych mocnych jako gleby brunatnoziemne. Po wylesieniu były i są użytkowane rolniczo – użytki rolne zajmują prawie 70% powierzchni powiatu. W dolinach rzek znajdują się współczesna mady oraz gleby murszowe i torfowe, obecnie najczęściej pod użytkami zielonymi łąkami i pastwiskami.

Na terenie powiatu występuje dość znaczne zróżnicowanie jakości gleb użytkowanych rolniczo. Udziały gleb poszczególnych klas bonitacji w glebach użytkowanych rolniczo na terenie poszczególnych gmin powiatu przedstawiono w tabeli:

Podział gleb użytkowanych rolniczo wg klas bonitacji³⁴

Gmina	Pow. użytków rolnych [w ha]	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl. V	kl. VI
m. Rawa Mazowiecka	603	-	-	22	203	289	89
gm. Rawa Mazowiecka	11209	-	-	364	2834	5543	2468
m. i gm. Biała Rawska	13999	-	-	3734	6501	2679	1085
gm. Cielądz	6850	-	-	163	2087	3022	1578
gm. Regnów	3165	-	-	381	1353	1100	331
gm. Sadkowice	8363	-	16	2434	3961	1595	357
Razem	44189	-	16	7098	16939	14228	5908

Przy dość intensywnym użytkowaniu rolniczym gleby powiatu rawskiego wykazują objawy degradacji, które przejawia się znacznym zakwaszeniem (pH poniżej 5,5).

W latach 2005-2008 Okręgowa Stacja Chemiczno- Rolnicza w Łodzi przebadła na terenie województwa łódzkiego około 142973 ha użytków rolnych, tj. 10% ogólnego arealu w 17300 gospodarstwach rolnych, w których pobrano i wykonano analizy 103071 próbek gleb z użytków rolnych. Podstawowy zakres badań gleb obejmował oznaczenie poziomu odczynu pH, ocenę potrzeb wapnowania oraz zawartość podstawowych składników pokarmowych fosforu, potasu i magnezu.

³⁴ Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji gruntów

Z przeprowadzonych badań wynika, że 72 % przebadanych gleb charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym a około 20% lekko kwaśnym odczynem. Gleb wykazujących odczyn obojętny i zasadowy jest zaledwie 8%.

Na terenie powiatu rawskiego prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska monitoring jakości gleb na poziomie krajowym i regionalnym.

Monitoring gleb sieci krajowej opiera się na badaniach prowadzonych na zlecenie GIOŚ przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w okresie pięcioletnim. Obejmuje on punkt w gminie Regnów. Ostatnie badania w ramach monitoringu krajowego wykonano w roku 2005. Cykliczne badanie jakości gleb w monitoringu krajowym wskazują, że zawartość metali ciężkich kadm, miedź, nikiel, ołów i cynk jest mało zróżnicowane w poszczególnych latach badań i nie wpływa to w znacznym stopniu na przydatność rolniczą gleb.

Ze względu na ukształtowanie powierzchni, warunki agroklimatyczne, jakość gleb, a także procesy erozyjne, potencjał rolniczy na terenie powiatu rawskiego nie jest w pełni wykorzystany. Zdecydowana większość gospodarstw to małe gospodarstwa w przedziale 1-5 ha i poniżej 1 ha. Z przyrodniczego punktu widzenia duże znaczenie ma zachowanie zróżnicowania biologicznego oraz obecne formy dominujące w krajobrazie nie mniej jednak by gospodarstwa mogły konkurować z tymi większymi powinny być prowadzone z zachowaniem Dobrych Praktyk Rolniczych współpracując ze sobą.

Ważnym zadaniem w zakresie ochrony ziemi i gleb jest coroczna kontrola stosowania nawozów i środków ochrony roślin dokonywana przez samych rolników. Realizacja tego zadania przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia, a także niepotrzebnej degradacji środowiska glebowego na terenie powiatu.

Cennym działaniem przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej jest organizacja spotkań informacyjnych, szkoleń, akcji informacyjnych z praktycznymi zajęciami dla zainteresowanych produkcją rolniczą a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania takie są przeprowadzane przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Rawie Mazowieckiej oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Rawie Mazowieckiej.

2.11.2. Ochrona wód

Zgodnie z systematyką jednostek hydrogeologicznych powiat rawski znajduje się w obrębie regionu Południowomazowieckiego.

Podstawowy poziom systematyki hydrogeologicznej stanowią jednolite części wód podziemnych (JCWPd) tj. jednostki terytorialne wydzielone w oparciu o system zlewniowy, dla których prowadzone są analizy presji antropogenicznych (m.in. poprzez monitoring wód) i opracowywane są programy wodno-środowiskowe. Podział ten jest elementem wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW).

Powiat rawski leży w zasięgu jednolitych części wód podziemnych JCWPd 80. Płytkie wody gruntowe występują w dolinach rzek oraz w obniżeniach terenowych, ich zaleganie obserwowane jest na głębokościach od 1 do 3 m. Na wysoczyźnie głębokość zalegania wód gruntowych wynosi od 2 do 20 m.

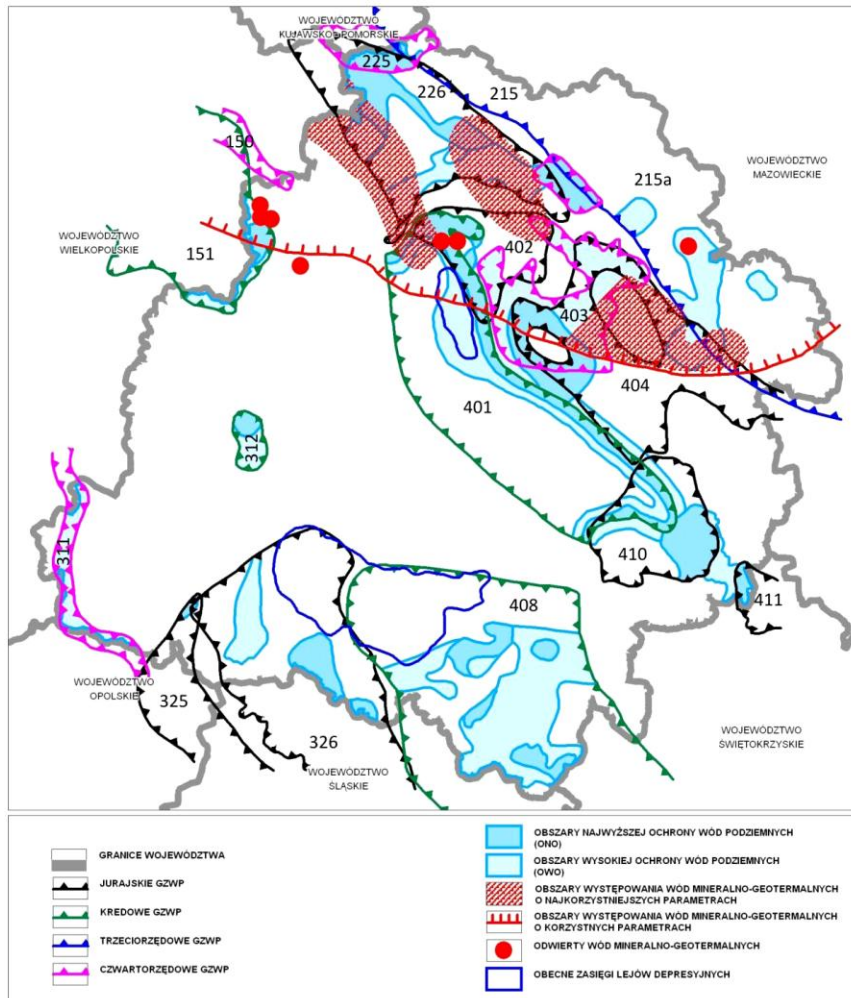
Na terenie powiatu, tak jak na terenie całego województwa łódzkiego wyróżnia się kilka głównych poziomów wodonośnych, w tym czwartorzędowy, trzeciorzędowy, kredowy i jurajski. Najbardziej zasobne w wodę są poziomy kredowe. Najstarsze użytkowane poziomy wodonośne powiatu występują w piaskach, piaskowcach, wapieniach i marglach górnej jury. Występują one w okolicy Rawy Mazowieckiej we wsiach Soszyce i Wilkowi-ce.

W obrębie utworów występujących na terenie powiatu znajdują się 3 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych, do których należą:

- GZWP Nr 215 Subniecka warszawska (Tr),
- GZWP Nr 215A Subniecka warszawska (część centralna) (Tr),
- GZWP Nr 404 Koluszki-Tomaszów (J3).

Lokalizacja Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie województwa łódzkiego

Źródło: Program ochrony środowiska dla województwa łódzkiego, 2012

Jakość wód podziemnych

Wody podziemne są w znacznie mniejszym stopniu narażone na zanieczyszczenie aniżeli wody powierzchniowe, ponieważ są chronione przed bezpośrednim wpływem zanieczyszczeń z powierzchni. Składowiska odpadów (jako producenci odcieków o dużym ładunku zanieczyszczenia) zaliczane są do istotnych punktowych źródeł presji na jakość wód podziemnych. W przypadku niewłaściwego uszczelnienia lub eksploatacji wraz z odciekami ze składowisk mogą być wprowadzane do wód m.in. metale ciężkie, związki organiczne, a także, w przypadku składowisk odpadów komunalnych, mikroorganizmy chorobotwórcze. W 2011 r. laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi przeprowadziło badania wokół 2 składowisk:

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pukininie – ilość piezometrów 4 szt., klasa czystości wód podziemnych w pierwszym piezometrze – I klasa, drugim i trzecim -III klasa, czwartym IV klasa (wskaźniki decydujące o klasie IV to ogólny węgiel organiczny),

- Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Rokszycach Nowych – ilość piezometrów 3 szt., wszystkie zaklasyfikowano do III klasy czystości.

Na terenie powiatu rawskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi w latach 2011 – 2012 nie prowadził monitoringu regionalnego oraz krajowego jakości wód podziemnych, dlatego też poniżej przedstawiono wyniki monitoringu przeprowadzonego w 2010r. Za podstawę oceny klas jakości wód przyjęto graniczne wartości określonej w rozporządzeniu grupy wskaźników.

Klasyfikacja wód podziemnych w punktach obserwacyjno-pomiarowych sieci krajowej monitoringu zwykłych wód podziemnych w 2010 r.

Numer otworu	Miejscowość	JCW Pd	Stratygrafia	Klasa jakości wody	wskaźniki decydujące o słabej jakości wód podziemnych (IV, V klasa)
967	Rawa Mazowiecka	80	J3	III	
1955	Stara Wieś	80	Q	II	

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2011 roku

Podsumowując:

- nie odnotowano I klasy czystości w żadnej z badanych studni,
- dobra jakość (II klasa) występowała w otworze nr 1955 Stara Wieś, gdzie wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne; wskaźniki jakości wody, z wyjątkiem żelaza i manganu, nie przekraczają wartości dopuszczalnych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- do III klasy czystości zakwalifikowano wody z otworu nr 967 Rawa Mazowiecka, gdzie wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego.

W roku 2010 w ramach monitoringu regionalnego wykonane zostały badania 3 studni na terenie powiatu rawskiego. Wyniki badań przedstawia poniższa tabela.

Klasyfikacja wód podziemnych w punktach obserwacyjno-pomiarowych sieci regionalnej monitoringu zwykłych wód podziemnych w 2010 r.

Numer ppk	Miejscowość	Rodzaj wód	Stratygrafia	Klasa czystości	wskaźniki decydujące klasie
94	Zagórze (Kaleń)	W	Q	I	pH, OWO, PEW, temperatura, tlen rozp., NH ₄ , Sb, As, NO ₃ , NO ₂ , B, Cl, Cr, CN, F, PO ₄ , Al, Cd, Mg, Mn, Cu, Ni, Pb, K, Hg, Se, SO ₄ , Na, Ag, Ca, HCO ₃ , Fe
95	Biała Rawska	W	Q	I	pH, OWO, PEW, temperatura, tlen rozp., NH ₄ , Sb, As, NO ₃ , NO ₂ , B, Cl, Cr, CN, F, PO ₄ , Al, Cd, Mg, Mn, Cu, Ni, Pb, K, Hg, Se, SO ₄ , Na, Ag, Ca, HCO ₃ , Fe
96	Cielądz	W	J	IV	Se

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2011 roku

Jakość wód podziemnych na terenie powiatu rawskiego, w ocenie monitoringu regionalnego, określono I klasą czystości w dwóch punktach 94 i 95. Do wskaźników decydujących o klasie czystości zaliczono: pH, OWO, PEW, temperatura, tlen rozp., NH₄, Sb, As, NO₃, NO₂, B, Cl, Cr, CN, F, PO₄, Al, Cd, Mg, Mn, Cu, Ni, Pb, K, Hg, Se, SO₄, Na, Ag, Ca, HCO₃, Fe.

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe powiatu rawskiego to rzeki i mniejsze cieki, kanały, drobne oczka wodne śródleśne i śródpolne oraz stawy i zbiorniki retencyjne związane z dolinami rzek. System rzek wchodzi w skład podzlewni Rawki (III rzędu) stanowiącej podzlewnię Bzury (II rzędu). Rawka, uznana wraz ze swą doliną w 1983 roku za rezerwat przyrody jest największym prawobrzeżnym dopływem Bzury, uchodzącym do niej na 43 km jej biegu.

Charakterystyka hydrograficzna

W skład podstawowej sieci hydrograficznej powiatu rawskiego wchodzi 9 cieków (rzek oraz kanałów podstawowych) o łącznej długości 133,2 km. Większa część długości tych cieków (113,0km) jest uregulowana.

Osią układu hydrograficznego jest rzeka Rawka, która ma 20,4 km przebiegu na terenie powiatu. Inne rzeki to dopływy Rawki, mające na terenie powiatu przebieg długości około 28 km: Białka i Rylka, a także cieki krótsze (poniżej 10 km długości): Rokitna, Żelazna i Krzemionka z Czerwonką. Przez teren miasta Rawa Mazowiecka przechodzi czwartorzędny dział wodny, między podzlewniami rzek Rylki i Białki.

Podstawowe kanały w powiecie to kanały: Grabicki, Cielądzki i Kanał "A". Sieć tę uzupełniają stawy w dolinach rzek i zbiorniki retencyjne.

Największe obiekty stawowe znajdują się w dolinie Rawki – stawy w Bylinach o powierzchni 129 ha, w dolinie Białki – stawy w Białej Rawskiej o powierzchni 81 ha oraz stawy w Ossowicach na rzece Rylce o powierzchni 47,7 ha. Inne obiekty mają powierzchnię nie przekraczającą z reguły 4 – 7 ha.

Zasoby wód powierzchniowych

Na główne zasoby wód powierzchniowych powiatu rawskiego składają się obok rzek, stawy o łącznej powierzchni sięgającej prawie 290 ha, a także 6 zbiorników retencyjnych o powierzchni 78,1 ha i objętości zasobów wodnych 1668 tys. m³.

Charakterystyka zbiorników retencyjnych

Obiekt	Rzeka	Powierzchnia (ha)	Objętość (tys. m ³)
Dolna	Rawka	45	1 270
Tatar	Rawka	18	220
Biała Rawska	Białka	8,5	102
Podsędkowice	Białka	4,0	46
Babsk	ciek spod Babska	1,2	14
Cielądz	Rylka	1,4	16
Razem		78,1	1 668

Źródło: Program ochrony Środowiska dla powiatu rawskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013 – 2016

Stan czystości wód powierzchniowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, badania wód powierzchniowych prowadzone są w ramach 4 rodzajów monitoringu:

- diagnostycznego,
- operacyjnego,
- badawczego,
- obszarów chronionych.

Sposób oceny i klasyfikacji stanu wód powierzchniowych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych.

Oprócz klasyfikacji stanu jednolitych części wód (jcw), czyli oddzielnych i znaczących elementów wód powierzchniowych takich jak rzeka, część rzeki, zbiornik zaporowy itp., klasyfikacji jakości wód dokonuje się też w poszczególnych punktach pomiarowo – kontrolnych (ppk). Na ocenę stanu wód składa się klasyfikacja ich stanu/potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Teren powiatu rawskiego należy do zlewni Bzury. W granicach województwa została podzielona na 20 jednolite części wód powierzchniowych - 17 jcw naturalnych, 3 silnie zmienionych.

Na terenie powiatu rawskiego wydzielono następujące jednolite części wód powierzchniowych:

- Krzemionka (ppk Krzemionka – Chrusty) - jcw naturalna,
- Rylka (ppk Rylka - Rawa Mazowiecka) - jcw naturalna,
- Białka (ppk Białka - Julianów Raducki) - jcw naturalna,
- Rawka od Krzemionki do Białki (ppk Rawka-Wołuczka) – jcw naturalna,
- Rawka od źródeł do Krzemionki bez Krzemionki (ppk Rawka – Boguszyce) – jcw naturalna.

Zestawienie klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego, stanu fizykochemicznego, biologicznego

Lp	Nazwa jcw	Kod jcw	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY
1	Krzemionka	PLRW200017272629	I	II	I	DOBRY
2	Rylka	PLRW200017272649	III	II	I	UMIARKOWANY
3	Białka	PLRW200017272669	II	II	I	DOBRY
4	Rawka od Krzemionki do Białki	PLRW200019272659	IV	II	I	SŁABY
5	Rawka od źródeł do Krzemionki bez Krzemionki	PLRW2000172726199	IV	II	I	SŁABY

Źródło: Ocena jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa łódzkiego w 2012 roku, WIOŚ Łódź

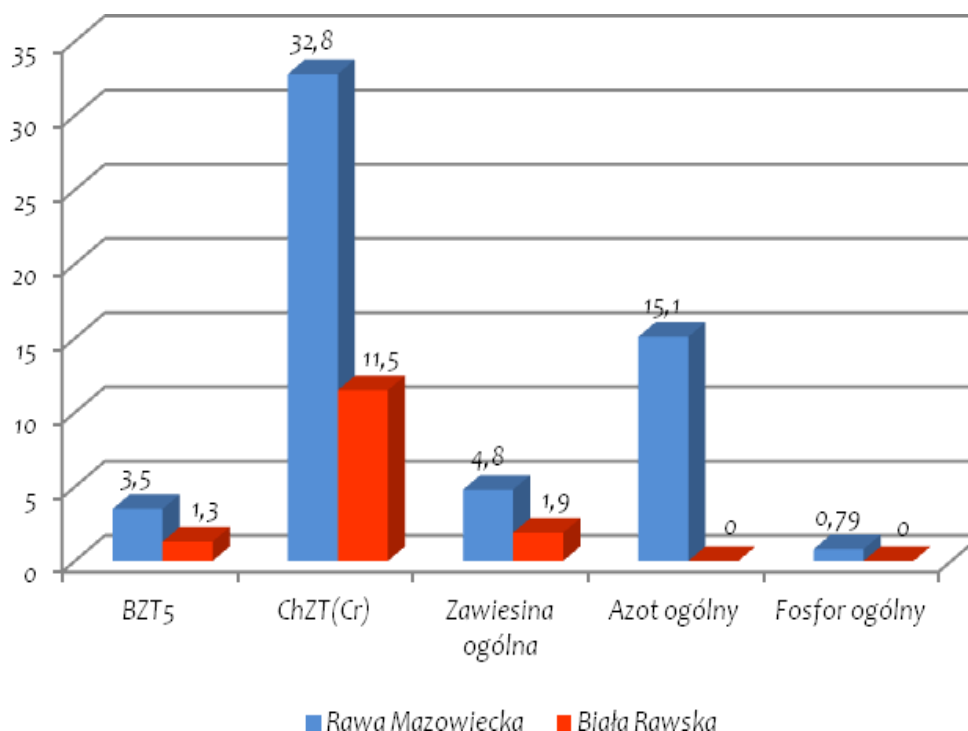
Źródła zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych.

Zgodnie z ogólnie przyjętą definicją, przez zanieczyszczenie wód rozumiemy niekorzystne zmiany właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody, spowodowane wprowadzaniem w nadmiarze substancji nieorganicznych, organicznych, radioaktywnych czy wreszcie ciepła, które ograniczają lub uniemożliwiają wykorzystanie wody do picia i celów gospodarczych.

Do głównych czynników, które negatywnie wpływają na środowisko wodne na terenie powiatu rawskiego zaliczamy:

- źródła punktowe – ścieki odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi, pochodzące głównie z zakładów przemysłowych i z aglomeracji miejskich,
- zanieczyszczenia obszarowe – zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych, nieposiadających systemów kanalizacyjnych oraz z obszarów rolnych i leśnych,
- zanieczyszczenia liniowe – zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, wytwarzane przez środki transportu i spłukiwane z powierzchni dróg oraz pochodzące z rurociągów, gazociągów, kanałów ściekowych i osadowych.

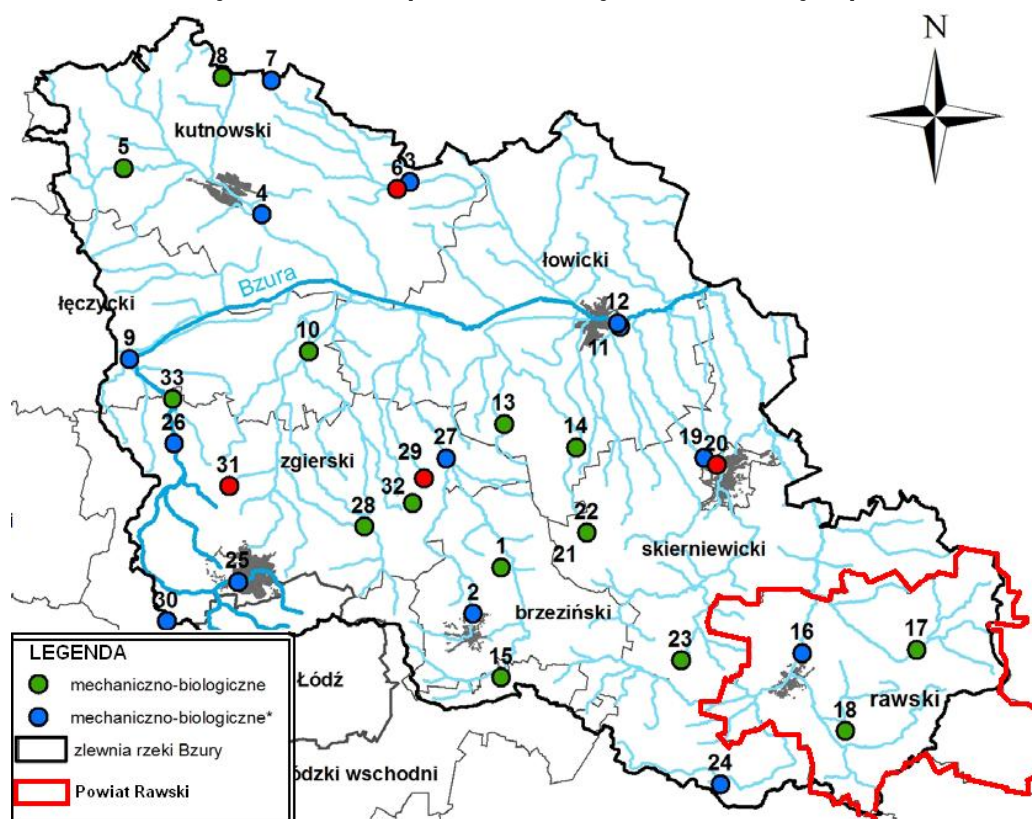
Ładunki zanieczyszczeń odprowadzone kanalizacją miejską w 2011 r. z terenu powiatu rawskiego (Mg/rok)

Źródło: WIOŚ w Łodzi, 2012

Punktowe źródła zanieczyszczenia wód powierzchniowych zlewni Bzury w powiecie rawskim

Źródło: WIOŚ w Łodzi, 2012

Na terenie powiatu największe przepływy w oczyszczalniach ścieków (mechaniczno – biologiczne) posiadają trzy obiekty:

- Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Rawie Mazowieckiej, Oczyszczalnia w Żydomicach,
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Żurawi,
- Gmina Cielądz.

Zestawienie oczyszczalni ścieków na terenie pow. rawskiego o emisjach zanieczyszczeń do wód lub do ziemi powyżej 5 m³/d w 2012 r.

Lp.	Jednostka	Zarządzający	Rodzaj oczyszczalni	Odbiornik ścieków		
				bezpośredni	pośredni	wyższego rzędu
1	Miejska Oczyszczalnia ścieków w Żydomicach (gmina Rawa Mazowiecka)	Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.	mechaniczno-biologiczna	Rawka	Bzura	-
2	Oczyszczalnia ścieków w Żurawi (miasto i gmina Biała Rawska)	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Żurawi	mechaniczno – biologiczna,	Białka	Rawka	Bzura

3	Gminna oczyszczalnia ścieków w Cielądzu (gmina Cielądz)	Gmina Cielądz	mechaniczno – biologiczna	rów melioracyjny	Rylka	Rawka
4	Oczyszczalnia ścieków (gmina Rawa Mazowiecka)	Instytut Zootechniki Rossocha Sp. z o.o. Zakład Doświadczalny w Rossosze	mechaniczno – biologiczna	rów melioracyjny	Rawka	Bzura
5	Zakładowa oczyszczalnia ścieków (miasto Rawa Mazowiecka)	Spółdzielnia Mleczarska w Rawie Mazowieckiej	mechaniczno – biologiczna	Rawka	Bzura	-
6	Oczyszczalnia ścieków w Kurzeszynie (gmina Rawa Mazowiecka)	Gminny Zakład ds. Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji w Rawie Mazowieckiej	mechaniczno – biologiczna	Rawka	Bzura	-
7	Gminna oczyszczalnia ścieków w Kaleniu (gmina Sadkowice)	Gmina Sadkowice	mechaniczno-biologiczna	rów melioracyjny	Rokitna	Pilica

Źródło: Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie woj. łódzkiego o emisjach zanieczyszczeń do wód lub do ziemi powyżej 5 m³/d w 2012 r., WIOŚ Łódź

Pozostałe ścieki komunalne gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do w/w oczyszczalni ścieków.

2.11.3. Ochrona powietrza

Podstawowymi źródłami zanieczyszczenia powietrza na terenie powiatu rawskiego są emisje z zakładowych i lokalnych kotłowni, palenisk domowych, procesów technologicznych i transportu samochodowego.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, stosownie do art. 89 ust. 1 z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn., Dz. U. z 2013r. poz. 1232), co roku w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku, dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Roczną ocenę jakości powietrza dokonuje się w oparciu o przyjęte kryteria, tj. dopuszczalny poziom substancji w powietrzu, poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy oraz poziom celu długoterminowego.

Klasyfikacja jakości powietrza jest podstawą do podjęcia decyzji o potrzebie zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w danej strefie. Na podstawie oceny jakości powietrza mogą zostać nadane danej strefie klasy równoznaczne z koniecznością podjęcia prac nad opracowywaniem programów ochrony powietrza.

Na terenie województwa łódzkiego zostały wydzielone 2 strefy: aglomeracja łódzka (PL1001) oraz strefa łódzka (PL1002). Powiat rawski należy do strefy łódzkiej.

Klasyfikację stref stanowiły dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomy docelowe oraz poziomy celów długoterminowych ze względu ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełniania kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: C_6H_6 , NO_2 , NO_x , SO_2 , CO , PM_{10} , $PM_{2.5}$, Pb , As , Cd , Ni , $B(a)P$, O_3 . Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon. Ocenę jakości powietrza wg kryteriów dla ochrony zdrowia dla wszystkich substancji przeprowadza się w obu w/w strefach oceny. Natomiast ocenę jakości powietrza wg kryteriów dla ochrony roślin przeprowadza się wyłącznie dla Strefy Łódzkiej, z pominięciem strefy Aglomeracja Łódzka.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z określonymi wymaganiami, co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione określone kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy). Podstawę zaliczenia strefy do określonej klasy, stanowią wyniki oceny uzyskane na obszarach o najwyższych poziomach stężenia danej substancji w strefie.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi w ramach państwowego monitoringu środowiska dokonał oceny jakości powietrza i obserwacji zmian. W ocenie rocznej w 2012r. wykorzystano 6 punktów pomiarowych znajdujących się na terenie powiatu, tj. w miejscowości Rawa Mazowiecka przy ul. Niepodległości 8, ul. Kilińskiego, ul. Polnej 29, ul. Warszawskiej 2a oraz w miejscowości Biała Rawska przy ul. Kwiatowej 24 oraz ul. Żymierskiego/Al. Zjednoczenia. Stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{10} oraz przekroczenia dobowej wartości poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{10} na terenie miasta Rawa Mazowiecka.

Wartość średniego rocznego stężenia pyłu PM_{10} sięgała w centrum miasta aż $43,5\mu g/m^3$ (tj. 109% D_a). Obszar przekroczeń rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia PM_{10} wyznaczony na podstawie wyników matematycznego modelowania jakości powietrza obejmował swym zasięgiem obszar w południowej i centralnej części miasta. Z kolei wartość 36 maksimum stężenia 24-godzinnego sięgała w centrum miasta $85,0\mu g/m^3$ (tj. 170% D_{24}). Obszar przekroczeń dobowej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia PM_{10} obejmował swym zasięgiem centrum i południowo-zachodnią część miasta.

Ponadto na terenie miasta Rawa Mazowiecka stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Stężenie roczne $B(a)P$ w centrum miasta wyniosło $9,0\text{ ng}/m^3$ (tj. 900% D_{dc}). Obszar przekroczenia poziomu docelowego wykraczał poza granice miasta, obejmując swym zasięgiem prawie cały obszar gminy wiejskiej Rawa Mazowiecka.

Na podstawie uzyskanych wyników pomiarów stężenia pyłu PM_{10} stwierdzono konieczność wykonania programu ochrony powietrza na terenie miasta Rawa Mazowiecka.

2.11.4. Gospodarka odpadami

Gospodarowanie odpadami

Na terenie powiatu rawskiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą,
- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe czy niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Odpady komunalne

W powiecie rawskim występują różne systemy zbierania odpadów komunalnych. Podstawę indywidualizacji postępowania w poszczególnych gminach stanowią sposoby zbiórki odpadów gwarantujące ich sprawny przewóz od wytwórcy do miejsca przetworzenia lub unieszkodliwienia.

Sektor usług związanych ze zbiórką i transportem odpadów jest wystarczająco rozwinięty, aby zapewnić konkurencyjność w tej dziedzinie i możliwość wyboru przez poszczególne podmioty oraz mieszkańców firmy, z którą zawierają umowę. Częstotliwość wywozu odpadów, określana w gminnych przepisach porządkowych, dostosowana jest do lokalnej specyfiki i występujących uwarunkowań.

Na obszarze większości gmin stosowany jest system opłat uzależniony od ich faktycznie odebranych ilości, przy czym są też stosowane systemy opłat ryczałtowych. W jednej z tych form stawki ryczałtowe ustalane są według określonych lokalnym prawem częstotliwości wywozu odpadów, bez względu na poziom zapełnienia pojemnika w dniu odbioru odpadów, a w drugiej poziom opłat jest uzależniony od liczby mieszkańców danej posesji.

We wszystkich gminach powiatu prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, przy czym dominującym systemem jest segregacja prowadzona „u źródła” poprzez gromadzenie poszczególnych odpadów (szkło, plastik, papier, metal) w odpowiednio oznakowanych pojemnikach.

W zabudowie wielorodzinnej dominuje system zbiórki odpadów segregowanych do specjalnie oznakowanych kontenerów (lub typu igło). Odpady wielkogabarytowe nie wymagają specjalnych urządzeń do zbierania. W określonych harmonogramach dni są wystawiane przed domem lub na miejsce wyznaczone do tego celu przez zarządcę nieruchomości, z którego odbierane są przez uprawniony podmiot.

Mieszkańcy ponoszący opłaty ryczałtowe za odbiór odpadów zmieszanych są motywowani do lepszej zbiórki surowców wtórnych poprzez system ulg i bonifikat, których wysokość jest uzależniona od ilości wysegregowanych odpadów. Od mieszkańców opłacających odbiór odpadów w systemie ilościowym opłaty za dobrze posegregowane odpady nie są pobierane wcale lub są wnoszone przy zakupie worków do selekcji.

Zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych objętych jest ok. 90% mieszkańców powiatu. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Bilans zebranych selektywnie odpadów komunalnych na terenie powiatu w 2012 roku

Masa odpadów opakowaniowych			Masa odpadów ulegających biodegradacji	Masa odpadów niebezpiecznych	Masa baterii i akumulatorów	Masa sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Masa odpadów innych	Suma
Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne						
Mg								
136	260	93	brak danych	0,03	0	0,9	8,2	498

Zródło: dane z urzędów gmin powiatu rawskiego

Odpady komunalne ulegające biodegradacji wymienione w tabeli powyżej to odpady kuchenne i ogrodowe odpady z terenów zielonych.

Odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2012 r. na terenie powiatu wyniósł jedynie 7%.

Odpady odbierane od mieszkańców częściowo były poddane procesom odzysku a pozostałe zostały unieszkodliwione poprzez składowanie na składowisku odpadów komunalnych.

Instalacje do unieszkodliwiania odpadów przez składowanie

Wykaz czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne (stan na dzień. 31.12.2012)

Zródło: Program gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego 2012

Nazwa	Gmina	Pojemność (m ³)	
		całkowita	wykorzystana
Składowisko odpadów w Pukininie	gmina Rawa Mazowiecka	125 300	47 700

Instalacja w Pukininie prowadzi działalność obejmującą gospodarkę odpadami w instalacjach:

- sortowni odpadów,
- kompostowni odpadów,
- składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

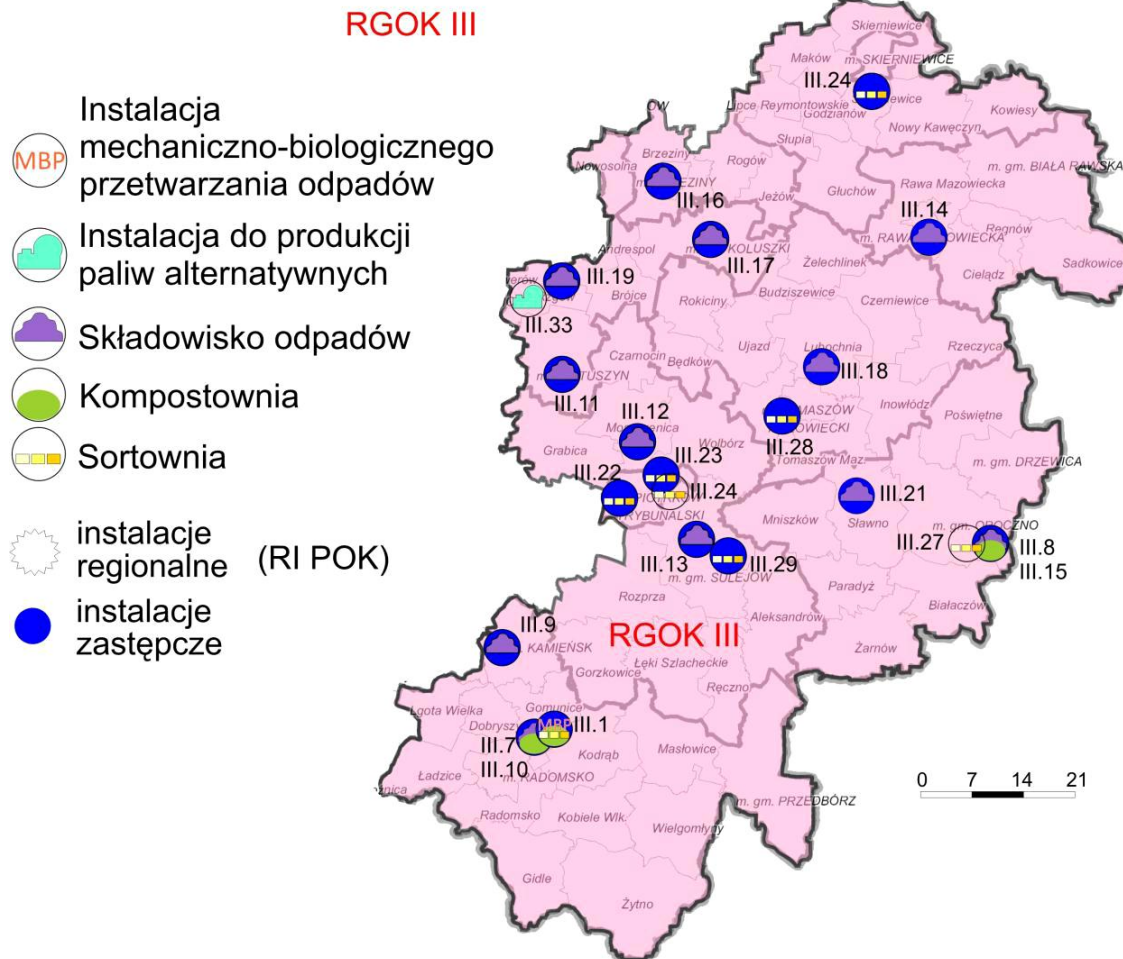
Kierunki działań strategicznych w gospodarce odpadami komunalnymi

Na terenie województwa łódzkiego wyszczególnione zostały 4 regiony, obejmujące obszary liczące, co najmniej 150 000 mieszkańców. Powiat rawski przynależy do Regionu III. W Regionie III nie ma instalacji spełniającej warunki instalacji regionalnej do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK).

Istniejące instalacje zastępcze mogą stać się RIPOK po rozbudowie i przy spełnieniu minimalnych mocy przerobowych określonych dla tego regionu RIPOK.

Region III gospodarki odpadami komunalnymi wraz z wykazem instalacji regionalnych i zastępczych do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych

Identyfikacja potrzeb

W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zidentyfikowano następujące problemy:

- brak objęcia wszystkich mieszkańców powiatu zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych i systemem selektywnego odbierania odpadów komunalnych,
- zbyt duża ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych na składowiskach odpadów,
- brak rzeczywistych danych dotyczących wytwarzanych odpadów komunalnych,
- zbyt niskie poziomy selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych i ulegających biodegradacji,
- brak znajomości rzeczywistego składu morfologicznego zmieszanych odpadów komunalnych,
- niewystarczająca liczba instalacji do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych – wg stanu na dzień 31.12.2010 r. istniały tylko dwie instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów,
- nieosiągnięcie założonego poziomu redukcji ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych na składowiskach odpadów,

- niewielka aktywność gmin w zakresie działań zmierzających do tworzenia ponadgminnych jednostek organizacyjnych, które zajmowałyby się gospodarką odpadami komunalnymi,
- brak instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami,
- eksploatacja składowisk niespełniających wymagań technicznych.

Ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców powiatu rawskiego w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. Stosuje się dwa rodzaje edukacji ekologicznej:

- formalną - obejmującą kształcenie dzieci i młodzieży oraz dorosłych na wszystkich szczeblach kształcenia,
- nieformalną - stanowiącą uzupełnienie edukacji formalnej, organizowanej wspólnie z organizacjami o profilu ekologicznym poprzez organizowanie imprez, konkursów, wycieczek.

Celem edukacji jest wykształcenie wśród wszystkich grup społecznych odpowiedzialnych i świadomych zachowań w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami, poprzez:

- realizację polityki edukacyjnej i informacyjnej na temat selektywnej zbiórki odpadów i przez to prowadzenie ekologicznego sposobu życia we własnym domu,
- świadome dokonywanie zakupów (minimalizacja wpływu reklam),
- przekonywanie do kupowania rzeczy trwałych,
- wybieranie towarów bezodpadowych oraz posiadających opakowanie łatwo ulegające całkowitej degradacji lub nadające się do utylizacji,
- rozpowszechnienie wiedzy, dotyczącej możliwości powtórnego wykorzystania odpadów (recykling) oraz wynikających z tego korzyści ekonomicznych,
- wskazywanie konkretnych działań poprawiających efektywność gospodarki odpadami.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczynia się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewnia pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów.

Wdrożenie systemu motywacyjnego uwzględniającego aspekt finansowy przyczyni się do upowszechnienia selektywnej zbiórki odpadów.

Minimalizacja ilości powstających odpadów i racjonalne gospodarowanie nimi należy do najważniejszych kierunków ochrony środowiska z powodu zagrożenia wszystkich elementów środowiska: powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza. Obowiązująca ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach stwarzają podstawy prawne do kompleksowego rozwiązania problematyki gospodarki odpadami powstającymi w jednostkach organizacyjnych i podmiotach gospodarczych.

Wprowadzone, ustawą o odpadach oraz ustawą Prawo ochrony środowiska, mechanizmy prawne, takie jak:

- uzyskanie zezwolenia na transport odpadów
- uzyskanie zezwolenia na zbieranie odpadów
- uzyskanie zezwolenia na przetwarzanie odpadów

- uzyskanie pozwolenia na wytwarzanie, w instalacji, odpadów niebezpiecznych w ilości powyżej 1,00 Mg rocznie oraz innych niż niebezpieczne w ilości powyżej 5000 Mg rocznie,
- obowiązek ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów,
- preferencje dla technologii wykorzystujących surowce wtórne,
- system opłat za korzystanie ze środowiska z tytułu składowania odpadów,

Obowiązek postępowania z odpadami zgodnie z następującą hierarchią postępowania:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- przygotowanie do ponownego użycia,
- recykling,
- inne metody odzysku,
- unieszkodliwianie
- zakaz przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych oraz pozostałości z procesu mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, o ile odpady te są przeznaczone do składowania poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone,
- zakaz zbierania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych poza obszarem regionu gospodarki odpadami komunalnymi, na którym zostały wytworzone

są kolejnym krokiem w kierunku ograniczenia ilości odpadów wytwarzanych i składowanych oraz prawidłowego gospodarowania nimi.

Ponadto, zgodnie z wyżej cytowaną ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wójtowie i burmistrzowie są odpowiedzialni za zorganizowanie systemu odbioru oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, co wiąże się z obowiązkiem stworzenia systemu kontroli i monitoringu strumienia odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gmin. Przewiduje się zatem, że w obliczu wprowadzanego nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi nastąpi wyraźne zwiększenie zastosowania metod odzysku odpadów komunalnych i jednocześnie ograniczenie składowania nieprzetworzonych odpadów komunalnych

2.11.5. Ochrona przyrody

W powiecie rawskim system obszarów chronionych obejmuje:

- obszar Natura 2000,
- rezerваты przyrody,
- obszary chronionego krajobrazu,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne.

Obszar Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 to program ochrony zasobów przyrodniczych mający na celu ochronę, zachowanie oraz odtworzenie najcenniejszych, rzadkich siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt. Podstawowym celem istnienia sieci jest utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych.

W powiecie rawskim znajduje się obszar Natura 2000 „Dolina Rawki”, oznaczony symbolem PLH100015, który wyznaczony został w grudniu 2008r., jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty OZW, ze względu na duże zróżnicowanie siedlisk. Całkowita po-

wierzchnia wyznaczonego obszaru wynosi 2 525,4ha, zaś w powiecie rawskim obejmuje następujące obręby gminy Rawa Mazowiecka: Żydomice, Niwna, Kurzeszyn Stary, Kurzeszyn Nowy, Julianów Raducki oraz Wołuczka.

W skład obszaru Natura 2000 „Dolina Rawki” w powiecie rawskim wchodzi rezerwat wodno - krajobrazowy „Rawka”. Rezerwat ten to siedlisko wielu cennych gatunków roślin. Są wśród nich takie gatunki chronione jak: grzybień biały, grązel żółty, konwalia majowa, kukułka szerokolistna. W rzece Rawce żyje 18 gatunków ryb i 1 gatunek minoga. Rezerwat „Rawka” to także miejsce lęgu dla około 100 gatunków ptaków. Na szczególną uwagę zasługują tu: bąk, bocian czarny, bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, kropiatka czy zimorodek. Wśród ssaków związanych z rzeką występują bobry (reintrodukowane z powodzeniem w 1983r.) i wydry. Wypłycone starorzecza oraz płytkie rozlewiska dość licznie zasiedla kumak nizinny. Niektóre gatunki płazów, jak np.: traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba trawna czy moczarowa, gromadzą się tu licznie w okresie godowym. Przedmiotem ochrony są takie gatunki jak: Bóbr europejski, Wydra europejska, Traszka grzebieniasta, Kumak nizinny, Minóg strumieniowy, Piskorz, Kózka, Głowacz białopłetwy, Starodub łąkowy. Występuje również duże zróżnicowanie zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych łąk, szuwarów i torfowisk.

Rezerваты przyrody

Rezerваты przyrody wyznaczone na terenie powiatu rawskiego to:

- rezerwat leśny „Babsk
- rezerwat leśny „Trębaczew”
- rezerwat wodno-krajobrazowy „Rawka”

Rezerwat leśny „Babsk” położony na terenie gm. Biała Rawska o powierzchni 10,97ha, został utworzony w 1958r., w celu ochrony lasu dębowo-sosnowego z udziałem lipy drobnolistnej. Wartość przyrodnicza tego rezerwatu polega na występowaniu lipy drobnolistnej naturalnego pochodzenia w wieku 80 - 170 lat.

Rezerwat leśny „Trębaczew” o powierzchni 173,66ha, położony na terenie gm. Sadowice, został utworzony w 1958r. celem ochrony starodrzewu modrzewiowego w zespole świetlistej dąbrowy. Jest to największe skupienie modrzewi na Mazowszu. Wiek modrzewia określa się na około 100-160 lat.

Rezerwat wodno - krajobrazowy „Rawka” o powierzchni 487ha, został utworzony w 1983r. Położony jest na terenie dziewięciu gmin i obejmuje rzekę Rawkę, od jej źródeł do ujścia (na długości 97km) wraz z rozgałęzieniami koryta rzeki, starorzeczami, dolnymi odcinkami prawobrzeżnych dopływów; Krzemionki, Korabiewki, Rokitny i Grabinki oraz przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10m. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt. Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry. W obecnej chwili występowanie wydry na rzece Rawce jest zagrożone z powodu izolacji tej populacji. Od wielu lat obserwowany jest wzrost populacji bobra, reintrodukowanego w 1983r. Część środkowa rezerwatu, od Żydomic do Bolimowa, wchodzi w skład obszaru europejskiej sieci Natura 2000 PLH100015 Dolina Rawki.

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu (w gminie Rawa Mazowiecka) leży część obszaru chronionego krajobrazu "Górnej Rawki", którego powierzchnia całkowita wynosi **8400ha** oraz część obszaru (na terenie gmin Biała Rawska i Rawa Mazowiecka) „Bolimowsko - Radziejowickiego z doliną środkowej Rawki o powierzchni całkowitej **65650ha** utworzonych w 1997r.

Pomniki przyrody

Na terenie powiatu rawskiego znajduje się 138 pomników przyrody. Ich rodzaj i lokalizację przedstawia tabela poniżej

Ilość i lokalizacja pomników przyrody w powiecie rawskim

<i>Gmina/Miasto</i>	<i>Liczba pomników przyrody</i>
miasto Rawa Mazowiecka	6
gmina Rawa Mazowiecka	18, w tym 2 aleje
miasto i gmina Biała Rawska	57, w tym 2 aleje
gmina Sadkowice	46, w tym 1 aleja
gmina Cielądz	5, w tym 1 aleja
gmina Regnów	6

Źródło: www.lodz.rdos.gov.pl

Wśród alei zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu wyróżnia się aleje:

- aleje lipowe
 - w Konopnicy gm. Rawa Mazowiecka - drzewa w wieku 120-130lat
 - w Żydomicach gm. Rawa Mazowiecka - drzewa o obwodach pni 200-400cm
 - w Babsku gm. Biała Rawska - drzewa o obwodach pni 150-390cm
 - w Grzymkowicach gm. Biała Rawska - drzewa o obwodach pni 160-300cm
- aleje w skład, których wchodzi drzewa należące do kilku gatunków (przede wszystkim lipy, kasztanowce białe, jesiony i klony)
 - w Bujałach gm. Sadkowice drzewa w wieku 110-130 lat
 - w Stolnikach gm. Cielądz drzewa w wieku 120-130lat

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie powiatu rawskiego wyznaczone użytki ekologiczne położone są na gruntach stanowiących własnością Skarbu Państwa, będących w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwo Skierniewice i zajmują łącznie powierzchnię 8,80ha.

Lokalizacja i powierzchnia użytków ekologicznych wyznaczonych na terenie powiatu rawskiego.

Gmina	Obręb	Powierzchnia [ha]
Sadkowice	Jajkowice	0,21
	Paprotnia	0,32
	Przyłuski	0,66
Biała Rawska	Babsk	5,37
Rawa Mazowiecka	Podlas	0,95
	Żydowice	0,79
	Żydowice	0,5

Źródło www.rdos.gov.pl

3. ANALIZA SWOT (siły, słabości, szanse, zagrożenia)

Analiza SWOT³⁵ jest drugim etapem planowania strategicznego o charakterze diagnostycznym. Polega ona na ocenie wewnętrznych (silne i słabe strony) i zewnętrznych (szanse i zagrożenia) uwarunkowań rozwoju. Analizie poddane zostają atuty i słabości tkwiące w jednostce terytorialnej oraz szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia powiatu. Silne strony powiatu są zbiorem uwarunkowań – jego atutów, które należy wykorzystać sprzyjąc będą jego rozwojowi; to zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości stymulowania rozwoju, na które bezpośredni wpływ mają władze samorządowe, społeczność, instytucje. Słabości (bariery) to zjawiska ograniczające możliwości rozwoju, na które bezpośredni wpływ mają lokalni aktorzy i które niewyeliminowane utrudnią rozwój powiatu rawskiego. Szanse należy postrzegać jako zjawiska korzystne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, jednak ich występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego oddziaływania społeczności lokalnej, to uwarunkowania zewnętrzne, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych przez nich działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi powiatu. Natomiast zagrożenie dla rozwoju powiatu to te zjawiska negatywne, na które regionalny układ społeczno-gospodarczy nie ma bezpośredniej możliwości oddziaływania, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jego rozwoju.

Otrzymany, jako wynik analizy SWOT, zbiór informacji pozwoli na ocenę systemu wzajemnych oddziaływań (pozytywnych i negatywnych) pomiędzy powiatem, a jego otoczeniem. Na jej podstawie zaproponowana została aktualizacja celów i priorytetów Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2013 - Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego.

Przeprowadzona analiza sytuacji społeczno-gospodarczej umożliwiła wskazanie pozytywnych i negatywnych uwarunkowań rozwoju powiatu, głównych atutów i barier rozwoju oraz rysujących się szans i zagrożeń. Wykonując analizę SWOT oparto się na istniejącej Strategii Rozwoju Powiatu Rawskiego na lata 2001-2006 oraz zweryfikowano o nowe zjawiska zidentyfikowane w wyniku aktualizacji.

³⁵ Analiza SWOT - *Strenght* - siły, *Weeknesses* - słabości, *Opportunities* - szanse, *Threats* – zagrożenia.

3.1. Położenie geograficzne i sieć osadnicza

<i>Siły</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• centralne położenie powiatu na tle kraju w paśmie metropolitalnym Łódź-Warszawa• korzystne położenie powiatu rawskiego w strukturze przestrzennej Europy• dobra dostępność zewnętrzna: droga krajowa nr 8 (E-67), Centralna Magistrała Kolejowa Gdańsk - Warszawa-Sląsk• duży stopień integralności sieci komunikacyjnej poprzez system dróg (krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych, wewnętrznych)	<ul style="list-style-type: none">• brak planów zagospodarowania przestrzennego w części gmin powiatu• asymetria w strukturze wielkościowej ościennych miast• duże rozproszenie osadnictwa wiejskiego• niskie pozarolnicze zatrudnienie na obszarach wiejskich• brak koordynacji w sferze pozyskiwania inwestorów	<ul style="list-style-type: none">• zainteresowanie inwestorów terenami zlokalizowanymi w bliskości Warszawy i Łodzi, położonymi wzdłuż międzynarodowych i krajowych szlaków komunikacyjnych• bliskość Łodzi i Warszawy - rynków zbytu, rynków zatrudnienia, ośrodków dyfuzji wiedzy i nowych technologii• nowe inwestycje w strefach przemysłowych• nowe strefy przemysłowe• poprawa połączeń z resztą kraju i Europą poprzez istniejącą sieć autostrad i dróg ekspresowych	<ul style="list-style-type: none">• drenaż ludzi do większych ośrodków - starzenie się społeczeństwa• słaba pozycja i kondycja powiatu rawskiego na mapie gospodarczej regionu i Polski• konkurencja ze strony powiatów ościennych o zbliżonych walorach lokalizacyjnych• pogorszenie środowiska naturalnego wynikające z urbanizacji, zagęszczenia szlaków komunikacyjnych i rosnącego uprzemysłowienia.

3.2. Demografia

<i>Siły</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• prorozwojowa struktura demograficzna według grup wiekowych ludności powiatu – duży odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym	<ul style="list-style-type: none">• ujemne saldo migracji• ujemny (ciągle zmniejszający się) wskaźnik przyrostu naturalnego,• duże zróżnicowanie w koncentracji ludności poszczególnych obszarów powiatu	<ul style="list-style-type: none">• wejście w wiek produkcyjny wyżu demograficznego z lat 80.• prorodzinna polityka rządu	<ul style="list-style-type: none">• migracja zawodowa mieszkańców do większych ośrodków.• starzenie się społeczeństwa.• rosnąca konkurencja lokalizacji o większej atrakcyjności pod względem możliwości uzyskania pracy

3.3. Rolnictwo

<i>Siły</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">wysoki wskaźnik powierzchni sadów w ogólnej liczbie użytków rolnychwysoki poziom produkcji sadowniczej i warzywniczejpozytywne, pro-ekologiczne postawy rolników (stosowanie rachunku ekonomicznej efektywności produkcji)elastyczność rolników w dostosowaniu się do wymogów i preferencji rynkowychdobra jakość owoców i warzywtania i fachowa siła roboczaistniejący lokalny, rynek zbytu trzody chlewnej (ubojnie)znaczna produkcja warzywnicza w gminie Cielądz (uprawy pod folią).wieloletnie tradycje przetwórstwa spożywczego (szczególnie mięsa)	<ul style="list-style-type: none">przewaga gleb o niskiej klasie bonitacyjnejrozdrobienie gospodarstwniskie zorganizowanie rolników indywidualnychniedostatecznie rozwinięte przetwórstwo (zwłaszcza owoców i warzyw, ziemniaków)mała ilość pozarolniczych miejsc pracy w obszarach wiejskichniski poziom produkcji żywności ekologicznejwielokierunkowość produkcji rolnej – mała liczba wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych, z wyjątkiem gmin: Biała rawska i Sadowice.	<ul style="list-style-type: none">możliwość uzyskania dopłat do produkcji rolnej i wsparcia finansowego ze środków unijnych dla rolnictwazainteresowanie konsumentów produktami rolnymi o wysokiej jakościbliskość rynków zbytu (Warszawa, Łódź) na produkty rolnicze, w tym warzywa i owoce	<ul style="list-style-type: none">wysokie ceny środków produkcjiniskie ceny płodów rolnychzmniejszająca się dochodowość pracy w rolnictwie w gospodarstwach niewyspecjalizowanychbrak możliwości tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich wynikający z trudnej sytuacji finansowej ludności wiejskiejniskie ceny skupu żywca a co za tym idzie spadek pogłowia trzody chlewnej i bydła.

3.4. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa

<i>Siły</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">atrakcyjna oferta sprzedaży uzbrojonych gruntów przez samorządy lokalne.duże zaplecze gruntów rolniczych (słabych klas), które potencjalnie mogą zostać wykorzystane na inne cele	<ul style="list-style-type: none">brak oferty mieszkań dla osób o niskich dochodach	<ul style="list-style-type: none">wyższe ceny terenów w obszarze Warszawy i jej obszaru metropolitalnego skłaniającego inwestorów do poszukiwania terenów w dalszej odległości od stolicy	<ul style="list-style-type: none">konkurencja ze strony powiatów ościennych oferujących tereny uzbrojone pod zagospodarowanie produkcyjne i mieszkaniowe

3.5. Gospodarka, zatrudnienie i bezrobocie

<i>Siły</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• pozytywne trendy w zmianie struktury gospodarki i sektorowej struktury zatrudnienia (wzrost zatrudnionych w usługach)• wzrastająca liczba wolnej i coraz lepiej wykształconej siły roboczej• zaawansowane procesy prywatyzacji gospodarki (ponad 96% jednostek działa w sektorze prywatnym)• wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych, w tym głównie mikroprzedsiębiorstw• Pozytywne trendy w zmianie struktury gospodarki i sektorowej struktury zatrudnienia (wzrost zatrudnionych w usługach)• Wzrastająca liczba coraz lepiej wykwalifikowanego potencjału ludzkiego (wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym i średnim zawodowym)• Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych, w tym głównie mikroprzedsiębiorstw• Stopniowo rosnąca liczba miejsc pracy w sektorze MSP• Rosnący odsetek osób zatrudnionych w sektorze prywatnym (o 3,7%)• Zmniejszający się czas pozostawania bez pracy osób bezro-	<ul style="list-style-type: none">• niski poziom dochodów ludności• Niedostateczna liczba miejsc pracy i niskie płace (co powoduje konieczność szukania pracy poza powiatem, ograniczenie popytu na towary i usługi)• Dominujący w strukturze bezrobotnych udział ludzi młodych (25-34 lata i 18-24 lata)• Duży odsetek osób zatrudnionych w rolnictwie• Niski poziom wykształcenia osób zamieszkałych na wsi• Niskie płace oferowane przez pracodawców co wpływa na mniejszą motywację do pracy• Wzrost zatrudnienia w ramach umów zlecenia, zmniejszona liczba ofert zatrudnienia w ramach umów o pracę wpływa na spadek trwałości zatrudnienia i dużą rotacyjność pracy• Wysoki odsetek osób bezrobotnych bez wykształcenia średniego (ok. 53%)• Rosnący odsetek osób bezrobotnych posiadających doświadczenie zawodowe (od 1-5 lat i 5-10 lat)• Ograniczanie stanu zatrudnienia w przedsiębiorstwach – zmniejszenie liczby zgłaszanych ofert pracy• Likwidacja zakładów produkcyjnych i wzrost liczby osób tracących pracę z przyczyn pracodawcy	<ul style="list-style-type: none">• członkostwo Polski w UE• Efektywna polityka państwa• Skłonność mieszkańców powiatu do podejmowania działalności gospodarczej – duże zainteresowanie wsparciem finansowym na rozwój przedsiębiorczości i wzrost mikroprzedsiębiorstw• Pozytywne postawy ludności wiejskiej wobec podejmowania pracy poza rolnictwem• Rozwój sektora usług na wsi• Wzrost zainteresowań edukacyjnych wśród młodzieży• Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania dla tworzenia miejsc pracy w sektorze pozarolniczym• Stymulowanie rozwoju MSP i samozatrudnienia ze środków FP i EFS• Wprowadzenie nowych instrumentów rynku pracy wspierających pracodawców zatrudniających młodych pracowników• Uruchomienie nowych narzędzi wspierających tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób bezrobotnych, w tym powracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka• plany inwestycyjne dostępności drogi ekspresowej nr 8	<ul style="list-style-type: none">• zbyt wolny proces decentralizacji finansów publicznych i funduszy pomocowych• skomplikowane procedury rozliczania środków zewnętrznych• niestabilność prawa (przepisów z zakresu prawa gospodarczego, podatkowego; częste zmiany przepisów wprowadzają niepewność i ryzyko dla prowadzonej działalności gospodarczej• silna konkurencja sąsiednich powiatów w tworzeniu odpowiednich warunków dla pozyskania inwestorów• Skłonność mieszkańców powiatu do podejmowania działalności gospodarczej – duże zainteresowanie wsparciem finansowym na rozwój przedsiębiorczości i wzrost mikroprzedsiębiorstw• Pozytywne postawy ludności wiejskiej wobec podejmowania pracy poza rolnictwem• Rozwój sektora usług na wsi• Wzrost zainteresowań edukacyjnych wśród młodzieży• Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania dla tworzenia miejsc pracy w sektorze pozarolniczym• Stymulowanie rozwoju MSP i samozatrudnienia ze środków FP i EFS• Wprowadzenie nowych instrumentów rynku pracy wspierających

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

<p>botnych, ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia (do 1 roku 74% osób bezrobotnych)</p> <ul style="list-style-type: none">• Zainteresowanie ludzi młodych nowymi zawodami, kształceniem zaocznym i przekwalifikowaniami,• Duża aktywizacja osób bezrobotnych (co drugi bezrobotny korzysta ze wsparcia finansowego w ramach aktywnych form)• Niska i stabilna stopa bezrobocia, co przy wzrastającej stopie w kraju i województwie należy uznać za zjawisko bardzo pozytywne• Sprawne funkcjonowanie funduszy celowych pozwalających na aktywizację osób bezrobotnych, w tym szczególnie EFS, Fundusz Pracy• Skuteczność pozyskiwania środków FP i EFS na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację zawodową• Duża efektywność realizowanych programów rynku pracy• Profesjonalne przygotowanie kadry urzędu pracy do stojących przed nim zadań• Bliskość dużych aglomeracji miejskich oferujących liczne miejsca pracy dla osób z terenu powiatu rawskiego	<ul style="list-style-type: none">• Ograniczona liczba zakładów oferujących stałe miejsca pracy• Niska mobilność zawodowa i przestrzenna ludności• Duża liczba osób podejmująca prace sezonowe w rolnictwie – praca na czarno• Brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych• Negatywne skutki odpływu migracyjnego i starzenie się społeczeństwa		<p>pracodawców zatrudniających młodych pracowników</p> <ul style="list-style-type: none">• Uruchomienie nowych narzędzi wspierających tworzenie miejsc pracy i powrót do zatrudnienia osób bezrobotnych, w tym powracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dziecka
--	--	--	---

3.6. Infrastruktura techniczna

<i>Sily</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• dobry stopień zewnętrznego skomunikowania powiatu poprzez sieć dróg krajowych, powiatowych i gminnych• wysoki stopień zwodociągowania oraz dobra dostępność do sieci telekomunikacyjnej• dobry stopień dostępności do sieci telekomunikacyjnej w ośrodkach miejskich• dobry stan dróg na terenie powiatu w porównaniu z powiatami ościennymi• tereny inwestycyjne Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	<ul style="list-style-type: none">• niezadowalający stan rozwoju infrastruktury w zakresie: gazyfikacji, kanalizacji, oczyszczalni ścieków i zaopatrzenia w energię elektryczną (dla celów przemysłowych)• niski stopień wyposażenia w infrastrukturę obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem szerokopasmowego internetu• istnienie enklaw o niskiej dostępności komunikacyjnej• słaby potencjał infrastrukturalny w odniesieniu do potrzeb inwestorów	<ul style="list-style-type: none">• dostępność środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none">• rosnąca konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych• brak zainteresowania inwestorów terenami o niskim poziomie uzbrojenia w infrastrukturę• zbyt małe możliwości finansowe powiatu uniemożliwiające pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na duże inwestycje (wymóg posiadania środków własnych)

3.7. Infrastruktura społeczna

<i>Sily</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• kompleksowość świadczonych usług zdrowotnych (szpital, poradnie specjalistyczne, poz, ratownictwo medyczne);• korzystna lokalizacja szpitala;• szpital włączony do Programu Zintegrowanego Ratownictwa Medycznego;• świadczenie usług zdrowotnych z zakresu pulmonologii w ramach oddziału pulmonologicznego wraz z prowadzeniem usług tlenoterapii domowej- brak konkurencji w tym zakresie w ościennych powiatach;• wykwalifikowany personel medyczny, lekarski i pielęgniarski;• rozszerzanie zakresu usług diagnostyczno- leczniczych;• dobra dostępność do usług zdrowotnych;• funkcjonowanie na rynku usług zdrowotnych placówek sektora prywatnego (niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej);• szeroki zakres działań na rzecz osób niepełnosprawnych;• realizowane działania w polityce prorodzinnej (funkcjonowanie żłobków, przedszkoli, „karta dużej rodziny”)• funkcjonowanie spółdzielni socjalnej	<ul style="list-style-type: none">• niekorzystne trendy demograficzne- wzrost odsetek ludzi starszych w ogólnej liczbie ludności powiatu oraz ujemny przyrost naturalny;• pogarszający się stan zdrowia ludności - wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne• wzrost patologii społecznej - przestępczość i uzależnienia• brak alternatywnych form opieki dla osób starszych, przewlekle chorych, niepełnosprawnych• niska świadomość zdrowotna społeczeństwa.• brak alternatywnych form opieki dla osób starszych, przewlekle chorych, wymagających całodobowej opieki i pomocy.• baza lokalowa szpitala nie odpowiada wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. (Dz.U. z 2012r.poz. 739);	<ul style="list-style-type: none">• zwiększenie poziomu finansowania ochrony zdrowia.• możliwość realizacji projektów w obszarze ochrony zdrowia finansowanych ze środków UE oraz innych źródeł bezzwrotnej pomocy zagranicznej• dostosowanie systemu ochrony zdrowia do zmieniającego się popytu na świadczenia zdrowotne.• polityka prorodzinna państwa• system pomocy społecznej ukierunkowany na działania o charakterze długotrwałym, zapobiegającym powstawaniu sytuacji kryzysowych, doprowadzające do samodzielności.• możliwość współpracy w zakresie partnerstwa publiczno –prywatnego;• wydzierżawienie budynków szpitala podmiotowi zewnętrznemu, który przejął realizację świadczeń zdrowotnych z zakresu lecznictwa szpitalnego, specjalistki ambulatoryjnej i ratownictwa medycznego i zobowiązał się do dostosowania istniejącej bazy lokalowej do wymogów określonych przepisami prawa oraz jej rozbudowy, a także do wyposażania Zakładu w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną.	<ul style="list-style-type: none">• konkurencyjność placówek służby zdrowia sąsiednich powiatów.• niski poziom finansowania usług medycznych przez NFZ.• brak stabilności w polityce NFZ.• zubożenie części społeczeństwa.• przedłużający się okres niepewności, co do dalszych kierunków rozwoju polityki państwa dotyczących ochrony zdrowia.• zbyt małe środki finansowe z budżetu państwa na działania z zakresu pomocy społecznej• brak stabilnej polityki państwa w zakresie ochrony zdrowia;• dekapitalizacja obiektów, części sprzętu i aparatury medycznej wynikająca z braku odpowiednich środków• odchodzenie z Zakładu wykwalifikowanej kadry medycznej.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

• aktywna działalność organizacji pozarządowych• wysoko wykwalifikowana kadra specjalistów świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej• dobrze rozwinięta współpraca między podmiotami świadczącymi usługi w zakresie pomocy społecznej.			

3.8. Szkolnictwo, kultura, turystyka i sport

<i>Sily</i>	<i>Słabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• konkurencyjna, w stosunku do ościennych powiatów, oferta edukacyjna szkół.• dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy• wysoko wykwalifikowana kadra nauczycielska• prowadzenie zagranicznych praktyk zawodowych i wymiana młodzieży.• aktywna działalność Powiatowej Biblioteki Publicznej z czytelnią internetową w Rawie Mazowieckiej• zbiornik wodny „Tatar” wraz z kąpieliskiem i halą sportową• obiekty sportowe umożliwiające organizację imprez ogólnopolskich (hala Millenium)• istnienie krytego basenu w Rawie Mazowieckiej• dobry stan boisk sportowych w placówkach szkolnych• boiska ORLIK w Rawie Mazowieckiej, Białej Rawskiej i Pukininie• sztuczne lodowiska• siatkarski ośrodek szkolny w Rawie Mazowieckiej (ZSP im. Wł. Reymonta)	<ul style="list-style-type: none">• niewystarczające środki finansowe na inwestycje szkolne• zbyt małe zainteresowanie młodzieży działalnością w zespołach folklorystycznych• niewystarczające środki finansowe na rozwój kultury, turystyki i sportu.• brak obiektów sportowych (stadion lekkoatletyczny)• wysokie koszty wynajmu obiektów sportowych• niewystarczająca oferta gospodarstw agroturystycznych• słabo rozwinięta baza noclegowo-gastronomiczna	<ul style="list-style-type: none">• możliwość pozyskania środków na podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego i ogólnokształcącego możliwość pozyskania środków zewnętrznych na poprawę infrastruktury edukacyjnej• wspieranie inicjatyw aktywizujących działania w dziedzinie kultury, turystyki i sportu• ochrona i poprawa środowiska przyrodniczego• rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej (ścieżki rowerowe, szlaki piesze, szlak kolejki wąskotorowej, baza noclegowa, gastronomiczna• powstawanie gospodarstw agroturystycznych• działalność Samorządowego Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Rawskiej w celu realizacji wspólnych zadań ponadgminnych	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach• brak środków na utrzymanie za-bytków• brak działalności kulturalnej w małych miejscowościach• konkurencja ze strony innych regionów, miast• brak systemowych rozwiązań dla wspierania rozwoju sztuki ludowej, kultury i sportu

3.9. Finanse publiczne

<i>Sily</i>	<i>Slabości</i>	<i>Szansa</i>	<i>Zagrozenia</i>
<ul style="list-style-type: none">• dobry poziom zaspokojenia potrzeb jednostek gospodarczych i ludności w zakresie obsługi finansowo-ubezpieczeniowej przez jednostki tego typu działające w powiecie.	<ul style="list-style-type: none">• duże zróżnicowanie dochodów budżetowych ogółem w poszczególnych gminach powiatu nie skorelowane z bazą podatkową• wydatki z budżetu powiatu przekraczające dochody na 1 mieszkańca• zwiększanie udziału środków budżetowych z dotacji i subwencji i malejący udział dochodów własnych (ze sprzedaży majątku), które można przeznaczyć na inwestycje	<ul style="list-style-type: none">• możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych.	<ul style="list-style-type: none">• postępująca koncentracja środków i decentralizacja zadań bez adekwatnego wsparcia finansowego

4. MISJA STRATEGII

Misja strategii jest odpowiedzią na pytanie o zasadniczym znaczeniu, po co jest opracowana i wdrażana strategia, wyraża główny motyw działań na rzecz rozwoju, określonych w strategii. Wszystkie inne cele są podporządkowane misji. Uwzględniając motywy mieszkańców, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne a także specyfikę naszych czasów - przynależność Polski do Unii Europejskiej a zatem możliwość korzystania z funduszy strukturalnych tej organizacji.

***Stworzenie warunków dla stabilnego i dynamicznego
rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu,
podniesienie jego konkurencyjnej pozycji w regionie i kraju
oraz poprawa jakości życia mieszkańców***

Misja została oparta na zasadniczej wartości, jaką jest dobrobyt mieszkańców w sferze życia materialnego i duchowego. Stąd też w misji zaznaczony jest rozwój cywilizacyjny implikujący między innymi, umacnianie wartości kulturowych, rozwijający społeczeństwo informacyjne, bezpieczeństwo i inne wartości ludzkie. Misja akcentuje także wielostronnie zrównoważony rozwój, a głównie ekologicznie. Bezpieczeństwo ekologiczne jest warunkiem sprawności i bezpieczeństwa w sferach społecznej i gospodarczej.

Misja wywołuje układ jej podporządkowanych celów strategicznych, w tym cel nadrzędny, cele strategiczne, podporządkowane im cele operacyjne oraz przypisane im zadania.

4.1. Cele strategiczne (na podstawie analizy SWOT)

1. Wzmocnienie integracji funkcjonalno-przestrzennej Powiatu w celu wykorzystania walorów położenia i poprawy jego pozycji konkurencyjnej w regionie.
2. Zróżnicowanie struktury gospodarczej Powiatu w oparciu o istniejące zasoby i tradycje oraz nowoczesne rodzaje działalności będące nośnikami rozwoju gospodarczego.
3. Rozwój kapitału ludzkiego, aktywizacja rynku pracy, dostosowywanie metod zarządzania Powiatem i procesów w nim zachodzących do gospodarowania w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej.
4. Zagospodarowanie infrastrukturalne Powiatu adekwatne do potrzeb jednostek gospodarczych i ludności.
5. Wzmocnienie ekosystemu Powiatu w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców Powiatu.
6. Poprawa warunków życia mieszkańców.

4.2. Cele operacyjne i zadania przypisane celom strategicznym

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
1. Wzmocnienie integracji funkcjonalno-przestrzennej Powiatu w celu wykorzystania walorów położenia i poprawy jego pozycji konkurencyjnej w regionie.	1.1. Poprawa zagospodarowania komunikacyjnego w zakresie ilości i stanu technicznego dróg	1.1.1. Realizacja inwestycji na drogach powiatowych
		1.1.2. Wspieranie działań na rzecz dostosowywania sieci dróg lokalnych tworzących dojazdy do węzłów drogi nr 8
	1.2. Podejmowanie działań władz powiatowych i lokalnych w gminach, mających na celu określenie głównych potrzeb w zakresie opracowania systemu funkcjonalno - przestrzennego.	1.2.1. Wydawanie opinii planów zagospodarowania przestrzennego
		1.2.2. Budowa systemu Informacji Przestrzennej (SIP) na terenie powiatu rawskiego.
		1.2.3. Kontynuacja prac związanych z założeniem i modernizacją baz danych: GESUT (baza danych geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu), BDOT500 (baza danych obiektów topograficznych o szczegółowości zapewniającej tworzenie standardowych opracowań kartograficznych w skalach 1:500-1:5000), RCIWN (baza danych rejestru cen i wartości nieruchomości), BDSOG (baza danych szczegółowych osnów geodezyjnych)
		1.2.4. Działania dostosowujące bazę ewidencji gruntów i budynków do katastru nieruchomości
	1.3. Opracowanie strategii lobbingu mającego na celu lepsze wykorzystanie walorów położenia.	1.3.1. Działania związane z rozwojem na obszarze powiatu centrów logistycznych, stref przemysłowych
	1.4. Integracja sił i środowisk gospodarczych, politycznych i społecznych na rzecz tworzenia tożsamości powiatu i budowy jego konkurencyjnej pozycji.	1.4.1. Wspieranie oraz organizacja imprez gospodarczych, kulturalnych i sportowych promujących powiat w środowisku lokalnym i na zewnątrz
		1.4.2. Promocja powiatu rawskiego na stronach internetowych
		1.4.3. Nawiązywanie partnerskich kontaktów z zagranicą
		1.4.3. Aktualizacja bazy danych o twórcach ludowych działających w powiecie oraz wspieranie ich działalności.
	1.5. Rozwój ponadpowiatowych funkcji oraz umocnienie roli i znaczenia powiatu i jego stolicy na terenie historycznego obszaru ziemi rawskiej.	1.5.1. Działania w ramach Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury, Związku Powiatów Polskich i Konwentu Starostów Województwa Łódzkiego
		1.5.2. Działania w ramach Samorządowego Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Rawskiej
		1.5.3. Monitorowanie działań władz wojewódzkich i aktywne uczestnictwo w decyzjach mających wpływ na procesy rozwojowe w powiecie.
		1.5.4. Coroczne opracowywanie i realizacja powiatowego kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w powiecie
1.5.5. Utworzenie powiatowego centrum kultury		

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

2. Zróżnicowanie struktury gospodarczej Powiatu w oparciu o istniejące zasoby i tradycje oraz nowoczesne rodzaje działalności będące nośnikami rozwoju gospodarczego.	2.1. Działania na rzecz rozwoju, modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa	2.1.1. Współpraca z ARiMR w zakresie aktualizacji baz danych ewidencji gruntów i budynków
		2.1.2. Realizacja zalesień na gruntach nieprzydatnych do rolniczego wykorzystania.
		2.1.3. Wspieranie i uczestniczenie w działaniach różnych podmiotów zmierzających do integrowania rolników w grupy producenckie i klastry.
		2.1.4. Podjęcie działań w celu wyboru i promocji rawskiego regionalnego produktu spożywczego .
		2.1.5. Współpraca ze służbami sanitarnymi i weterynarią w na rzecz produkcji bezpiecznej żywności w ramach Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz Komisji Bezpieczeństwa i Porządku
	2.2. Mobilizacja kapitału lokalnego i pozyskanie inwestorów zewnętrznych.	2.2.1. Działania na rzecz pozyskania inwestorów i wsparcia lokalnych jednostek gospodarczych przy wykorzystaniu instrumentów będących w gestii władz lokalnych.
		2.2.3. Działania na rzecz wykorzystania gruntów stanowiących mienie powiatu.
		2.2.4. Prowadzenie działań na rzecz rozszerzenia na terenie powiatu Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
3. Rozwój kapitału ludzkiego i aktywizacja rynku pracy.	3.1. Działania na rzecz dostosowania szkolnictwa do potrzeb lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy oraz wyrównywania szans edukacyjnych młodzieży.	3.1.1. Analizowanie rynku pracy i promowanie kształcenia w pożądanym zawodach oraz zbieranie opinii środowisk lokalnych w zakresie preferowanych kierunków kształcenia.
		3.1.2. Współpraca w zakresie organizacji Targów Edukacyjnych dla gimnazjalistów.
		3.1.3. Wspieranie rozwoju form kształcenia dla osób dorosłych
		3.1.4. Realizacja zadań inwestycyjnych poprawiających stan techniczny obiektów szkolnych i unowocześniających szkolną bazę sportową
		3.1.5. Systematyczne prowadzenie programów stypendialnych dla młodzieży
		3.1.6. Podejmowanie działań zmierzających do utworzenia klas sportowych w szkołach
		3.1.7. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na dodatkowe zajęcia edukacyjne w zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego
		3.1.8. Zapewnienie dogodnych warunków młodzieży poprzez rozbudowę i rewitalizację przyszkolnej infrastruktury edukacyjnej i terapeutycznej
	3.2. Promocja działań na rzecz przygotowania młodzieży do wejścia na rynek pracy	3.2.1. Wprowadzenie w szkołach Ponadgimnazjalnych szkolnych ośrodków kariery, zatrudnienie doradców zawodowych
		3.2.2. Wspieranie działalności Szkolnych Klubów Europejskich w zakresie europejskich rynków pracy
		3.2.3. Prowadzenie zajęć informacyjnych przez Doradcę Zawodowego i Lidera Klubu Pracy PUP z młodzieżą klas ponadgimnazjalnych
	3.3. Działania na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych	3.3.1. Pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na promocję zatrudnienia z Funduszu Pracy i EFS.
		3.3.2. Udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych
		3.3.3. Nawiązywanie kontaktów z pracodawcami, współpraca z nimi oraz stały monitoring ich potrzeb
		3.3.4. Aktywizacja ludzi młodych będących na początku kariery zawodowej poprzez umożliwianie im nabywania doświadczenia zawodowego.
		3.3.5. Szkolenia i przekwalifikowania zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy pod potrzeby rynku pracy
		3.3.6. Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie samozatrudnienia wśród bezrobotnych oraz dofinansowywanie nowych miejsc pracy w istniejących jednostkach gospodarczych
		3.3.7. Upowszechnianie alternatywnych i elastycznych form pracy wśród pracodawców i pracobiorców
		3.3.8. Prowadzenie badań i analiz oraz monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz upowszechnianie kierunków kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy
		3.3.9. wspieranie pracodawców w utrzymaniu istniejących miejsc pracy - szkolenia i przekwalifikowania
3.3.10. Promocja instrumentów wspierających tworzenie miejsc pracy oraz powrót do zatrudnienia osób bezrobot-		

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

		nych
		3.3.11. Wspieranie pracodawców zatrudniających młodych pracowników oraz osoby bezrobotne w wieku 50+
		3.3.12. Pozyskiwanie dodatkowych środków na wspieranie działań PUP w zakresie promocji zatrudnienia poprzez modernizację wyposażenia, informatyzację urzędu oraz upowszechnianie pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego
	3.4 Realizacja Projektu Edukacyjne Wrota Regionu Łódzkiego	3.4.1. Zakup sprzętu i oprogramowania, zakup aplikacji do organizacji, zarządzania i edukacji w oświacie oraz przeprowadzenie szkoleń w ramach projektu „Edukacyjne Wrota Regionu Łódzkiego”

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
4. Zagospodarowanie infrastrukturalne Powiatu adekwatne do potrzeb jednostek gospodarczych i ludności.	4.1. Wspieranie działań władz lokalnych w zakresie negocjacji z indywidualnymi gestorami sieci.	4.1.1. Zbieranie i przepływ informacji dotyczących infrastruktury technicznej w powiecie i gminach
		4.1.2. Bieżące działania, w miarę pojawiających się potrzeb, wspierające kontakty użytkowników z gestorami sieci
	4.2. Pozyskanie we współpracy z samorządami lokalnymi pozabudżetowych środków na realizację inwestycji z zakresu infrastruktury	4.2.1. Rozpoznawanie wraz z samorządami lokalnymi możliwości pozyskania pozabudżetowych środków finansowych z funduszy pomocowych UE i środków organizacji i funduszy krajowych oraz podjęcie działań w celu ich uzyskania
		4.2.2. Przeprowadzenie analiz możliwości współuczestnictwa ludności w realizacji niektórych projektów inwestycyjnych
		4.2.3. Przeprowadzenie analiz możliwości realizacji niektórych projektów w partnerstwie publiczno - prywatnym
		4.2.4. Opiniowanie planów działania systemu państwowego ratownictwa medycznego dla województwa

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
5. Wzmocnienie ekosystemu Powiatu w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców Powiatu.	5.1. Poprawa stanu środowiska w Powiecie	5.1.1. Wspieranie działań związanych z modernizacją i rozbudową urządzeń służących ochronie środowiska
		5.1.2. Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawskiego
		5.1.3. Wspieranie działań związanych z powiększaniem terenów zielonych na terenie powiatu.
		5.1.4. Współdziałanie i wspieranie akcji związanych z promowaniem proekologicznych zachowań.
		5.1.5. Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym
	5.2. Rozwój bazy turystycznej pozwalający na pełniejsze wykorzystanie walorów turystycznych Powiatu.	5.2.1. Adaptacja i modernizacja kolei wąskotorowej Rogów-Rawa mazowiecka-Biała Rawska dla potrzeb dziedzictwa kulturowego i turystyki
		5.2.2. Współdziałanie z samorządami lokalnymi w celu pełniejszego wykorzystania i promocji już istniejących obiektów sportowo - rekreacyjnych.
		5.2.3. Podjęcie działań w celu wytyczenia i utworzenia szlaku turystycznego biegnącego przez najatrakcyjniejsze pod względem turystycznym tereny powiatu oraz budowy ścieżek rowerowych na fragmentach tego szlaku
		5.2.4. Podjęcie działań w celu rozwinięcia bazy hotelowej, gastronomicznej, turystycznej, rekreacyjnej oraz kongresowej poprzez wspieranie budowy i rozbudowy obiektów świadczących usługi w tym zakresie.
	5.3. Wykreowanie powiatu rawskiego jako regionu atrakcyjnego turystycznie	5.3.1. Prowadzenie Powiatowego Punktu Informacji Turystycznej
		5.3.2. Uaktualnienie przewodnika turystycznego powiatu rawskiego

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020

<i>Cele strategiczne</i>	<i>Cele operacyjne</i>	<i>Zadania</i>
6. Poprawa warunków życia mieszkańców.	6.1. Poprawa sytuacji ludności znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej.	6.1.1. Prowadzenie działań w zakresie pomocy społecznej mających na celu weryfikację osób rzeczywiście wymagających pomocy oraz możliwości jej zapewnienia.
		6.1.2. Wspieranie organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej
		6.1.3. Realizacja Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych
		6.1.4. Prowadzenie działań na rzecz utworzenia stacjonarnej, całodobowej placówki świadczącej opiekę nad ludźmi starymi, samotnymi, przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi.
		6.1.5. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
	6.2. Przeciwdziałanie wraz z PCPR, GOPS, MOPS, Policją, placówkami oświatowymi i medycznymi patologii społecznej wśród młodzieży.	6.2.1. Opracowanie wspólnie z samorządami lokalnymi, placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi programów zwalczania patologii wśród młodzieży i promocji „zdrowych zachowań”.
		6.2.2. Aktualizacja i realizacja „Programu przeciwdziałania patologii społecznej – narkomanii w powiecie rawskim”
		6.2.3. Wdrożenie zadań zawartych w programie „Tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin w kryzysie”.
	6.3. Poprawa stanu zdrowotności społeczeństwa oraz jakości i dostępności do usług medycznych	6.3.1. Opracowanie i realizacja wspólnie z placówkami ochrony zdrowia, oświatowymi, oraz Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną programów zdrowotnych skierowanych do różnych środowisk oraz grup wiekowych w zakresie promocji zdrowia i zmniejszenia ryzyka występowania chorób cywilizacyjnych
		6.3.2. Wspieranie i podejmowanie działań mających na celu pozyskanie nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej.
		6.3.3. Przebudowa i modernizacja obiektów ochrony zdrowia podległych Powiatowi Rawskiemu (szpital, przychodnia) celem dostosowania ich do wymogów obowiązujących przepisów prawa oraz termomodernizacja obiektów.
		6.3.4. Poprawa dostępności obiektów publicznych do potrzeb do osób niepełnosprawnych – likwidacja barier architektonicznych
		6.3.5. Podjęcie działań w celu poprawy efektywności funkcjonowania SP ZOZ w Rawie Mazowieckiej oraz jego sytuacji finansowej
		6.3.6. Realizacja przez SP ZOZ Programu restrukturyzacji finansowej Zakładu
		6.3.7. Wspieranie finansowe osób niepełnosprawnych w zakresie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz turnusów rehabilitacyjnych.
	6.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.	6.4.1. Realizacja „Powiatowego Programu Zapobiegania Przemocy, Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2011-2015” oraz programu „Razem Bezpieczniej”.
		6.4.2. Współdziałanie z wojewodą łódzkim i innymi jednostkami w zakresie realizacji i aktualizacji wojewódzkich planów działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla województwa łódzkiego
		6.4.3. Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar

4.3. Wieloletni plan inwestycyjny

Sformułowane we wcześniejszych rozdziałach tego dokumentu cele i zadania realizacyjne w znacznym stopniu związane są z inwestycjami, a więc przedsięwzięciami mającymi na celu stworzenie nowego lub udoskonalenie istniejącego majątku trwałego.

Liczba i zakres rzeczowy tych przedsięwzięć znacznie przekracza możliwości ich sfinansowania. Stąd też nie można ich rozpocząć w jednym czasie. W tej sytuacji występuje konieczność określenia listy zadań priorytetowych, tzn. takich, które należy rozpocząć w pierwszej kolejności. Ponadto większość z nich, a zwłaszcza przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury technicznej charakteryzują się ponadrocznym cyklem realizacji.

Władze powiatu planują i realizują wiele zadań inwestycyjnych, stąd też występuje konieczność ich uporządkowania i koordynacji nie tylko w skali jednego roku, ale i wieloletniej. Plan ten prezentuje w swej treści roczne plany inwestycyjne oraz środki finansowe przeznaczone w okresie objętym planem na realizację poszczególnych zadań inwestycyjnych. Takie ujęcie całości zasobów finansowych powiatu określane jest jako budżet w układzie zadaniowym, a także stanowi podstawę dla konstruowania rocznego budżetu, a zwłaszcza rozmiarów wydatków inwestycyjnych.

Sporządzany plan inwestycyjny jest zbiorem zadań inwestycyjnych przewidzianych do wykonania w okresie siedmiu lat i winien podlegać corocznej aktualizacji.

Przy podejmowaniu decyzji odnośnie kolejności umieszczania zadań w planie inwestycyjnym preferowane będą:

- inwestycje rozpoczęte, wymagające kontynuowania dla uzyskania efektu;
- inwestycje, które powinny być realizowane w związku z wymogami prawa;
- inwestycje spełniające oczekiwania społeczne;
- zadania, które pozwolą relatywnie szybko obniżyć wydatki bieżące, jak koszty utrzymania lub nakłady pracy lub spowodują szybki wzrost dochodów, docelowo oszczędności;
- zadania, które zapewnią lub usprawnią usługi dla dużej liczby mieszkańców i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Podstawowe korzyści z wieloletniego planowania inwestycyjnego w powiecie to:

- pełniejsze uspołecznienie systemu planowania;
- skuteczniejsze planowanie oraz kontrola wydatków;
- skuteczna realizacja podstawowych założeń i celów rozwoju powiatu;
- jasne i przejrzyste zasady przyznawania środków dysponentom;
- większa wiarygodność powiatu;
- poprawa procedur przygotowania i rozliczenia zadań inwestycyjnych.

Wieloletni plan inwestycyjny polepsza efektywną alokację środków i zwiększa konkurencyjność w walce o europejskie środki na inwestycyjne programy infrastrukturalne.

Opracowanie tego rozdziału poprzedziły wielostronne analizy w zakresie możliwości finansowych, jak i określenia najistotniejszych dla funkcjonowania powiatu kierunków inwestowania.

Konstruując plan brano pod uwagę analizę możliwości finansowych powiatu w okresie planistycznym, uwzględniając potencjalne źródła finansowania. W konsekwencji przeprowadzonej symulacji ograniczono się do następujących źródeł finansowania: budżet powiatu, budżet państwa, WFOŚiGW w Łodzi, NFOŚiGW, fundusze strukturalne z UE oraz inne.

Po określeniu pożądanego łącznego poziomu nakładów inwestycyjnych, przystąpiono do określenia priorytetowych kierunków inwestowania przy uwzględnieniu celów strategicznych rozwoju powiatu określonych w innych rozdziałach niniejszego

dokumentu, które zawierają wytyczne ramowe, ogólne kierunki działań wykraczające poza okres planistyczny bez wskazywania konkretnych inwestycji i źródeł finansowania.

4.3.1. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – edukacja, sport

lp.	Tytuł zadania	Lata realizacji zadania	Źródła finansowania	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]	
				Dotychczas poniesione nakłady (do 2013 r.)	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]
1.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej - Zespołu Szkół Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
2.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej - Zespołu Placówek Specjalnych (kompleksowa termomodernizacja budynku).	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
3.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Rawie Mazowieckiej (termomodernizacja budynku oraz wykonanie izolacji przeciwwilgociowej).	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
4.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej – Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Wł. Reymonta w Rawie Mazowieckiej	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
5.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej – – Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej (termomodernizacja budynku szkoły oraz internatu).	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
6.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont przyszkolnej infrastruktury sportowej – Zespołu Placówek Specjalnych (budowa kompleksu boisk sportowych przy szkole).	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
7.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont przyszkolnej infrastruktury sportowej (budowa sali gimnastycznej wraz z terenową infrastrukturą sportową) - Zespół Szkół Ogólnokształcących w Rawie Mazowieckiej	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		
RAZEM					

4.3.2. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – drogi powiatowe

lp.	Tytuł zadania	Lata realizacji zadania	Źródła finansowania	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]	
				Dotychczas poniesione nakłady (do 2013 r.)	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]
1.	Poprawa dostępności komunikacyjnej do drogi woj. nr 725 – przebudowa drogi powiatowej nr 4106E na odc. Wólka Lesiewska-Ossa, remont drogi powiatowej nr 4105E na odc. Wólka Lesiewska-Rosławowice (2,7km)	2014-2015	środki własne, źródła zewnętrzne	2743,6	1800,0
2.	Remont drogi powiatowej nr 4101E (Piekarowo)-Biała Rawska na odcinku Grzymkowice-Biała Rawska wraz z poprawą bezpieczeństwa ruchu w obrębie skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 725 (5,0 km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	345,6	4100,0
3.	Przebudowa drogi nr 1334E Zawady- Biała Rawska (dokończenie -2,1)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	2877,4	2500,0
4.	Przebudowa drogi nr 1316E na odc. Wilkowice-Zglinna (1,1 km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1500,0
5.	Przebudowa drogi nr 4116E Głuchówek- Sanogoszcz (3,4 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	620,3	2850,0
6.	Remont drogi nr 4118E Pukinin-(Mogielnica) (6,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	4193,7	5250,0
7.	Przebudowa drogi nr 4120E Biała Rawska-Pagów- Regnów – Komorów (6,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	544,9	7500,0
8.	Przebudowa drogi nr 4122E na odc. Sadowice-Kaleń (3,0 km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	2935,7	3000,0
9.	Remont drogi powiatowej nr 4306E(Wiechnowice)-Cielądz-Regnów-Lesiew na odcinku Cielądz-Regnów, od km 8+635 do km 10+160 i od km 12+760 do km 13+270 wraz z budową chodnika na odcinku od km 7+715 do km 8+225	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	893,5	1750,0

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2007-2013

	(2,0 km)				
10.	Remont drogi nr 4121E Biała Rawska-Rylsk Duży (2,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	148,6	2190,0
11.	Przebudowa i remont drogi nr 4105E na odc.: Wołucza-Papiernia – 1030 m, Annosław-Rylsk Duży-Rylsk- 3980 m Rylsk- Zuski- dokończenie odcinka 880 m. (5,9 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	2269,5	4850,0
12.	Remont drogi powiatowej nr 4108E Wałowice-Wilkowice (2,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	815,3	2190,0
13.	Remont drogi nr 4123E Józefów-Cielądz (15,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	1695,2	14240,0
14.	Remont drogi nr 4129E Kaleń-Lubania (2,5 km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	136,3	2190,0
15.	Remont drogi nr 4127E Biała Rawska- Chodnów(3,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	992,9	2700,0
16.	Remont drogi nr 4126E Stara Wieś-Szczuki (5,2 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	4680,0
17.	Remont drogi nr 4102E Wilcze Piętki-(Czesławin) (3,4 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	117,5	3060,0
18.	Remont drogi nr 4103E Dańków-(Jakubów) (3,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	3150,0
19.	Remont drogi nr 4104E Biała Rawska-Babsk (3,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	3193,2	3100,0
20.	Remont drogi nr 4106E Wólka Lesiewska- Babsk (3,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	2850,0

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2007-2013

21.	Remont drogi nr 4306E na odc. Sierzchowy-Cielądz i Regnów-Lesiew (9,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	1166,0	10560,0
22.	Remont drogi nr 4128E Olszowa Wola – Błędów (5,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	184,5	4500,0
23.	Remont drogi nr 4130E Broniew-Zaborze (1,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1350,0
24.	Przebudowa drogi nr 4131E na odc. Skarbkowa-Żelazna (1,9 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	473,2	2100,0
25.	Remont drogi nr 4124E (Godzimirz) –Turobowice (1,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	64,0	1350,0
26.	Przebudowa drogi nr 1315E (Wysokienice)-Rawa Mazowiecka (4,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	30,0	6000,0
27.	Remonty kapitalne wiaduktów nad CMK (5 szt)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	15000,0
28.	Remont drogi nr 4109E Kurzeszyn-Janolin (1,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	88,1	1050,0
29.	Remont drogi nr 4153E Soszyce-(Podkonice) (1,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	352,3	1350,0
30.	Remont drogi nr 4125E Sadkowie-Konstantynów (3,8 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	3240,0
31.	Remont drogi nr 1333E (Chojnata)-Grzymkowie (1,5km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1400,0
32.	Remont drogi nr 4119E Regnów-Rylsk (2,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	195,8	2250,0
33.	Remont drogi nr 4302 (Chociw)-Sierzchowy-Cielądz (2,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	191,5	1840,0

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU RAWSKIEGO
STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2007-2013

34.	Przebudowa drogi nr 1321E (Kowiesy)-Zakrzew (3,4 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	5100,0
35.	Przebudowa drogi nr 4113E Sierzchowy-(Bartoszkówka) (1,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1500,0
36.	Przebudowa i remont drogi nr 4114E Gortatowice-Kuczyszna (3,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	112,6	3150,0
37.	Remont drogi nr 4331E Zarzeczce-(Łochów) (1,5 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	698,1	1350,0
38.	Przebudowa i remont drogi nr 4117E Ossowice-Kaleń (3,0 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	1685,2	4250,0
39.	Remont drogi nr 4152 – ul. Targowa w Rawie Mazowieckiej (0,7 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	4441,5	750,0
40.	Remont drogi nr 4152 – ul. Konstytucji 3 Maja w Rawie Maz. (0,6 km)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1050,0
41.	Remont drogi nr 4100 – ul. Tomaszowska w Rawie Mazowieckiej (0,9 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	0,0	1570,0
42.	Remont drogi nr 4110 – ul. Kolejowa ul. 1 Maja, ul. Księżę Domki w Rawie Mazowieckiej (2,2 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	7,5	2130,0
43.	Budowa drogi – przedłużenie ul. Opoczyńskiej w Rawie Mazowieckiej (0,2 km)	2014-2025	środki własne, źródła zewnętrzne	1761,8	1500,0
RAZEM					

4.3.3. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – ochrona zdrowia

lp.	Tytuł zadania	Lata realizacji zadania	Źródła finansowania	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]	
				Dotychczas poniesione nakłady (do 2013 r.)	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]
1.	Rozbudowa, modernizacja i termomodernizacja Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej (remont i dostosowanie do obowiązujących przepisów pomieszczeń szpitala, izolacja przeciwwilgociowa zewnętrzna i wewnętrzna budynku, wymiana pokrycia dachowego, termoizolacja ścian i stropu, wymiana stolarki okiennej, wymiana systemu grzewczego i źródła ciepła, budowa nowego pawilonu szpitalnego).	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		30000,0
2.	Remont budynku przychodni w Rawie Mazowieckiej, ul. Niepodległości, w tym dostosowanie części pomieszczeń na potrzeby Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		2500,0
3.	Doposażenie Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej w nowoczesną aparaturę diagnostyczną, w tym sprzęt komputerowy	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		5000,0

4.3.4. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – pozostałe zadania inwestycyjne

lp.	Tytuł zadania	Lata realizacji zadania	Źródła finansowania	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]	
				Dotychczas poniesione nakłady (do 2013 r.)	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]
1.	Remont budynku Starostwa przy Pl. Wolności 1 (docieplenie stropu, wymiana pokrycia dachowego, montaż windy dla niepełnosprawnych, wymiana źródła ciepła)	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		2000,0
2.	Remont budynku Starostwa ul. Kościuszki 5	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		4000,0
3.	Powiatowa Platforma Cyfrowa - Powiat Rawski - cd.	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		1000,0
4.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych powiatu	201-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		1500,0
5.	Rozwój zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się i e-włączenia społecznego w Powiecie Rawskim	2015-2018	środki własne, źródła zewnętrzne	-	1000,0

4.3.5. Zbiorcze zestawienie zadań inwestycyjnych – inwestycje ponadlokalne

lp.	Tytuł zadania	Lata realizacji zadania	Źródła finansowania	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]	
				Dotychczas poniesione nakłady (do 2013 r.)	Przewidywane nakłady na realizację inwestycji [tys. PLN]
1.	Adaptacja i modernizacja kolei wąskotorowej dla potrzeb dziedzictwa kulturowego turystyki	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		200000,0
2.	Infrastruktura Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Łódzkiego	2014-2020	środki własne, źródła zewnętrzne		1000,0

5. System monitorowania

5.1. Istota monitoringu

Monitoring Strategii to proces systematycznego zbierania danych, na podstawie których dokonuje się okresowej oceny tego dokumentu. Monitorowanie służy zapewnieniu odpowiedniej jakości jego wdrażania w odniesieniu do określonych w Strategii wskaźników finansowych oraz wskaźników odnoszących się do produktów i rezultatów, kwantyfikujących cele poszczególnych priorytetów.

Analizy dokonuje się poprzez porównanie wskaźników wejściowych zawartych w diagnozie z wartościami uzyskanymi w monitorowanym okresie czasu. Pozwala to na stwierdzenie, w jakim stopniu cele Strategii są realizowane, jaka jest efektywność wydatkowanych na ich realizację środków finansowych, a także czy cele zostały dobrane właściwie. Taka analiza potwierdza słuszność wybranych celów, natomiast w przypadku negatywnych wyników pozwala na refleksję nad przyczynami i podjęcie środków zaradczych.

Należy podkreślić, że strategia jest dokumentem dynamicznym i podlegać będzie stałej aktualizacji w przypadkach stwierdzenia, że któryś z celów został źle określony lub w sytuacji znaczącej zmiany uwarunkowań zewnętrznych bądź wewnętrznych.

5.2. Instytucje monitorujące

Monitorowanie Strategii prowadzone jest przez Radę Powiatu Rawskiego oraz Zarząd Powiatu Rawskiego przy współudziale przedstawicieli społecznych poprzez Wydziały Starostwa Powiatowego.

Zarząd Powiatu Rawskiego czuwa nad efektywnością i jakością wdrażania Strategii.

W szczególności do jego zadań należy:

- okresowe kontrolowanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów, określonych w Strategii, na podstawie przedłożonych dokumentów;
- analizowanie rezultatów realizacji programu, w szczególności osiągnięcia celów operacyjnych wyznaczonych dla każdego celu strategicznego oraz wyników ocen (ewaluacji) związanych z monitorowaniem realizacji programu, w szczególności w przypadku gdy monitoring wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w programie;
- analizowanie i zatwierdzanie rocznych i końcowych raportów z wdrażania;
- zapoznawanie się z rocznymi raportami z kontroli programu oraz z komentarzami, jeśli takie wystąpią;
- przedkładanie Radzie Powiatu Rawskiego propozycji zmian lub analiz programu ułatwiających realizację celów służących usprawnieniu zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;
- analizowanie i zatwierdzanie wszelkich propozycji zmian treści Strategii.

5.3. Źródła danych

Wśród źródeł danych wykorzystanych do monitoringu Strategii należy wymienić:

- informacje własne pozyskane od wydziałów Starostwa oraz jednostek organizacyjnych Powiatu;
- informacje uzyskiwane od jednostek publicznych działających na terenie powiatu;
- dane statystyczne pozyskane z opracowań GUS.

5.4. Raportowanie

Dane wskaźnikowe będą zbierane co roku, przedstawiane w formie raportu monitoringowego Radzie Powiatu Rawskiego oraz prezentowane partnerom społeczno-gospodarczym w formie elektronicznej na stronie internetowej Powiatu.

Ponadto dane wskaźnikowe przekazywane będą wszystkim zainteresowanym w postaci wydruku lub na nośniku informatycznym.

5.5. Wskaźniki monitoringu

Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego dokumentu będą monitorowane przez cały okres jego trwania. Na tej podstawie zostaną przedstawiane dane obrazujące postęp we wdrażaniu strategii, ja również umożliwi to ocenę jej wykonania. Przyjęto następujące wskaźniki monitoringu strategii w odniesieniu do poszczególnych celów :

- liczba nowoutworzonych miejsc pracy;
- procent wydatków powiatu i gmin przeznaczanych na inwestycje;
- struktura zatrudnienia;
- powierzchnia dostępnych stref ekonomicznych;
- stopa bezrobocia ;
- liczba bezrobotnych objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu;
- kwota pozyskanych dodatkowo środków finansowych na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację zawodową z FP i EFS
- poziom samozatrudnienia osób bezrobotnych przy udziale środków FP i EFS
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców;
- struktura wiekowa ludności;
- liczba udzielonych stypendiów;
- liczba osób korzystających z placówek szkolenia zawodowego, ustawicznego i zmian kwalifikacji;
- poziom wykształcenia mieszkańców;
- stan nawierzchni dróg
- procent gospodarstw korzystających z sieci wodnej, sieci kanalizacyjnej, sieci gazowej;
- nakłady inwestycyjne na bazę edukacyjną
- powierzchnia wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacji
- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
- nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego na 1 mieszkańca
- długość dróg powiatowych i lokalnych o twardej nawierzchni w km na 100 km², tzw. geograficzny wskaźnik gęstości dróg
- liczba sklepów na 1000 mieszkańców
- liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce w hotelach, motelach, pensjonatach
- struktura ludności wg ekonomicznych grup wiekowych (udział ludności w wieku przed i poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym)
- liczba ludności przypadająca na 1 obiekt leczenia otwartego
- liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela
- liczba woluminów bibliotecznych na 1 mieszkańca

- liczba wypożyczeń bibliotecznych na 1 mieszkańca
- liczba uczniów (finalistów i laureatów) olimpiad i konkursów przedmiotowych
- procentowy udział absolwentów szkół ponadgimnazjalnych podejmujących naukę na studiach wyższych
- dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego 1 mieszkańca
- udział wydatków majątkowych (wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne) w wydatkach budżetów gmin ogółem
- liczba ludności w wieku produkcyjnym przypadająca na 1 zarejestrowany podmiot gospodarki narodowej w sektorze prywatnym
- wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca
- zgony niemowląt
- emisja zanieczyszczeń (pyłowych i gazowych) w mg/ rok
- stan zaawansowania tworzenia SIT
- stan zaawansowania prac nad opracowaniem mapy numerycznej
- stan zalesień
- ilość i rodzaj inwestycji poprawiających stan techniczny obiektów szkolnych
- ilość pozabudżetowych środków pozyskanych przez jednostki samorządu terytorialnego (na realizację inwestycji infrastrukturalnych)
- stan wyposażenia placówek medycznych w nowoczesny sprzęt
- wskaźnik budowy mieszkań na 1000 mieszkańców

6. Wdrożenie i aktualizacja strategii

Aktualność i przydatność strategii rozwoju powiatu będzie malała w czasie, zwłaszcza jeśli nie będzie poddawana aktualizacji. Powodem zmian w dokumencie będą ewolucja uwarunkowań społeczno - gospodarczych zachodzących na obszarze powiatu, kraju i Unii Europejskiej. Zmiany w uwarunkowaniach wymuszają aktualizację diagnozy opisującej istniejącą sytuację a także kolejne elementy tego dokumentu. Proces utrzymania strategii w ciągłej aktualności będzie wymagał zachowania pewnych zasad, które można ująć następująco:

- zasada spójności wewnętrznej i zewnętrznej - oznacza zgodność ustaleń strategicznych i operacyjnych z treścią misji oraz z wynikami diagnozy tegoż dokumentu, a także zgodność strategii z celami innych dokumentów wyższego rzędu funkcjonującymi na poziomie regionalnym i krajowym;
- zasada implikacji - logikę i zasadność ustaleń strategicznych, np. z celów wynikają zadania i inne elementy operacyjne, a cele wynikają z diagnozy, analizy SWOT i wizji przyszłości;
- zasada selektywności – selektywny wybór najistotniejszych dziedzin jako przedmiotu oceny stanu istniejącego i analizy SWOT, a także wybór dziedzin planowania strategicznego;
- zasada ciągłości planowania w czasie - aktualizacja dokumentu w odpowiednich jego elementach adekwatnie do wskazanych zmian elementów strategii (celów operacyjnych i zadań);
- zasada elastyczności - zachowanie wymaganej ogólności zapisu celów, tak aby można w ich treść wpisywać nowe zadania, zabezpieczenie strategii przed jej dezaktualizacją;
- zasada zachowania sekwencyjności zdarzeń i procesów – określenie spodziewanych efektów oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć lub faz rozwojowych z uwzględnieniem ich znaczenia dla następnych działań lub przedsięwzięć rozwojowych;
- zasada monitorowania - proces obserwacji i interwencji polegający na monitorowaniu rzeczywistych zmian i skupiający się na wdrażaniu strategii, systematyczna obserwacja, analiza i interwencja.
- zasada parametryzacji elementów operacyjnych strategii - rozbudowa systemów wskaźnikowych w odniesieniu do wkładu, produktu, rezultatu i oddziaływania realizowanych zadań;
- zasada uspołecznienia procesu budowania i wdrażania strategii - procesie uspołecznienia zainteresowane dokumentem grupy społeczne wyrażają swoje preferencje wobec władz samorządowych, uczą się myślenia strategicznego o sobie i miejscu swojej tożsamości, czują się współgospodarzami wszelkich działań wspomagających rozwój.

Wykorzystanie tych zasad będzie oznaczało zachowanie dokumentu strategii w aktualności w ciągu całego horyzontu czasowego.